

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI
ALİ MƏHKƏMƏSİ**

B Ü L L E T E N

№ 2 (24)

Naxçıvan – 2017

*Biz hüquqi dövləti, demokratik dövləti
yaradıırıq. Bunun da ən prinsipial bir
hissəsi məhkəmə sistemində islahatların
keçirilməsi, onun beynəlxalq hüquq
normalarına uyğunlaşdırılmasıdır.*

Heydər Əliyev

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI
ALİ MƏHKƏMƏSİNİN BÜLLETENİ

Rəsmi sayt: www.alimehkeme.nakhchivan.az
www.supremecourt.nakhchivan.az

M Ü N D Ə R İ C A T

**Buraxılış üçün
məsul şəxs:**

R.R.Süleymanov

**Redaksiya
heyəti :**

Ə.K.Allahverdiyev

Y.S.Qurbanov

İ.M.Mirzəyev

V.K.Quliyev

M.Ə.Əliyev

Y.F.Xəlilov

G.Ə.Qurbanova

Məsul katib:

Ə.Z.Əliyev

Redaksiyanın

ünvanı:

Naxçıvan şəhəri,

Atatürk küçəsi,

19

Tel: 544-61-71

Faks: 544-70-82

Yeni sənədlər, normativ aktlar

<i>Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu</i>	8
<i>“Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 7 aprel tarixli 571-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı....</i>	11
<i>Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....</i>	12
<i>“Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 7 aprel tarixli 570-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....</i>	14
<i>“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....</i>	15
<i>“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 25 aprel tarixli 626-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı</i>	16
<i>Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....</i>	17

<i>“Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 2 may tarixli 664-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....</i>	18
<i>Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....</i>	19
<i>“Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 2 may tarixli 666-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....</i>	20
<i>“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....</i>	21
<i>“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 16 may tarixli 670-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 28 yanvar tarixli 183 nömrəli Fərmanında dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı.....</i>	22
<i>“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....</i>	23
<i>“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 may tarixli 693-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı.....</i>	26
<i>“Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....</i>	28
<i>“Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 may tarixli 686-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun</i>	

<i>tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 16 avqust tarixli 614 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı.....</i>	29
<i>“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....</i>	30
<i>“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 13 iyun tarixli 747-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....</i>	31
<i>“İcra haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu.....</i>	32
<i>“İcra haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 30 iyun tarixli 762-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....</i>	33
<i>Bir sıra birinci instansiya məhkəmələri sədrlərinin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 oktyabr 2017-ci il tarixli Sərəncamından Çıxarış.....</i>	34
<i>Bir sıra birinci instansiya məhkəmələri hakimlərinin təyin edilməsi və bəzi birinci instansiya məhkəmələri hakimlərinin vəzifələrinin dəyişdirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 oktyabr 2017-ci il tarixli Sərəncamından Çıxarış.....</i>	35
<i>“Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə seçkilər haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu.....</i>	36

Məhkəmə fəaliyyəti

Mülki kollegiyadan

<i>Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili</i>	37
--	-----------

İnzibati-iqtisadi kollegiyadan

<i>Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili</i>	46
---	-----------

Cinayət Kollegiyasından

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili **48**

Hərbi Kollegiyadan

Hərbi Kollegiyanın 2017-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik məlumatlar **55**

İnsan hüquqları və məhkəmə təcrübəsi

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarlarının icmalı **56**

Nəzəriyyə və hüquqtətbiqetmə problemləri

Mülki və inzibati məhkəmə icraatında prosesual qənaət prinsipi məhkəmə təcrübəsi və qanunvericilik müstəvisində..... **73**

Hakimlərin milli və beynəlxalq qurumlarında

Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurasının 2017-ci ilin birinci yarısında baxdığı bir sıra işlər haqqında **79**

“Ədalət mühakiməsinin büllur tərəzisi” mükafatı uğrunda 2017-ci ildə keçirilmiş beynəlxalq müsabiqə haqqında.....**84**

Azad tribuna

“Distant dindirmə” institutu: beynəlxalq müstəvidə və dünya dövlətlərində tətbiqi təcrübəsi, mövcud problemlər və gələcək perspektivlər.....**87**

Ali Məhkəmənin mətbuat xidmətindən

2017-ci ilin iyul ayında keçirilən tədbirin xülasəsi.....**99**

YENİ SƏNƏDLƏR, NORMATİV AKTLAR

Bülletenin “Yeni sənədlər, normativ aktlar” sərlovhəsini təqdim etməkdə məqsəd muxtar respublikamızla əlaqədar məsələləri nizama salan, habelə məhkəmə sistemi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının hüquqi aktları, eləcə də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, qanunvericiliyə edilən dəyişikliklər, normativ-hüquqi aktlar sisteminə daxil olmayan, lakin muxtar respublikamız üçün mühüm əhəmiyyətə malik olan rəsmi sənədlərlə oxucularımızı tanış etməkdir.

Sərlovhədə bu günədək 200-ə yaxın qanunvericilik aktı və mühüm rəsmi sənəd dərc edilmişdir. Bu isə məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarının, həmçinin əhalinin muxtar respublikamızla bağlı zəruri hüquqi sənədlərlə yaxından tanış olmalarına geniş imkan yaratmışdır.

Bülletenin bu sayının sözügedən sərlovhəsində oxucularımızı yeni qəbul edilmiş bir sıra qanunvericilik aktları ilə tanış edirik.

Redaksiya heyəti

Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 1, maddə 17, № 5, maddə 323; 2002, № 5, maddə 236; 2003, № 1, maddələr 23, 24, № 6, maddə 279; 2004, № 7, maddə 505, № 8, maddə 598, № 10, maddə 761; 2005, № 4, maddələr 277, 278; 2006, № 2, maddə 64, № 12, maddə 1006; 2007, № 1, maddələr 3, 4, № 2, maddə 68, № 5, maddə 439, № 6, maddə 560, № 7, maddə 712, № 8, maddə 756; 2008, № 6, maddə 462, № 7, maddə 602, № 12, maddə 1046; 2009, № 6, maddə 402; 2010, № 2, maddə 75, № 4, maddə 276; 2011, № 6, maddələr 471, 476, № 7, maddələr 583, 619, № 12, maddələr 1096, 1105; 2012, № 5, maddə 411, № 6, maddə 511; 2013, № 5, maddə 472, № 6, maddə 625, № 11, maddələr 1266, 1307; 2015, № 6, maddə 677, № 12, maddə 1435; 2016, № 5, maddə 836, № 6, maddə 1016, № 11, maddələr 1761, 1763, № 12, maddə 2047; Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 30 dekabr tarixli 496-VQD nömrəli Qanunu) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 157.1-ci maddənin birinci cümləsinə “iddianı” sözündən sonra “(bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası zamanı bank və (və ya) onun aktivləri ilə bağlı verilmiş iddia istisna olmaqla)” sözləri əlavə edilsin.

2. 162.1-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda ikinci cümlə əlavə edilsin:

“Bu Məcəllənin 355-17.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qətnamə qəbul edildikdə bank və (və ya) onun aktivləri ilə bağlı əvvəllər qəbul edilmiş iddianı təmin etmə tədbirləri ləğv edilməlidir.”.

3. 233.1-ci maddədə “və 355-13.4-cü” sözləri “, 355-13.4-cü, 355-17.3-cü, 355-18.4-cü və 355-19.3-cü” sözləri ilə əvəz edilsin.

4. 305.1.14-cü maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 305.1.15-ci maddə əlavə edilsin:

“305.1.15. bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası haqqında.”.

5. 306.1-ci maddədə “40-4-cü” sözləri “40-5-ci” sözləri əvəz edilsin.

6. aşağıdakı məzmununda 40-5-ci fəsil əlavə edilsin:

“Fəsil 40-5. Bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası haqqında işlər üzrə icraat

Maddə 355-15. Ərizənin verilməsi

355-15.1. “Banklar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada bank onun öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası ilə əlaqədar məhkəməyə müraciət edir.

355-15.2. Bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası haqqında ərizə bankın yerləşdiyi yer üzrə məhkəməyə verilir.

Maddə 355-16. Ərizənin məzmunu

Bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası ilə əlaqədar ərizəyə bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyasına əsas olan hallarla bağlı sənədlər, maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının yazılı bildirişi alınmış restrukturizasiya planı və bununla əlaqədar toplanmış digər sənədlər əlavə edilməli və ərizəçinin xahişi göstərməlidir.

Maddə 355-17. Ərizəyə baxılması və qətnamənin qəbul edilməsi

355-17.1. Bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası haqqında ərizəyə məhkəməyə verildikdən sonra məhkəmə tərəfindən 10 gün ərzində baxılır və qərar qəbul edilir.

355-17.2. Məhkəmə ərizəyə öhdəlikləri restrukturizasiya edilən bankın və maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının mütləq iştirakı ilə baxır. İşə mahiyyəti üzrə baxan hakim ərizənin rədd edilməsi və ya təmin edilməsi barədə qətnamə qəbul edir.

355-17.3. Bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası haqqında qətnamə qəbul edildikdən dərhal sonra qüvvəyə minir və qətnamədən şikayətin verilməsi onun icrasını dayandırmır.

355-17.4. Bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası haqqında qətnamədə, o cümlədən aşağıdakılar göstərməlidir:

355-17.4.1. bankın adı;

355-17.4.2. restrukturizasiya müddəti və bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyasının həyata keçirilməsi üzrə məsul şəxslər göstərilməklə bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyasının həyata keçirilməsi barədə göstəriş.

355-17.5. Qətnamənin surəti bu Məcəllənin 227-ci maddəsinə uyğun olaraq məhkəməyə müraciət etmiş banka onun hüquqi ünvanı üzrə və maliyyə bazarlarına nəzarət orqanına göndərilir.

Maddə 355-18. Restrukturizasiya planının təsdiq edilməsi

355-18.1. “Banklar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada bank öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası planının təsdiqi üçün bankın yerləşdiyi yer üzrə məhkəməyə ərizə ilə müraciət edir. Bank onun öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası planı ilə birlikdə, həmin planın təsdiq edilməsi haqqında

bankın müvafiq kreditorlarının yığıncağının protokolunu və əlaqəli sənədləri də məhkəməyə təqdim edir.

355-18.2. Bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası planının təsdiq edilməsi haqqında ərizəyə məhkəməyə verildikdən sonra 30 gün ərzində baxılıb qərar qəbul edilir.

355-18.3. Məhkəmə ərizəyə baxılması barədə işdə maraqlı olan şəxslərə məlumat verməlidir. Məhkəmə iclasının vaxtı və yeri, habelə ayrı-ayrı prosessual hərəkətlərin yerinə yetirilməsi haqqında məhkəmə bildirişi kreditorlar tərəfindən təsdiq edilmiş restrukturizasiya planında göstərilmiş üsulla maraqlı şəxslərə göndərilir. İşdə maraqlı olan şəxslərin məhkəmə iclasına gəlməməsi işə baxılmasına mane olmur.

355-18.4. Qətnamə qəbul edildikdən dərhal sonra qüvvəyə minir və qətnamədən şikayətin verilməsi onun icrasını dayandırır.

Maddə 355-19. Bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyasına xitam verilməsi haqqında qətnamənin qəbul edilməsi

355-19.1. “Banklar haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda nəzərdə tutulmuş hallarda bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyasına xitam verilməsi haqqında maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının ərizəsinə bankın yerləşdiyi yer üzrə məhkəməyə verildikdən sonra 10 gün ərzində baxılıb qərar qəbul edilir.

355-19.2. Məhkəmə ərizəyə baxılması barədə işdə maraqlı olan şəxslərə məlumat verməlidir. İşdə maraqlı olan şəxslərin məhkəmə iclasına gəlməməsi işə baxılmasına mane olmur.

355-19.3. Qətnamə qəbul edildikdən dərhal sonra qüvvəyə minir və qətnamədən şikayətin verilməsi onun icrasını dayandırır.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 7 aprel 2017-ci il.

“Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 7 aprel tarixli 571-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 7 aprel tarixli 571-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 12 aprel 2017-ci il.

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009, № 10, maddə 762, № 12, maddə 973; 2010, № 7, maddə 587; 2011, № 6, maddə 485, № 7, maddə 593; 2012, № 5, maddə 410; 2013, № 1, maddə 16, № 11, maddə 1267; 2016, № 1, maddə 12) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 2.2.8-ci maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 2.2.9-cu maddə əlavə edilsin:

“2.2.9. “Banklar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq bankın sağlamlaşdırılması, rezolyusiyası çərçivəsində verdiyi, bankın məcburi ləğvi və ləğvedicinin təyin edilməsi, bankın iflas proseduruna başlanması, bankın kapitalında mühüm iştirak payı olan şəxsin payının özgəninkiləşdirilməsi və ya bank tərəfindən geri alınması və digər nəzarət tədbirləri ilə bağlı maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının ərizələrinə.”.

2. 3.2-ci maddənin hər iki cümləsində “XVIII” rəqəmlərindən sonra “, XIX” rəqəmləri, “mübahisələrə” sözündən sonra isə “(ərizələrə)” sözü əlavə edilsin.

3. 27.0.1-ci maddəyə “iddiaçı” sözündən sonra “(və ya bu Məcəllənin 132-ci maddəsinə uyğun olaraq ərizəçi)” sözləri əlavə edilsin.

4. 40.1-ci maddəyə və 41.2-ci maddənin birinci cümləsinə “aktın” sözündən sonra “(bu Məcəllənin 131.2-ci maddəsinin ikinci cümləsində nəzərdə tutulmuş inzibati akt istisna olmaqla)” sözləri əlavə edilsin.

5. 94.1-ci maddəyə “10” rəqəmlərindən əvvəl “, həmçinin bu Məcəllənin 131.3-cü və 132.3-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş hallarda” sözləri əlavə edilsin.

6. aşağıdakı məzmununda XIX fəsil əlavə edilsin:

“XIX fəsil

Maliyyə bazarlarına nəzarət orqanına qarşı müvafiq iddialar və maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının müvafiq ərizələri üzrə icraat

Maddə 131. Maliyyə bazarlarına nəzarət orqanına qarşı müvafiq iddialar üzrə icraat

131.1. “Banklar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq bankın sağlamlaşdırılması, rezolyusiyası çərçivəsində,

lisenziyasının ləğvi, məcburi ləğvi və ləğvedicinin təyin edilməsi, bankın iflas proseduruna başlanması, bankın kapitalında mühüm iştirak payı olan şəxsin payının özgəninkiləşdirilməsi və ya bank tərəfindən geri alınması və digər nəzarət tədbirləri ilə bağlı maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının qəbul etdiyi inzibati aktlar üzrə mübahisələrə apellyasiya instansiyası məhkəmələri tərəfindən baxılır.

131.2. Məhkəmə iddia ərizəsinə onun daxil olduğu vaxtdan 15 gün müddətində baxıb qərar qəbul etməlidir. Maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının bankın sağlamlaşdırılması, rezolyusiyası çərçivəsində, eləcə də bankın lisenziyasının ləğvi ilə bağlı qəbul etdiyi inzibati aktın qanunsuz sayıldığı hallarda məhkəmə kompensasiyanın ödənilməsi barədə qərar qəbul edir.

131.3. Mübahisə ilə bağlı iş üzrə məhkəmə qərarından həmin qərarın tam formada təqdim olunduğu gündən 10 gün müddətində Ali Məhkəməyə şikayət verilə bilər.

131.4. Ali Məhkəmə şikayətə onun daxil olduğu vaxtdan 15 gün müddətində baxıb qərar qəbul etməlidir.

Maddə 132. Maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının müvafiq ərizələri üzrə icraat

132.1. “Banklar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq bankın sağlamlaşdırılması, rezolyusiyası çərçivəsində verdiyi, bankın məcburi ləğvi və ləğvedicinin təyin edilməsi, bankın iflas proseduruna başlanması, bankın kapitalında mühüm iştirak payı olan şəxsin payının özgəninkiləşdirilməsi və ya bank tərəfindən geri alınması və digər nəzarət tədbirləri ilə bağlı maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının ərizələrinə apellyasiya instansiyası məhkəmələri tərəfindən baxılır.

132.2. Məhkəmə maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının ərizəsinə, ərizənin daxil olduğu vaxtdan aşağıdakı müddətlərdə baxıb qərar qəbul etməlidir:

132.2.1. bankın öhdəlikləri üzrə ödənişlərə moratorium tətbiq edilməsi ilə bağlı ərizələrə - 2 gün müddətində;

132.2.2. lisenziyası ləğv edilmiş bankın məcburi ləğvi və ləğvedicinin (ləğvedicilərin) təyin edilməsi ilə bağlı ərizələrə - 7 gün müddətində;

132.2.3. bankın iflas proseduruna başlanmasına və bu proses çərçivəsində digər məsələlərin həllinə dair ərizələrə - 7 gün müddətində;

132.2.4. bankın sağlamlaşdırılması və rezolyusiyası çərçivəsində verilmiş ərizələrə - 7 gün müddətində;

132.2.5. bankın kapitalında mühüm iştirak payı olan şəxsin payının özgəninkiləşdirilməsi və ya bank tərəfindən geri alınması ilə bağlı ərizələrə - 30 gün müddətində;

132.2.6. digər nəzarət tədbirləri ilə bağlı “Banklar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş hallarda verilən ərizələrə - 10 gün müddətində.

132.3. Mübahisə ilə bağlı iş üzrə məhkəmə qərarından həmin qərarın tam formada təqdim olunduğu gündən 10 gün müddətində Ali Məhkəməyə şikayət verilə bilər. Belə şikayətin verilməsi məhkəmə qərarının icrasını dayandırmır.

132.4. Ali Məhkəmə şikayətə 15 gün müddətində baxıb qərar qəbul etməlidir.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 7 aprel 2017-ci il.

§

“Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 7 aprel tarixli 570-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 7 aprel tarixli 570-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 12 aprel 2017-ci il.

§

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 29 noyabr tarixli 437-VQD nömrəli Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997, № 5, maddə 413; 1999, № 5, maddə 284, № 7, maddə 396, № 10, maddə 570; 2001, № 5, maddə 292, № 6, maddə 379, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 4, № 12, maddə 706; 2003, № 6, maddə 278; 2004, № 2, maddə 57, № 3, maddə 133, № 4, maddə 199, № 8, maddələr 597, 598, № 9, maddə 669; 2005, № 1, maddə 7, № 8, maddə 686; 2006, № 1, maddə 4, № 12, maddə 1005; 2007, № 5, maddələr 439, 446, № 7, maddə 712, № 11, maddə 1078, № 12, maddə 1222; 2008, № 3, maddə 163, № 7, maddə 609; 2009,

№ 2, maddə 46, № 11, maddə 878; 2010, № 7, maddə 596, № 10, maddə 842; 2011, № 4, maddə 265; 2013, № 1, maddə 21; 2014, № 2, maddə 85, № 7, maddələr 782, 784; 2015, № 2, maddə 98, № 4, maddə 346, № 5, maddə 483, № 11, maddə 1286; 2016, № 6, maddə 1004, № 11, maddə 1789, № 12, maddə 2033) 93-1-ci maddəsinin birinci hissəsində “və hakimlərin” sözləri “, hakimlərin və məhkəmə sisteminin” sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 25 aprel 2017-ci il.

§

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 25 aprel tarixli 626-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 25 aprel tarixli 626-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası

barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 15 iyun 2017-ci il.

§

Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 1, maddə 17, № 5, maddə 323; 2002, № 5, maddə 236; 2003, № 1, maddələr 23, 24, № 6, maddə 279; 2004, № 7, maddə 505, № 8, maddə 598, № 10, maddə 761; 2005, № 4, maddələr 277, 278; 2006, № 2, maddə 64, № 12, maddə 1006; 2007, № 1, maddələr 3, 4, № 2, maddə 68, № 5, maddə 439, № 6, maddə 560, № 7, maddə 712, № 8, maddə 756; 2008, № 6, maddə 462, № 7, maddə 602, № 12, maddə 1046; 2009, № 6, maddə 402; 2010, № 2, maddə 75, № 4, maddə 276; 2011, № 6, maddələr 471, 476, № 7, maddələr 583, 619, № 12, maddələr 1096, 1105; 2012, № 5, maddə 411, № 6, maddə 511; 2013, № 5, maddə 472, № 6, maddə 625, № 11, maddələr 1266, 1307; 2015, № 6, maddə 677, № 12, maddə 1435; 2016, № 5, maddə 836, № 6, maddə 1016, № 11, maddələr 1761, 1763, № 12, maddə 2047; 2017, № 2, maddə 155;

Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 7 aprel tarixli 571-VQD və 580-VQD nömrəli qanunları) 82.4-cü maddəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“82.4. Məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü, habelə cinayət təqibi üzrə qüvvəyə minmiş digər qərarı mülki işə və iqtisadi mübahisəyə baxılarkən məhkəmə üçün hadisənin olub-olmaması və şəxsin həmin hadisəyə aidiyyəti hissəsində məcburidir.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 2 may 2017-ci il.

§

“Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 2 may tarixli 664-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 2 may tarixli 664-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 17 may 2017-ci il.

§

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsinə (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2009, № 10, maddə 762, № 12, maddə 973; 2010, № 7, maddə 587; 2011, № 6, maddə 485, № 7, maddə 593; 2012, № 5, maddə 410; 2013, № 1, maddə 16, № 11, maddə 1267; 2016, № 1, maddə 12; Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 7 aprel tarixli 570-VQD nömrəli Qanunu) aşağıdakı məzmununda 58.8-ci maddə əlavə edilsin:

“58.8. Məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü, habelə cinayət təqibi üzrə qüvvəyə minmiş digər qərarı inzibati mübahisəyə baxılarkən məhkəmə üçün hadisənin olub-olmaması və şəxsin həmin hadisəyə aidiyyəti hissəsində məcburidir.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 2 may 2017-ci il.

“Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 2 may tarixli 666-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 2 may tarixli 666-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 17 may 2017-ci il.

§

**“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının
Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə
Azərbaycan Respublikasının Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq, “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 28 oktyabr tarixli 377-VQD nömrəli Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2005, № 1, maddə 8, № 8, maddə 686; 2006, № 1, maddə 4; 2007, № 4, maddə 321; 2010, № 7, maddə 596; 2011, № 2, maddə 71, № 6, maddə 484; 2012, № 12, maddə 1228; 2013, № 12, maddə 1467; 2014, № 7, maddə 783; 2015, № 2, maddə 99, № 4, maddə 347, № 11, maddə 1287; 2016, № 12, maddə 2032) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 11.0.1-ci maddədən “, ərazi yurisdiksiyası” sözləri çıxarılsın.

2. Aşağıdakı məzmununda 11.0.1-1-ci maddə əlavə edilsin:

“11.0.1-1. məhkəmələrin ərazi yurisdiksiyasını müəyyən edir;”.

3. 12.0.26-1-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“12.0.26-1. birinci instansiya və apellyasiya məhkəmələrinin maliyyə təminatı üçün nəzərdə tutulan xərclər barədə təkliflərə onlar müvafiq icra hakimiyyəti orqanına təqdim edilməzdən əvvəl rəy vermək;”.

4. Aşağıdakı məzmununda 22.4-cü maddə əlavə edilsin:

“22.4. İntizam məsuliyyəti məsələsinə baxılan hakimin öz arzusu ilə vəzifəsindən çıxmaq barədə yazılı ərizəsinə “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 112-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada baxılır.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 16 may 2017-ci il.

“Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 16 may tarixli 670-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 28 yanvar tarixli 183 nömrəli Fərmanında dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 16 may tarixli 670-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

3. “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 28 yanvar tarixli 183 nömrəli Fərmanında (Azərbaycan

Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2005, № 1, maddə 17; 2006, № 7, maddə 593; 2014, № 3, maddə 248; 2015, № 7, maddə 828; 2015, № 9, maddə 1010) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

3.1. 2.2-ci bənddən “12.0.26-1-ci,” sözləri çıxarılsın;

3.2. 2.3-cü bəndin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 2.4-cü bənd əlavə edilsin:

“2.4. həmin Qanunun 12.0.26-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi həyata keçirir.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 21 iyun 2017-ci il.

§

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 1, maddə 1, № 3, maddə 131; 2002, № 12, maddə 693; 2003, № 1, maddə 16; 2004, № 1, maddə 10, № 4, maddə 199, № 5, maddə 321, № 8, maddə 597, № 11, maddə 884; 2005, № 6, maddələr 463, 475, № 10, maddə 874; 2006, № 5, maddə 386, № 6, maddə 479, № 8, maddə 657, № 11, maddə 927, № 12, maddələr 1005, 1014; 2007, № 2, maddə 83, № 5, maddələr 434, 436, № 7, maddə 711, № 10, maddə 934, № 11, maddələr 1049, 1074, 1078, № 12, maddələr 1213, 1219; 2008, № 3, maddə 153, № 5, maddələr 326, 341, № 6, maddələr 471, 481, № 7, maddə 602, № 8, maddə 699, № 10, maddə 881; 2009, № 2, maddə 54, № 5, maddə 311, № 6, maddə 403, № 10, maddə 771, № 11, maddə 878, № 12, maddə 964; 2010, № 4, maddə 276; 2011, № 2, maddə 71, № 3, maddə 165, № 6, maddə 463; 2012, № 5, maddə 413, № 10, maddə 945, № 11, maddə 1049; 2015, № 1, maddə 9, № 5, maddə 488, № 10, maddə 1100; 2016, № 8, maddə 1365, № 11, maddələr 1760, 1782, 1785) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 28.2-ci maddənin birinci hissəsində “inzibati və yardımçı vəzifələrin təsnifat toplusuna uyğun olaraq” sözlərindən sonra “inzibati vəzifələr üzrə” sözləri əlavə edilsin.

2. 28.3-cü maddənin birinci cümləsində “inzibati və yardımçı vəzifələrin təsnifat toplusuna uyğun olaraq” sözlərindən sonra “inzibati vəzifə üzrə” sözləri əlavə edilsin.

3. 28.4-cü maddənin ikinci hissəsində “göstərilməklə,” sözündən sonra “müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı qurumun,” sözləri əlavə edilsin.

4. 28.6-cı maddənin ikinci hissəsinin ikinci cümləsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“Müsaibə komissiyası 3 nəfərdən ibarət tərkibdə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı qurumun 1 nümayəndəsi və 1 müstəqil ekspert daxil edilməklə yaradılır.”.

5. 28.11-ci maddəyə aşağıdakı məzmununda ikinci hissə əlavə edilsin:

“Dövlət orqanında inzibati və yardımçı vəzifələrin təsnifat toplusuna uyğun olaraq müvafiq vakant inzibati vəzifə üzrə ehtiyat kadr olduğu halda, həmin inzibati vəzifənin müsabiqəyə və ümumi müsahibəyə çıxarılmasına yol verilmir.”.

6. 28.12-ci maddənin birinci cümləsinə “vəzifələrinə” sözündən sonra “, müvafiq icra hakimiyyəti orqanında dövlət qulluğuna qəbula” sözləri əlavə edilsin.

7. Aşağıdakı məzmununda 28.13-cü maddə əlavə edilsin:

“28.13. Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq olunmuş dövlət proqramı çərçivəsində xaricdə təhsil almış şəxslərin dövlət qulluğuna qəbulu ilə bağlı bu Qanunun 28.1-ci maddəsi tətbiq edilmir. Həmin şəxs vakant dövlət qulluğu vəzifəsinin aid olduğu dövlət orqanına müraciət edərək, tələb olunan sənədləri təqdim etməlidir. Sənədlər təqdim edildikdən sonra həmin şəxs 5 iş günü müddətində dövlət orqanının rəhbərinə təqdim olunur. Dövlət orqanının rəhbəri həmin şəxsi stajçı kimi qulluğa qəbul etməli və vakant dövlət qulluğu vəzifəsinə təyin etməlidir. Həmin şəxsin stajçı kimi qulluğu, habelə onun sınaq müddəti ərzində qulluq keçməsi və daimi dövlət qulluğuna qəbul edilməsi ilə bağlı məsələlər bu Qanunun 28.7-ci maddəsi ilə tənzimlənir.”.

8. 29.1-ci maddədə “İnzibati vəzifələrin ali-dördüncü təsnifatlarına” sözləri “Ali kateqoriya dövlət orqanlarında inzibati vəzifələrin ali-üçüncü təsnifatlarına” sözləri ilə əvəz edilsin.

9. 29.2-ci maddə üzrə:

9.1. birinci hissənin birinci cümləsində “Dövlət orqanlarında (müvafiq icra hakimiyyəti orqanı istisna olmaqla) inzibati vəzifələrin beşinci-yeddinci təsnifatlarına uyğun olan vəzifələrin” sözləri “Birinci-beşinci kateqoriya dövlət orqanlarında (müvafiq icra hakimiyyəti orqanı istisna olmaqla) inzibati vəzifələrin birinci-yeddinci təsnifatlarına uyğun olan vəzifələrin” sözləri ilə əvəz edilsin;

9.2. birinci hissənin ikinci cümləsində “Dövlət orqanının” sözləri “Birinci-beşinci kateqoriya dövlət orqanının” sözləri ilə, “beşinci” sözü “birinci” sözü ilə əvəz edilsin;

9.3. ikinci hissədən “və qulluq funksiyası” sözləri çıxarılsın.

10. 29.3-cü maddə üzrə:

10.1. birinci hissənin birinci cümləsində “Dövlət orqanlarında (müvafiq icra hakimiyyəti orqanı istisna olmaqla) inzibati vəzifələrin beşinci-yeddinci təsnifatlarına uyğun olan vəzifələrin” sözləri “Birinci-beşinci kateqoriya dövlət orqanlarında (müvafiq icra hakimiyyəti orqanı istisna olmaqla) inzibati vəzifələrin birinci-yeddinci təsnifatlarına uyğun olan vəzifələrin” sözləri ilə əvəz edilsin;

10.2. ikinci hissənin birinci cümləsində “İnzibati vəzifələrin beşinci-yeddinci təsnifatlarına uyğun olan vəzifələrin” sözləri “Birinci-beşinci kateqoriya dövlət orqanlarında (müvafiq icra hakimiyyəti orqanı istisna olmaqla) inzibati vəzifələrin birinci-yeddinci təsnifatlarına uyğun olan vəzifələrin” sözləri ilə əvəz edilsin.

11. 29.7-ci maddə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“29.7. Bu Qanunun 29.6-cı maddəsində nəzərdə tutulmuş komissiya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı qurumun 1 nümayəndəsi və 1 müstəqil ekspert daxil edilməklə, 3 nəfərdən ibarət tərkibdə yaradılır.”.

12. 29.11-ci maddədə “keçirilə bilər” sözləri “keçirilir” sözü ilə əvəz edilsin.

13. Aşağıdakı məzmununda 29-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 29-1. Müsahibənin nəticələrinə yenidən baxılması

Namizədlər müsahibənin nəticələrindən inzibati qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma və məhkəməyə şikayət verə bilərlər.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 may 2017-ci il.

**“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 may tarixli 693-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı**

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 may tarixli 693-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

3. Müəyyən edilsin ki:

3.1. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 28.4-cü maddəsinin ikinci hissəsində, 28.6-cı maddəsinin ikinci hissəsinin ikinci cümləsində, 28.13-cü maddəsinin birinci cümləsində, 29.7-ci və 29-1-ci maddələrində “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” dedikdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti nəzərdə tutulur;

3.2. həmin Qanunun 28.12-ci maddəsinin birinci cümləsində, 29.2-ci maddəsinin birinci hissəsinin birinci cümləsində, 29.3-cü maddəsinin birinci hissəsinin birinci cümləsində və ikinci hissəsinin birinci cümləsində “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı” dedikdə yerli icra hakimiyyəti orqanları, yerli icra hakimiyyəti orqanlarının yanındakı orqanlar və inzibati ərazi dairələri üzrə nümayəndəlikləri nəzərdə tutulur;

3.3. həmin Qanunun 28.4-cü maddəsinin ikinci hissəsində, 28.6-cı və 29.7-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş qurum Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzidir;

3.4. həmin Qanunun 29-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qurum:

3.4.1. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında, onların yanında yaradılan dövlət agentliklərində və dövlət xidmətlərində, habelə mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının yanında, tabeliyində olan orqanlarda dövlət qulluğuna qəbulla bağlı keçirilən müsahibənin nəticələrindən verilən şikayətlərə münasibətdə – həmin mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında yaradılmış apellyasiya şuraları;

3.4.2. məhkəmə hakimiyyəti orqanlarının və Azərbaycan Respublikasının Məhkəmə-Hüquq Şurasının aparatlarında dövlət qulluğuna qəbulla bağlı keçirilən müsahibənin nəticələrindən verilən şikayətlərə münasibətdə – Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində yaradılmış Apellyasiya Şurası;

3.4.3. bu Fərmanın 3.4.1-ci və 3.4.2-ci yarımbəndlərində nəzərdə tutulan dövlət orqanları istisna olmaqla, Apellyasiya Şurası yaradılmayan digər dövlət orqanlarında dövlət qulluğuna qəbulla bağlı keçirilən müsahibənin nəticələrindən verilən şikayətlərə münasibətdə – Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Apellyasiya Şurasıdır.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 21 iyun 2017-ci il.

“Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 31 may tarixli 267-VQD nömrəli Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Topplusu, 2007, № 8, maddə 750; 2009, № 6, maddə 399) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 20-ci maddənin mətni aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“20.1. Etik davranış qaydalarına əməl olunmasına nəzarəti dövlət orqanının rəhbəri xidməti qaydada, yuxarı orqan tabeçilik əsasında həyata keçirir.

20.2. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı qurum etik davranış qaydalarına əməl olunmasına nəzarəti nizamnaməsinə uyğun olaraq həyata keçirir.”.

2. 22-ci maddə ləğv edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 31 may 2017-ci il.

“Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 may tarixli 686-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 16 avqust tarixli 614 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, “Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 31 may tarixli 686-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

3. “Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 16 avqust tarixli 614 nömrəli Fərmanının

(Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2007, № 8, maddə 762; 2012, № 12, maddə 1269) 3-cü hissəsi aşağıdakı redaksiyada verilsin:

“3. Müəyyən edilsin ki:

3.1. “Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 20.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirir;

3.2. həmin Qanunun 20.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qurum Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzidir;

3.3. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin tabeliyində olan “ASAN xidmət” mərkəzlərində fəaliyyət göstərən dövlət orqanlarının əməkdaşlarına münasibətdə etik davranış qaydalarına əməl olunmasına nəzarəti Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi həyata keçirir.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 12 iyul 2017-ci il.

§

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alır:

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1997, № 5, maddə 413; 1999, № 5, maddə 284, № 7, maddə 396, № 10, maddə 570; 2001, № 5, maddə 292, № 6, maddə 379, № 7, maddə 455; 2002, № 1, maddə 4, № 12, maddə 706; 2003, № 6, maddə 278; 2004, № 2, maddə 57, № 3, maddə 133, № 4, maddə 199, № 8, maddələr 597, 598, № 9, maddə 669; 2005, № 1, maddə 7, № 8, maddə 686; 2006, № 1, maddə 4, № 12, maddə 1005; 2007, № 5, maddələr 439, 446, № 7, maddə 712, № 11, maddə 1078, № 12, maddə 1222; 2008, № 3, maddə 163, № 7, maddə 609; 2009, № 2, maddə 46, № 11, maddə 878; 2010, № 7, maddə 596, № 10, maddə

842; 2011, № 4, maddə 265; 2013, № 1, maddə 21; 2014, № 2, maddə 85, № 7, maddələr 782, 784; 2015, № 2, maddə 98, № 4, maddə 346, № 5, maddə 483, № 11, maddə 1286; 2016, № 6, maddə 1004, № 11, maddə 1789, № 12, maddə 2033) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 22-ci maddənin ikinci hissəsi üçüncü hissə hesab edilsin və aşağıdakı məzmununda ikinci hissə əlavə edilsin:

“Rayon (şəhər) məhkəməsi bir hakimdən ibarətdirsə, həmin hakim eyni zamanda bu məhkəmənin sədri təyin olunur.”

2. 23-cü maddənin ikinci hissəsi ləğv edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 13 iyun 2017-ci il.

§

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 13 iyun tarixli 747-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 13 iyun tarixli 747-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 iyul 2017-ci il.

§

“İcra haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 6-cı bəndini rəhbər tutaraq, “İcra haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu “Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 30 dekabr tarixli 496-VQD nömrəli Qanununa uyğunlaşdırmaq məqsədi ilə qərara alır:

“İcra haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002, № 3, maddə 114; 2003, № 6, maddə 277; 2004, № 8, maddə 598, № 11, maddə 901, № 12, maddə 973; 2007, № 1, maddə 3, № 6, maddə 562, № 11, maddə 1053; 2008, № 6, maddə 462, № 7, maddə 602; 2009, № 12, maddə 952; 2010, № 2, maddə 75, № 7 maddə 591; 2011, № 6, maddə 482, № 7, maddə 618; 2012, № 11, maddə 1052; 2013, № 6, maddə 613, № 7, maddə 787, № 12, maddə 1494; 2015, № 12, maddə 1434; 2016, № 12, maddə 2050; 2017, № 2, maddə 156) 13-cü maddəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 13.1.1-ci maddəyə “məhkəmələrin qərarları” sözlərindən əvvəl “bu Qanunun 13.1.4-1-ci və

13.1.5-ci maddələrində nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla,” sözləri əlavə edilsin.

2. Aşağıdakı məzmununda 13.1.4-1-ci maddə əlavə edilsin:

“13.1.4-1. şəxsin saxlanması üçün vəsaitlərin, o cümlədən alimentlərin alınması haqqında məhkəmə qərarları əsasında verilən icra vərəqələri – dərhal;”.

3. 13.1.5-ci maddəyə “orderi” sözündən sonra “və məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxsə uzunmüddətli mühafizə orderinin verilməsi haqqında məhkəmə qərarları əsasında verilən icra vərəqələri” sözləri əlavə edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 30 iyun 2017-ci il.

§

“İcra haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 30 iyun tarixli 762-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “İcra haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il 30 iyun tarixli 762-VQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “İcra haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını üç ay müddətində təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını nəzarətdə saxlasın və bunun icrası barədə beş ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının və normativ xarakterli aktların “İcra haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 7 avqust 2017-ci il.

§

**Bir sıra birinci instansiya məhkəmələri sədrlərinin təyin edilməsi
haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamından
Çıxarış**

Məhkəmə-Hüquq Şurasının təkliflərini nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

1. Aşağıdakı şəxslər birinci instansiya məhkəmələrinin sədrləri təyin edilsinlər:

...

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon məhkəmələri üzrə:

Məmmədov Mehrab Fərmayıl oğlu - Naxçıvan Muxtar Respublikası Culfa Rayon Məhkəməsinin sədri

Xıdırov Əhliman Mehman oğlu - Naxçıvan Muxtar Respublikası Kəngərli Rayon Məhkəməsinin sədri

Salmanov Elşən Fizuli oğlu - Naxçıvan Muxtar Respublikası Ordubad Rayon Məhkəməsinin sədri

Əhmədov Zülfüqar Əziz oğlu - Naxçıvan Muxtar Respublikası Sədərək Rayon Məhkəməsinin sədri

Bağirov Allahverdi Əsəd oğlu - Naxçıvan Muxtar Respublikası Şahbuz Rayon Məhkəməsinin sədri

...

2. Bu Sərəncam imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 oktyabr 2017-ci il.

§

Bir sıra birinci instansiya məhkəmələri hakimlərinin təyin edilməsi və bəzi birinci instansiya məhkəmələri hakimlərinin vəzifələrinin dəyişdirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamından Çıxarış

Məhkəmə-Hüquq Şurasının təkliflərini nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 9-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq qərara alıram:

1. Aşağıdakı şəxslər birinci instansiya məhkəmələrinin hakimləri təyin edilsinlər:

Ağır cinayətlər məhkəmələri üzrə:

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsi

Nağıyev İsfəndiyar Səfər oğlu

Novruzov Əsgər Novruz oğlu

...

3. Bu Sərəncam imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 oktyabr 2017-ci il.

§

**“Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə seçkilər haqqında”
Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi
barədə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu**

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 25-ci maddəsinin I hissəsinin 1-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

“Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə seçkilər haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 80.1-ci maddədə və 83.4-cü maddənin birinci cümləsində “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının Naxçıvan Muxtar Respublika İdarəsi” sözləri “Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası publik hüquqi şəxsin Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə İdarəsi” sözləri ilə əvəz edilsin.

2. 84.2.2-ci maddədə “Mərkəzi Bankın Naxçıvan Muxtar Respublikası İdarəsindən” sözləri “Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası publik hüquqi şəxsin Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə İdarəsindən” sözləri ilə əvəz edilsin.

Vasif Talıbov

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri

Naxçıvan şəhəri, 25 iyul 2017-ci il.

MƏHKƏMƏ FƏALİYYƏTİ

Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2017-ci ilin birinci yarısında 815 mülki işə baxılmaqla nəticə verilmişdir. 2016-cı ilin birinci yarısında isə həmin məhkəmələr tərəfindən 695 mülki işə baxılmışdır. Bu onu göstərir ki, baxılan mülki işlərin sayı 2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2017-ci ilin birinci yarısında 17,27% artmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələrinin mülki işlər üzrə çıxarıqları qətnamə və qəraradlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə 2017-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında 68 apellyasiya şikayətinə baxılıb nəticə verilmişdir.

Apellyasiya şikayətləri ilə bağlı ötən il 68 mülki işdən 50 işə apellyasiya qaydasında baxılaraq 31 qətnamə və 2 qərarad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 5 qətnamə dəyişdirilmiş, 12 qətnamə isə ləğv edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin 369-cu maddəsində göstərilən əsasla 18 apellyasiya şikayətinin icraatına isə xitam verilmişdir.

Apellyasiya şikayəti ilə əlaqədar kollegiyada baxılıb nəticə verilmiş işləri mülki hüquq münasibətlərinin mahiyyətinə görə təsnif etdikdə bu işlər üzrə göstəricilər aşağıdakı qaydada müəyyən olunur:

- ailə münasibətləri üzrə mübahisələr – 11 iş
- mənzil mübahisələri – 5 iş
- müqavilələrdən əmələ gələn öhdəliklər üzrə mübahisələr – 11 iş
- torpaq mübahisələri – 2 iş
- vərəsəlik hüququ üzrə mübahisələr – 5 iş
- mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar mübahisələr - 4 iş

- mülki hüquq pozuntularından (deliktlərdən) əmələ gələn öhdəliklər üzrə mübahisələr – 2 iş
- əmək mübahisələri – 3 iş
- digər mülki işlər – 7 iş

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2017-ci ilin birinci yarısında baxılmış mülki işlər üzrə çıxarılan qərarlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, 2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2017-ci ilin birinci yarısında apellyasiya şikayətlərinin sayı 54,55% artmışdır. Belə ki, 2016-cı ilin birinci yarısında birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən mülki işlər üzrə qəbul edilmiş qərarlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında 44 apellyasiya şikayətinə baxılmışdır. Bu artım isə onu deməyə əsas verir ki, əhalinin məhkəmə orqanlarına və ədalət mühakiməsinin obyektiv şəkildə həyata keçirilməsinə inamı gün keçdikcə artmaqdadır.

Qəbul edilmiş qərarların sabitliyi üzrə göstərici 2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2017-ci ilin birinci yarısında aşağı olmuşdur. Belə ki, 2016-cı ilin birinci yarısında rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən qəbul edilən 695 qətnamə və qəraradlardan 2,01%-i apellyasiya qaydasında dəyişdirilmiş və yaxud ləğv edilmişdirsə, 2017-ci ilin birinci yarısında məhkəmələrin baxdığı işlər üzrə çıxarılan 815 qətnamə və qəraradlardan 2,09%-i dəyişdirilmiş və yaxud ləğv edilmişdir. Bu isə o deməkdir ki, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 2016-cı ilin birinci yarısında 97,99%, 2017-ci ilin birinci yarısında isə 97,91% təşkil etmişdir.

Statistik məlumatlara görə kollegiya tərəfindən 2017-ci ilin birinci yarısında apellyasiya qaydasında baxılan qərarların 20%-nin ləğv və yaxud dəyişdirilməsinə həmin işlərə baxılarkən birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının tələblərinin pozulması və məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün mühüm əhəmiyyəti olan bütün halların aydınlaşdırılmaması səbəb olmuşdur.

Apellyasiya baxışının nəticələrinə görə muxtar respublikanın ayrı-ayrı məhkəmələri üzrə 2016 və 2017-ci illərin birinci yarımilinə dair göstəricilər aşağıdakı cədvəllərdə göstərildiyi kimi olmuşdur.

2016-cı ilin birinci yarısında apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmə fəaliyyəti

Məhkəmənin adı	Cəmi Baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Q ə t n a m ə l ə r				Qəraradlar		
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilmişdir	Ləğv edilərək			Ləğv edilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	Ərizə baxılmamış saxl.	İş.ic.xit ver.		
Naxçıvan	9		8					1	
Babək	1				1				
Şərur	13		9		4				
Şahbuz	4		2		2				
Kəngərli	1				1				
Culfa	7	1	3				2	1	
Ordubad	9		3	1	1		2	2	
YEKUN	44	1	25	1	9		4	4	

2017-ci ilin birinci yarısında apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmənin adı	Cəmi Baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Q ə t n a m ə l ə r				Qəraradlar		
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilmişdir	Ləğv edilərək			Ləğv edilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	Ərizə baxılmamış saxl.	İş.ic.xit ver.		
Naxçıvan	28	6	14	1	4		2	1	
Babək	5		3				2		
Şərur	9	2	3	3	1				
Şahbuz	5	4		1					
Culfa	14	3	8				2	1	
Ordubad	7	3	3				1		
YEKUN	68	18	31	5	5		7	2	

Apellyasiya qaydasında 2017-ci ilin birinci yarısında ləğv edilmiş və yaxud dəyişdirilmiş məhkəmə qərarları üzrə ayrı-ayrı məhkəmələrin göstəricilərini bir-biri ilə, eləcə də həmin məhkəmələr tərəfindən çıxarılmış qətnamə və qəraradların ümumi sayı ilə müqayisə etdikdə müəyyən olur ki,

qətnamə və qəraradların sabitliyi üzrə ən aşağı göstəriciyə Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi, ən yüksək göstəriciyə isə Kəngərli və Sədərək Rayon Məhkəmələri malikdirlər. Belə ki, 2017-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Şəhər Məhkəməsində çıxarılan 240 qərardan 7 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 2,92%-i ləğv edildiyinə və dəyişdirildiyinə görə məhkəmə qərarlarının sabitliyi üzrə göstərici 97,08% olduğu halda, Kəngərli və Sədərək Rayon Məhkəmələrinin qətnamə və qəraradlarının sabitliyi üzrə göstərici 100% təşkil etmişdir. Çünki həmin dövrdə *Kəngərli Rayon Məhkəməsi* tərəfindən çıxarılmış 63 qətnamə və qəraradlardan, həmçinin *Sədərək Rayon Məhkəməsi* tərəfindən çıxarılmış 10 qətnamə və qəraradlardan apellyasiya şikayəti verilməmişdir.

Şahbuz Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2017-ci ilin birinci yarısında çıxarılan 108 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 0,93%-i dəyişdirilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 99,07% təşkil etmişdir.

Babək Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2017-ci ilin birinci yarısında çıxarılan 101 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 1,98%-i ləğv edilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 98,02% təşkil etmişdir.

Ordubad Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2017-ci ilin birinci yarısında çıxarılan 49 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 2,04%-i ləğv edilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 97,96% təşkil etmişdir.

Şərur Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2017-ci ilin birinci yarısında çıxarılan 174 qətnamə və qəraraddan 4 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 2,30%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 97,70% təşkil etmişdir.

Culfa Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2017-ci ilin birinci yarısında çıxarılan 70 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 2,86%-i ləğv edilmişdir, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 97,14% təşkil etmişdir.

2016-cı ilin birinci yarısında isə baxılmış işlər üzrə qəbul edilmiş qətnamə və qəraradların sabitlik göstəriciləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

- *Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi* – 100% (224 qətnamə və qəraraddan isə heç biri ləğv edilməmiş və ya dəyişdirilməmişdir);

- *Sədərək Rayon Məhkəməsi* – 100% (3 qətnamə və qəraraddan apellyasiya şikayəti verilməmişdir);

Məhkəmə fəaliyyəti

- *Babək Rayon Məhkəməsi* – 98,78% (82 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni 1,22%-i ləğv edilmişdir);
- *Kəngərli Rayon Məhkəməsi* – 98,44% (64 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni 1,56%-i ləğv edilmişdir);
- *Şahbuz Rayon Məhkəməsi* – 97,53% (81 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni 2,47%-i ləğv edilmişdir);
- *Culfa Rayon Məhkəməsi* – 97,06% (68 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni 2,94%-i ləğv edilmişdir);
- *Şərur Rayon Məhkəməsi* – 97,02% (134 qətnamə və qəraraddan 4 qətnamə, yəni 2,98%-i ləğv edilmişdir);
- *Ordubad Rayon Məhkəməsi* – 89,74% (39 qərardan 4 qətnamə, yəni 10,26%-i ləğv edilmiş və ya dəyişdirilmişdir).

Qətnamə və qəraradların sabitliyi üzrə 2016 və 2017-ci illərin birinci yarımilinə dair göstəricilərin müqayisəsi onu göstərir ki, Naxçıvan şəhər və Babək rayon məhkəmələrinin sabitlik göstəricisi 2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə aşağı düşmüş, Ordubad, Culfa, Şahbuz, Şərur və Kəngərli rayon məhkəmələrinin qətnamə və qəraradlarının sabitlik göstəricisi isə yüksəlmişdir. Sədərək Rayon Məhkəməsinin qətnamə və qəraradlarının sabitlik göstəricisi isə dəyişməmişdir.

Qətnamə və qəraradların sabitlik göstəricisi, yəni buraxılan məhkəmə səhvlərinin həcmi bir çox amillərlə yanaşı, həm də məhkəmənin üzərinə düşən iş yükündən də asılı olmuşdur.

Muxtar respublika məhkəmələrinin mülki mühakimə icraatı üzrə iş yükünə görə təsnif etdikdə müəyyən olunur ki, ötən ilin birinci yarısında olduğu kimi 2017-ci ilin birinci yarısında da ən çox mülki işə Naxçıvan Şəhər Məhkəməsində baxılmışdır. Belə ki, bu məhkəmədə 2016-cı ilin birinci yarısında 224 mülki işə, 2017-ci ilin birinci yarısında isə 240 mülki işə baxılmışdır.

Digər məhkəmələr üzrə iş yükü aşağıdakı kimi olmuşdur:

- *Şərur Rayon Məhkəməsi* – 174 iş (2016-cı ilin birinci yarısında 134 işə baxılmışdır);
- *Şahbuz Rayon Məhkəməsi* – 108 iş (2016-cı ilin birinci yarısında 81 işə baxılmışdır);
- *Babək Rayon Məhkəməsi* – 101 iş (2016-cı ilin birinci yarısında 82 işə baxılmışdır);
- *Culfa Rayon Məhkəməsi* – 70 iş (2016-cı ilin birinci yarısında 68 işə baxılmışdır);

- *Kəngərli Rayon Məhkəməsi* – 63 iş (2016-cı ilin birinci yarısında 64 işə baxılmışdır);

- *Ordubad Rayon Məhkəməsi* – 49 iş (2016-cı ilin birinci yarısında 39 işə baxılmışdır);

- *Sədərək Rayon Məhkəməsi* – 10 iş (2016-cı ilin birinci yarısında 3 işə baxılmışdır).

Göründüyü kimi 2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2017-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Şəhər Məhkəməsində, eləcə də Şərur, Babək, Şahbuz, Culfa, Sədərək və Ordubad rayon məhkəmələrinin iş yükü artmış, Kəngərli Rayon Məhkəməsinin iş yükü isə azalmışdır.

Məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, muxtar respublikanın şəhər və rayon məhkəmələrində 2017-ci ilin birinci yarısında baxılıb nəticə verilən mülki işlərin böyük əksəriyyətini (317 iş), yəni 38,90%-ni müqavilələrdən əmələ gələn öhdəliklərin icrası tələbi ilə əlaqədar olan işlər təşkil etmişdir. Nikahın ləğvi, vərəsəlik hüququ və mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar mübahisələr üzrə işlərin sayı da digər mübahisələrə nisbətən daha çox olmuşdur.

Statistik məlumatlara görə Naxçıvan Muxtar Respublikasının yurisdiksiyasına daxil olan rayon (şəhər) məhkəmələrinin icratına “nikahın ləğvi” tələbinə dair ümumilikdə 419 iş daxil olmuş, onlardan 173 iş ötən ildən qalıq qalmış, 246 iş isə 2017-ci ilin birinci yarısında daxil olmuşdur. Daxil olan işlərdən 252 işə baxılaraq nəticə verilmiş, 13 iş geri qaytarılmış və icraata qəbul olunmaqdan imtina edilmiş, 154 mülki iş isə 2017-ci ilin ikinci yarısına qalıq qalmışdır. Nəticə verilən işlər üzrə 176 iş üzrə iddia təmin edilmiş, 46 işin icraatına xitam verilmiş, 30 iş üzrə isə iddia ərizəsi baxılmamış saxlanılmışdır.

Məhkəmələr üzrə “nikahın ləğvi” tələbinə dair işlər üzrə statistik göstəricilər aşağıdakı kimi olmuşdur:

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 56 iş qalıq qalmış, 2017-ci ilin birinci yarısında 66 mülki iş, ümumilikdə 122 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 53 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 24 qərardad çıxarılaqla 14 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 10 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 4 mülki iş geri qaytarılmış, 41 iş 2017-ci ilin ikinci yarısına qalıq qalmışdır.

Şərur Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 53 iş qalıq qalmış, 2017-ci ilin birinci yarısında 70 mülki iş, ümumilikdə 123 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 51 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaraq iddia təmin edilmişdir.

Həmin kateqoriya işlər üzrə 17 qərardad çıxarılaqla 9 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 8 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 3 mülki iş geri qaytarılmış, 52 iş 2017-ci ilin ikinci yarısına qalıq qalmışdır.

Babək Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 11 iş qalıq qalmış, 2017-ci ilin birinci yarısında 30 mülki iş, ümumilikdə 41 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 21 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaqla iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 6 qərardad çıxarılaqla 1 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 5 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 2 mülki iş geri qaytarılmış, 12 iş 2017-ci ilin ikinci yarısına qalıq qalmışdır.

Culfa Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 12 iş qalıq qalmış, 2017-ci ilin birinci yarısında 30 mülki iş, ümumilikdə 42 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 13 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaqla iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 6 qərardad çıxarılaqla 1 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 5 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 23 iş 2017-ci ilin ikinci yarısına qalıq qalmışdır.

Kəngərli Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 13 iş qalıq qalmış, 2017-ci ilin birinci yarısında 18 mülki iş, ümumilikdə 31 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 10 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaqla iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 7 qərardad çıxarılaqla 2 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 5 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 1 mülki iş geri qaytarılmış, 13 iş 2017-ci ilin ikinci yarısına qalıq qalmışdır.

Ordubad Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 12 iş qalıq qalmış, 2017-ci ilin birinci yarısında 14 mülki iş, ümumilikdə 26 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 14 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaqla iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 3 qərardad çıxarılaqla 3 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 2 mülki iş geri qaytarılmış, 7 iş 2017-ci ilin ikinci yarısına qalıq qalmışdır.

Şahbuz Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 15 iş qalıq qalmış, 2017-ci ilin birinci yarısında 13 mülki iş, ümumilikdə 28 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 12 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaqla iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 12 qərardad çıxarılaqla 3 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 9 iş üzrə icraata xitam verilmişdir. 4 iş 2017-ci ilin ikinci yarısına qalıq qalmışdır.

Sədərk Rayon Məhkəməsi üzrə - 2016-cı ildən cari ilə 1 iş qalıq qalmış, 2017-ci ilin birinci yarısında 5 mülki iş, ümumilikdə 6 mülki iş icraata daxil olmuşdur. 2 mülki iş üzrə qətnamə çıxarılaqla iddia təmin edilmişdir. Həmin kateqoriya işlər üzrə 1 qərardad çıxarılaqla 1 iş üzrə

icraata xitam verilmişdir. 1 mülki iş geri qaytarılmış, 2 iş 2017-ci ilin ikinci yarısına qalıq qalmışdır.

Baxılan işlərin ümumi sayına münasibətdə 2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2017-ci ilin birinci yarısında nikahın ləğvi tələbinə dair işlərin sayı azalmışdır. Belə ki, 2016-cı ilin birinci yarısında nikahın ləğvi tələbi ilə əlaqədar olan işlər ümumilikdə baxılan işlərin 34,39%-ni, 2017-ci ilin birinci yarısında həmin kateqoriya işlər isə 30,92%-ni təşkil etmişdir.

2017-ci ilin birinci yarısında məhkəmələr tərəfindən “nikahın ləğvi” tələbinə dair 46 iş üzrə (18.25%) işlərin icraatına tərəflərin barışması səbəbindən xitam verilmişdir. Xitam verilmiş işlər üzrə məhkəmələrin göstəriciləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Şahbuz Rayon Məhkəməsi - 37,5% (24 işdən 9 işin icraatına xitam verilib);

- Sədərək Rayon Məhkəməsi - 33,33% (3 işdən 1 işin icraatına xitam verilib);

- Kəngərli Rayon Məhkəməsi - 29,41% (17 işdən 5 işin icraatına xitam verilib);

- Culfa Rayon Məhkəməsi - 26,31% (19 işdən 5 işin icraatına xitam verilib);

- Babək Rayon Məhkəməsi - 18,51% (27 işdən 5 işin icraatına xitam verilib);

- Ordubad Rayon Məhkəməsi - 17,64% (17 işdən 3 işin icraatına xitam verilib);

- Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi - 12,99% (77 işdən 10 işin icraatına xitam verilib);

- Şərur Rayon Məhkəməsi - 11,76% (68 işdən 8 işin icraatına xitam verilib).

2017-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasında baxılan mülki işlər üzrə qəbul olunmuş qətnamə və qəraradlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin

Məhkəmə fəaliyyəti

mülki kollegiyasına 11 kassasiya şikayəti verilmiş, həmin şikayətlərdən 7 işə mahiyyəti üzrə baxılaraq Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının 5 qətnamə və 2 qərardadı dəyişdirilmədən saxlanılmış, 4 kassasiya şikayəti isə hazırda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının icraatında baxılmaqdadır.

Beləliklə, 2017-ci ilin birinci yarısında qəbul edilən qərarlar üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının sabitlik göstəricisi 100% təşkil etmişdir.

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~

İNZİBATİ-İQTİSADI KOLLEGIYADAN

**Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin birinci yarısının
yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili**

2017-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin icraatına ümumilikdə inzibati və iqtisadi mübahisələrlə bağlı 112 iş daxil olmuş, onlardan 17 iş 2016-cı ildən cari ilə qalıq qalmış, 95 iş isə 2017-ci ilin birinci yarısında daxil olmuşdur. Daxil olmuş işlərdən 16 iş iqtisadi mübahisələr üzrə, 96 iş isə inzibati mübahisələrə dair işlər üzrə olmuşdur.

İqtisadi mübahisələr üzrə işlərdən 13 işə mahiyyəti üzrə baxılmaqla 8 iş üzrə iddia təmin edilmiş, 1 işin icraatına xitam verilmiş, 1 iş üzrə iddia baxılmamış saxlanılmış, 3 iş üzrə iddia ərizəsi geri qaytarılmış, 3 mülki iş 2017-ci ilin ikinci yarısına qalıq qalmışdır.

İnzibati mübahisələrə dair işlərdən 76 işə mahiyyəti üzrə baxılmaqla 12 iş üzrə iddia təmin, 3 iş üzrə iddia rədd edilmiş, 26 işin icraatına xitam verilmişdir. 34 iş üzrə iddia ərizəsi geri qaytarılmış, 1 mülki iş etiraz və ya digər əsaslara görə aidiyyəti məhkəməyə göndərilmiş, 20 iş isə 2017-ci ilin ikinci yarısına qalıq qalmışdır.

2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2017-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin icraatına inzibati və iqtisadi mübahisələrlə bağlı daxil olan işlərin sayı 33,33% artmışdır. Belə ki, 2016-cı ilin birinci yarısında İnzibati-İqtisadi Məhkəmənin icraatına inzibati və iqtisadi mübahisələrlə bağlı 84 iş daxil olmuşdur.

Məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, İnzibati-İqtisadi Məhkəməyə 2017-ci ilin birinci yarısında daxil olan işlərin böyük əksəriyyətini məcburetmə haqqında iddia tələbinə dair (70 iş - yəni 62,50%) və öhdəliyin icrası haqqında iddia tələbinə dair (20 iş – yəni 17,86 %) işlər təşkil etmişdir.

2017-ci ilin birinci yarısında inzibati-iqtisadi kollegiyada inzibati mübahisələrlə bağlı 11 apellyasiya şikayətinə baxılmışdır. Kollegiyada həmin şikayətlərə baxılaraq 10 iş üzrə 7 qərar və 3 qərardad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 1 iş üzrə isə 1 qərardad ləğv edilmişdir. 2016-cı ilin birinci yarısında inzibati-iqtisadi kollegiyada inzibati mübahisələrlə bağlı 8 apellyasiya şikayətinə baxılmışdır. Göründüyü kimi 2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2017-ci ilin birinci yarısında kollegiyada baxılan inzibati mübahisələrlə bağlı işlərin sayı artmışdır.

Məhkəmə fəaliyyəti

2017-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi kollegiyasında iqtisadi mübahisələr üzrə mülki işlərə baxılmamışdır.

2017-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi kollegiyasında baxılan inzibati mübahisələrə dair işlər üzrə qəbul olunmuş qərar və qəraradlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi kollegiyasına 5 kassasiya şikayəti verilmiş, kassasiya şikayətlərinə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi kollegiyasında baxılaraq 2 qərar və 1 qərarad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 2 qərardan verilmiş kassasiya şikayəti isə hazırda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi kollegiyasının icraatında baxılmaqdadır.

Beləliklə, 2017-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin inzibati-iqtisadi kollegiyasının sabitlik göstəricisi 100% təşkil etmişdir.

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~

CİNAYƏT KOLLEGIYASINDAN

**Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2017-ci ilin birinci yarısının
yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili**

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin ərazi yurisdiksiyasına aid olan muxtar respublika məhkəmələri tərəfindən 2017-ci ilin birinci yarısında 17 nəfərin barəsində 16 cinayət işinə mahiyyəti üzrə baxılmışdır. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2016-cı ilin birinci yarısında həmin məhkəmələr tərəfindən 17 nəfərin barəsində 15 cinayət işinə baxılmışdır.

Birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən 2017-ci ilin birinci yarısında baxılmış 16 cinayət işi üzrə 17 nəfərin barəsində ittiham hökmləri çıxarılmışdır.

İttiham hökmünün çıxarılması ilə nəticələnən işləri obyektə görə qruplaşdırdıqda 2016 və 2017-ci illərin birinci yarısına dair göstəricilər aşağıdakı kimi olmuşdur:

Cinayətlərin növü	2016-cı ilin birinci yarısı üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)	2017-ci ilin birinci yarısı üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)
Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlər	4 / 2	1 / 1
Həyat və sağlamlıq əleyhinə olan cinayətlər	3 / 3	3 / 3
Mülkiyyət əleyhinə olan cinayətlər	4 / 4	–
Ədalət mühakiməsi əleyhinə olan cinayətlər	–	2 / 2
İqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlər	4 / 4	4 / 3
İdarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlər	2 / 2	1 / 1
Hərəkət təhlükəsizliyi və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydaları əleyhinə olan cinayətlər	–	6 / 6

Məhkəmə fəaliyyəti

Cədvəldən göründüyü kimi 2016-cı ilin birinci yarısından fərqli olaraq 2017-ci ilin birinci yarısında narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı, iqtisadi fəaliyyət sahəsində olan və idarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlər azalmış, həyat və sağlamlıq əleyhinə olan cinayətlər üzrə göstəricilər isə dəyişməmişdir. Ötən yarımillikdən fərqli olaraq 2017-ci ilin birinci yarısında mülkiyyət əleyhinə olan cinayətlərə dair işlər daxil olmamış, lakin ədalət mühakiməsi əleyhinə, eləcə də hərəkət təhlükəsizliyi və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydaları əleyhinə olan cinayətlərə dair işlər daxil olmuşdur.

2016 və 2017-ci illərin birinci yarısında məhkumlara təyin olunan cəzalar aşağıdakı kimi olmuşdur:

Təyin olunan əsas cəzaların növləri	2016-cı ilin birinci yarısı üzrə məhkumların sayı	2017-ci ilin birinci yarısı üzrə məhkumların sayı
Müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə	16 nəfər	14 nəfər
Azadlıqdan məhrum etməyə şərti məhkum etmə	1 nəfər	1 nəfər
Cərimə cəzasına məhkum etmə	–	1 nəfər
İslah işlərinə məhkum etmə	–	1 nəfər

Cədvəldən göründüyü kimi müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilənlər 2016-cı ilin birinci yarısında məhkum edilmiş şəxslərin 94,12%-ni, 2017-ci ilin birinci yarısında isə məhkum olunanların 82,35%-ni təşkil etmiş, yəni 2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2017-ci ilin birinci yarısında cəzaların ümumi kütləsində azadlıqdan məhrum etmə cəzasının həcmi 11,77% azalmış, azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı olmayan cəzaların həcmi isə əksinə 11,77% artmışdır (ümmilikdə götürüldükdə).

2016 və 2017-ci illərin birinci yarısında baxılan cinayət işlərinə dair göstəricilər ayrı-ayrılıqda muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri üzrə aşağıdakı kimi olmuşdur:

Məhkəmə fəaliyyəti

Məhkəmənin adı	2016-cı ilin birinci yarısı üzrə (cinayət işinin və məhkumun sayı)	2017-ci ilin birinci yarısı üzrə (cinayət işinin və məhkumun sayı)
Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsi	3 / 3	5 / 5
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	3 / 3	-
Culfa Rayon Məhkəməsi	4 / 4	3 / 4
Şərur Rayon Məhkəməsi	-	4 / 4
Babək Rayon Məhkəməsi	1 / 1	-
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	1 / 1	-
Ordubad Rayon Məhkəməsi	1 / 3	1 / 1
Sədərək Rayon Məhkəməsi	2 / 2	3 / 3
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	-	-

Cədvəldən görüldüyü kimi 2016-cı ilin birinci yarısından fərqli olaraq 2017-ci ilin birinci yarısında Culfa Rayon Məhkəməsində baxılmış cinayət işlərinin sayı azalmış, Sədərək Rayon Məhkəməsində və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsində baxılmış cinayət işlərinin sayı artmış, Ordubad Rayon Məhkəməsinin icraatına daxil olan cinayət işləri üzrə göstəricilər isə dəyişməmişdir. Ötən yarımildən fərqli olaraq 2017-ci ilin birinci yarısında Şərur Rayon Məhkəməsinin icraatına cinayət işi daxil olmuş, Naxçıvan şəhər, Kəngərli və Babək rayon məhkəmələrinin icraatına isə cinayət işi daxil olmamışdır. Şahbuz Rayon Məhkəməsinin icraatına ötən yarımildə olduğu kimi cinayət işi daxil olmamışdır.

2017-ci ilin birinci yarısında birinci instansiya məhkəmələrində baxılmış cinayət işləri üzrə çıxarılan hökmlərdən verilmiş apellyasiya şikayətlərinə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasında baxılaraq 7 hökm dəyişdirilmədən saxlanılmış, 2 hökm isə dəyişdirilmişdir.

Dəyişdirilən hökmlər muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələrinin 2017-ci ilin birinci yarısında çıxardıqları bütün hökmlərin 12,5%-ni təşkil etdiyi üçün məhkəmələr üzrə hökmlərin sabitlik göstəricisi 87,5% olmuşdur.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2016-cı ilin birinci yarısında birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən çıxarılmış hökmlərin sabitlik göstəricisi 93,33% təşkil etmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən xüsusi icraat qaydasında 2017-ci ilin birinci yarısında 18 işə (materiala)

Məhkəmə fəaliyyəti

baxılmışdır. 2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə bu göstərici 21,74% azalmışdır (həmin dövrdə 23 işə baxılmışdır).

2017-ci ilin birinci yarısında xüsusi icraat qaydasında həll edilən işlərdən 11 iş (61,11%) həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi, 1 iş (5,56%) cəza çəkməkdən şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə, 1 iş (5,56%) xəstəliyə və hökmün icra müddətinin başa çatmasına görə cəzaçəkməkdən azad etmə, 2 iş (11,11%) tibbi xarakterli məcburi tədbirlərin ləğv edilməsi və 3 iş (16,67%) cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi barədə olmuşdur.

Muxtar respublikanın rayon (şəhər) məhkəmələri üzrə xüsusi icraat qaydasında baxılan işlərlə əlaqədar 2016 və 2017-ci illərin birinci yarımilinin göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir edildiyi kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2016-cı ilin birinci yarımili üzrə (işlərin və şəxslərin sayı)	2017-ci ilin birinci yarımili üzrə (işlərin və şəxslərin sayı)
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	11 / 11	10 / 10
Şərur Rayon Məhkəməsi	-	-
Babək Rayon Məhkəməsi	-	1 / 1
Culfa Rayon Məhkəməsi	2 / 2	-
Ordubad Rayon Məhkəməsi	1 / 1	-
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	9 / 9	7 / 7
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	-	-
Sədərək Rayon Məhkəməsi	-	-

2017-ci ilin birinci yarısında muxtar respublikanın rayon (şəhər) məhkəmələrinin xüsusi icraat qaydasında çıxarıqları qərarlardan 2 apellyasiya şikayəti verilmişdir. Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin qərarlarından verilmiş həmin şikayətlər təmin edilməyərək qərarlar dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələrində 2017-ci ilin birinci yarısında 169 nəfərin barəsində 161 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır.

2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2017-ci ilin birinci yarısında baxılan inzibati xəta haqqında işlərin sayı 19,5%, inzibati xəta törətmiş şəxslərin sayı isə 15,92% azalmışdır (2016-cı ilin birinci yarısında 201 nəfərin barəsində 200 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır).

2017-ci ilin birinci yarısında barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərdən 45 nəfərə (26,63%) inzibati həbs, 18 nəfərə (10,65%) inzibati cərimə, 1 nəfərə (0,59%) xəbərdarlıq, 57 nəfərə (33,73%) isə inzibati xəta törətmiş fiziki şəxsin ona verilmiş xüsusi hüququnun məhdudlaşdırılması

Məhkəmə fəaliyyəti

növündə inzibati tənbeh tədbirləri tətbiq olunmuş, 48 nəfərin (28,40%) barəsində 48 inzibati xəta haqqında işin icraatına isə xitam verilmişdir.

İnzibati tənbeh tədbirinin tətbiqinə dair qərarın çıxarılması ilə nəticələnən inzibati xətaları növünə görə qruplaşdırdıqda 2016 və 2017-ci illərin birinci yarımilinə dair göstəricilər aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

İnzibati xətanın növləri	2016-cı ilin birinci yarımili üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)	2017-ci ilin birinci yarımili üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)
Xırda xuliqanlıq	8 nəfər / 8 iş	9 nəfər / 9 iş
Aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulların (malların) belə marka olmadan az miqdarda satılmasına, satış məqsədilə saxlanmasına və ya istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarılmasına görə	1 nəfər / 1 iş	2 nəfər / 2 iş
Nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxslər tərəfindən nəqliyyat vasitələrinin idarə edilməsi	3 nəfər / 3 iş	–
Xırda talama	1 nəfər / 1 iş	6 nəfər / 6 iş
Polis işçisinin və ya hərbi qulluqçunun qanuni tələbinə qəsdən tabe olmama	8 nəfər / 7 iş	20 nəfər / 18 iş
Qumar oyununda iştirak etmə	-	4 nəfər / 1 iş
Məhkəmənin xüsusi qərarı (qərarı) və ya hakimin təqdimatı üzrə tədbirlər görülməməsi	22 nəfər/ 22 iş	–
Məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurunun tələblərinin yerinə yetirilməməsi	-	11 nəfər / 11 iş
İnzibati cərimə və ictimai işlər növündə inzibati tənbeh tətbiq etmə haqqında qərarın icra edilməməsi	-	95 nəfər / 95 iş
Malların və nəqliyyat vasitələrinin Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən gömrük nəzarətindən gizlədilməklə keçirilməsi	-	1 nəfər / 1 iş
Ov qaydalarının kobud şəkildə pozulmasına (lazımı icazə olmadan və ya qadağan olunmuş yerlərdə, yaxud	-	4 nəfər / 1 iş

Məhkəmə fəaliyyəti

qadağan olunmuş müddətlərdə, qadağan edilmiş alətlərlə və ya üsullarla ov edilməsinə), habelə digər ov qaydalarının müntəzəm pozulmasına görə		
Döymə	-	5 nəfər / 5 iş
Nəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququ olan şəxs tərəfindən nəqliyyat vasitəsini alkoqoldan, narkotik vasitələrdən, psixotrop maddələrdən və ya güclü təsir göstərən digər maddələrdən istifadə olunması nəticəsində sərxoş vəziyyətdə idarə edilməsi	-	1 nəfər / 1 iş
Digər inzibati xətlər	158 nəfər / 158 iş	11 nəfər / 11 iş

Göründüyü kimi 2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2017-ci ilin birinci yarısında rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən baxılan xırda xuliqanlıqla bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərin sayı 12,5%, aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulların (malların) belə marka olmadan az miqdarda satılmasına, satış məqsədilə saxlanmasına və ya istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarılmasına görə barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərin sayı 2 dəfə, xırda talama ilə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 6 dəfə, polis işçisinin və ya hərbi qulluqçunun qanuni tələbinə qəsdən tabe olmama ilə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı 2,5 dəfə artmış, digər inzibati xətlərlə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilən şəxslərin sayı isə xeyli azalmışdır. Ötən yarımildən fərqli olaraq 2017-ci ilin birinci yarısında nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxslər tərəfindən nəqliyyat vasitələrinin idarə edilməsi və məhkəmənin xüsusi qərarı (qərarı) və ya hakimin təqdimatı üzrə tədbirlər görülməməsi ilə bağlı olan inzibati xətlərə dair işlər daxil olmamış, qumar oyununda iştirak etmə, məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurunun tələblərinin yerinə yetirilməməsi, inzibati cərimə və ictimai işlər növündə inzibati tənbeh tətbiq etmə haqqında qərarın icra edilməməsi, malların və nəqliyyat vasitələrinin Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən gömrük nəzarətindən gizlədilməklə keçirilməsi, ov qaydalarının kobud şəkildə pozulması (lazımı icazə olmadan və ya qadağan olunmuş yerlərdə, yaxud qadağan olunmuş müddətlərdə, qadağan edilmiş alətlərlə və ya üsullarla ov edilməsi), habelə digər ov qaydalarının müntəzəm pozulması, döymə və nəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququ olan şəxs tərəfindən nəqliyyat vasitəsini alkoqoldan, narkotik vasitələrdən, psixotrop

Məhkəmə fəaliyyəti

maddələrdən və ya güclü təsir göstərən digər maddələrdən istifadə olunması nəticəsində sərxoş vəziyyətdə idarə edilməsi ilə bağlı olan inzibati xətalara dair işlər isə daxil olmuşdur.

Baxılmış inzibati xətalara dair işlər üzrə muxtar respublika məhkəmələrinin 2016 və 2017-ci illərin birinci yarımilinə dair göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2016-cı ilin birinci yarımili üzrə (iş və şəxslərin sayı)	2017-ci ilin birinci yarımili üzrə (iş və şəxslərin sayı)
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	60 / 60	49 / 49
Şərur Rayon Məhkəməsi	31 / 32	49 / 57
Babək Rayon Məhkəməsi	47 / 47	15 / 15
Culfa Rayon Məhkəməsi	15 / 15	14 / 14
Ordubad Rayon Məhkəməsi	6 / 6	8 / 8
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	9 / 9	13 / 13
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	30 / 30	11 / 11
Sədərək Rayon Məhkəməsi	2 / 2	2 / 2

2016-cı ilin birinci yarısında muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən baxılmış inzibati xətalara dair işlər üzrə çıxarılmış qərarlardan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasına 2 apellyasiya şikayəti verilmişdir.

Ordubad Rayon Məhkəməsinin 1 qərarından və Şərur Rayon Məhkəməsinin 1 qərarından verilən apellyasiya şikayətlərinə baxılaraq qərarlar dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Muxtar respublikanın şəhər və rayon məhkəmələri tərəfindən 2017-ci ilin birinci yarısında inzibati xətalara dair işlər üzrə çıxarılan qərarlardan ləğv ediləni və ya dəyişdiriləni olmadığından, qərarların sabitlik göstəricisi 100% təşkil etmişdir.

2017-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasında baxılan işlər üzrə çıxarılan qərarlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasına 3 kassasiya şikayəti verilmiş, həmin şikayətlərdən 1 iş üzrə 1 qərar baxılmamış saxlanılmış, 2 iş isə hazırda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının icraatında baxılmaqdadır.

Beləliklə, 2017-ci ilin birinci yarısında qəbul edilən qərarlardan dəyişdirilən və ya ləğv edilən olmadığından Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının sabitlik göstəricisi 100% təşkil etmişdir.

HƏRBİ KOLLEGIYADAN

Hərbi kollegiyanın 2017-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik məlumatlar

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyasında 2017-ci ilin birinci yarısında 17 nəfərin barəsində 9 cinayət işi üzrə apellyasiya şikayətlərinə baxılmışdır. 2016-cı ilin birinci yarısında isə kollegiyada 6 nəfərin barəsində 6 cinayət işi üzrə apellyasiya şikayətlərinə baxılmışdır. Göründüyü kimi 2016-cı ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2017-ci ilin birinci yarısında hərbi kollegiyanın icraatına daxil olan işlərin sayı 50% artmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Hərbi Məhkəməsində çıxarılmış ittiham hökmlərindən verilmiş apellyasiya şikayətləri cinayətlərin təsnifatına görə böyük ictimai təhlükə törətməyən, az ağır və ağır cinayətlər üzrə işlərdən olmuşdur.

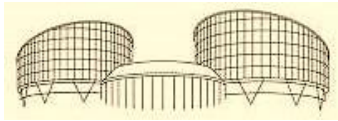
Məhkumların təqşirli bilindikləri konkret əməllərə gəldikdə mübahisələndirilən hökmlərlə bir nəfər Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 332.2.5, bir nəfər 332.2.1, 332.2.2, 332.2.3, bir nəfər 182.2.1, 331.3 və 341.3, bir nəfər 342.2, bir nəfər 125, 331.2, 331.3 və 341.1, bir nəfər 125, 331.2, 331.3, bir nəfər 331.3, bir nəfər 150.2.5, 332.2.1, bir nəfər 331.2 və 332.3, iki nəfər 332.3, dörd nəfər 182.2.1, 182.2.2, 182.2.3 və 332.3, bir nəfər 297.2, bir nəfər isə 150.2.5, 182.2.1, 182.2.2, 182.2.3 və 330.3, 332.2.1, 332.2.2, 332.2.3-cü maddələri ilə məhkum edilmişlər.

Barəsində apellyasiya qaydasında işə baxılmış məhkumlardan 1 nəfər zabit, 1 nəfər gizir, 2 nəfər çavuş, 13 nəfər isə əsgər olmuşdur.

Apellyasiya şikayətlərinə baxılması zamanı məhkəmə iclasları məhkəmə istintaqı aparılmadan keçirilməklə apellyasiya şikayətlərinə baxılması nəticəsində 2 hökm dəyişdirilmiş, 7 hökm isə dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

2017-ci ilin birinci yarımilində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyasında baxılan cinayət işləri üzrə çıxarılan qərarlardan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyasına 3 kassasiya şikayəti verilmişdir. Kassasiya şikayətləri hazırda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyasında baxılmaqdadır.

Beləliklə, 2017-ci ilin birinci yarısında qəbul edilən qərarlar üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hərbi kollegiyasının qərarı ləğv edilmədiyindən sabitlik göstəricisi 100 % təşkil etmişdir.

İNSAN HÜQUQLARI VƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİ

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarlarının icmalı

Bülletenin hər buraxılışında insan hüquq və azadlıqlarına dair məsələlər üzrə Avropa Məhkəməsinin hüquqi mövqeyini əks etdirən qərarların icmalı dərc olunur.

Bu sayımızda da oxucuların tanış olması məqsədilə İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin “İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi Haqqında” Avropa Konvensiyasının müvafiq maddələrinin pozuntusunun təsdiq edildiyi bir neçə qərarının icmalını təqdim edirik:

1. Avropa Məhkəməsinin “**Boçan Ukraynaya qarşı**” (ərizə № 7577/02, 3 may 2007-ci il) (*Nə 2*) [BP] – 22251/08 iş üzrə 05 fevral 2015-ci il tarixli qərarından

Maddə 6

Mülki icraat

6-cı maddənin 1-ci bəndi

Məhkəməyə müraciət imkanı

Mülki hüquq və vəzifələr

Ədalətli məhkəmə araşdırması

Müstəsna şikayəti rədd edərək Ali Məhkəmə tərəfindən Avropa Məhkəməsinin qərarının açıq-aydın əsassız şərh edilməsi: *6-cı maddənin 1-ci bəndi bu işə tətbiq edilə bilər; pozuntu baş verib*

Faktlar – Ərizəçi torpaq üzərində mülkiyyət hüququ ilə bağlı çoxdankı mübahisə ilə əlaqədar ölkədaxili məhkəmələrdə son nəticədə uğursuz nəticələnmiş məhkəmə prosesinə qatılmışdı. O, 2001-ci ildə Avropa Məhkəməsinə ərizə verərək ölkədaxili icraatın ədalətsiz keçirilməsindən şikayət etdi. 3 may 2007-ci il tarixli qərarında Məhkəmə Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinin pozulduğunu müəyyən etdi və belə əsas gətirdi ki, araşdırmanın gedişində daxili məhkəmələrin qəbul etdikləri qərarlar 6-cı maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulmuş ədalətli məhkəmə araşdırmasının təminatlarından olan məhkəmənin müstəqilliyi və qərəzsizliyi, hüquqi

müəyyənlik və qərarın yetərincə əsaslandırılması tələblərinə cavab verməyib. O, mənəvi ziyanı görə ərizəçiyə 2.000 avro təyin etdi.

Avropa Məhkəməsinin qərarına istinadən ərizəçi Ukrayna Ali Məhkəməsinə “*müstəsna hallarla əlaqədar*” şikayət ərizəsi (“müstəsna şikayət”) verərək xahiş etdi ki, onun işi üzrə daxili məhkəmələrin qərarlarını ləğv etsin və onun tələblərini bütünlüklə təmin etsin. 2008-ci ilin martında Ali Məhkəmə onun şikayətini rədd edərək qərara aldı ki, daxili məhkəmələrin qərarları düzgün və əsaslı olub. O, 2008-ci ilin iyununda ərizəçinin təqdim etdiyi əlavə müstəsna şikayəti qəbul olunmayan elan etdi.

Hazırkı iş üzrə Avropa Məhkəməsinə təqdim etdiyi şikayət ərizəsində ərizəçi Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinə və 1 sayılı Protokolun 1-ci maddəsinə istinadən şikayət etdi ki, onun müstəsna şikayətini rədd edərək Ali Məhkəmə 3 may 2007-ci il tarixli qərarında Avropa Məhkəməsinin gəldiyi nəticələri nəzərə almayıb.

Hüquqi məsələlər – 6-cı maddənin 1-ci bəndi: Məhkəmə üç məsələni müəyyən etməli idi: a) 3 may 2007-ci il tarixli qərarın icrasına Nazirlər Komitəsi tərəfindən nəzarətin hələ də davam etdirilməsi nəzərə alınmaqla, Konvensiyanın 46-cı maddəsi ərizəçinin müxtəlif şikayətlərinə Məhkəmənin baxmasını əngəlləyirdimi; b) ərizəçinin müstəsna şikayəti üzrə ölkədaxili icraat Konvensiyada yer alan təminatlarla müşayiət olunmuşdumu və əgər belədirsə, c) 6-cı maddənin 1-ci bəndinin tələblərinə əməl olunmuşdumu?

a) *Konvensiyanın 46-cı maddəsi Məhkəmə tərəfindən şikayətlərin araşdırılmasını əngəlləyirdimi* – Böyük Palata bir daha xatırlatdı ki, Məhkəmənin qərarlarının icrası sahəsində Nazirlər Komitəsinin rolu Məhkəmənin qərarının icrası zamanı cavabdeh dövlət tərəfindən görülmüş tədbirlərlə əlaqədar yeni şikayət ərizəsinə Məhkəmə tərəfindən baxılmasına mane olmur, bu şərtlə ki, həmin ərizədə işə aid olan və ilkin qərarla öz həllini tapmayan məsələlərə dair yeni informasiyalar yer almış olsun.

Hazırkı işdə ərizəçinin bəzi iddialarını Məhkəmənin 3 may 2007-ci il tarixli qərarının lazımı qaydada icra olunmaması barədə şikayət kimi başa düşmək olardı. Lakin artıq Məhkəmə tərəfindən müəyyən edilmişdi ki, Məhkəmə qərarlarının icra edilməməsinə və ya artıq Məhkəmə tərəfindən aşkar edilmiş pozuntunun düzəldilməməsinə dair şikayətlər Məhkəmənin səlahiyyəti xaricindədir. Buna görə də əvvəlki məhkəmə işində 6-cı maddənin 1-ci bəndinin əvvəlki pozuntusunun düzəldilməməsi ilə bağlı ərizəçinin şikayəti qəbul olunmayan hesab edildi.

Lakin ərizəçinin şikayət ərizəsində Ali Məhkəmənin 2008-ci il tarixli qərarı ilə yekunlaşmış məhkəmə icraatının aparılmasına və ədalətliliyinə aid

olan yeni məsələlər də qaldırılmışdı. Konkret olaraq, həmin qərarı Ali Məhkəmənin verdiyi izahat Avropa Məhkəməsinin 2007-ci il tarixli qərarında gəldiyi müvafiq nəticələrə açıq-aydın zidd idi. Beləliklə, bu yeni şikayət özlüyündə Avropa Məhkəməsinin qərarının nəticəsi ilə və ya onun qərarının milli məhkəmələr tərəfindən effektiv şəkildə yerinə yetirilməsi ilə deyil, Ali Məhkəmənin ərizəçinin müstəsna şikayəti üzrə məhkəmə icraatında çıxardığı 2008-ci il tarixli qərarında gəldiyi qənaətin nəyə əsaslanması ilə əlaqədar idi. Beləliklə, bu şikayət 2007-ci il tarixli qərarı araşdırılmış situasiyadan fərqli olan durumla bağlı idi və bu şikayətdə həmin qərarı öz əksini tapmayan məsələlərə dair müvafiq yeni informasiyalar yer almışdı. Müvafiq olaraq, 46-cı maddə Ali Məhkəmənin 2008-ci il tarixli qərarı ilə yekunlaşmış məhkəmə icraatının ədalətsizliyi barədə ərizəçinin yeni şikayət ərizəsinə Məhkəmə tərəfindən baxılmasına mane olmurdu.

b) Ərizəçinin müstəsna şikayəti üzrə icraata 6-cı maddənin tətbiqinin mümkünlüyü məsələsi – 6-cı maddənin 1-ci bəndi xitam verilmiş cinayət proseslərinin bərpa olunması üçün verilən müstəsna şikayətlərə adətən şamil olunmasa da, müvafiq konkret hüquq sistemində müstəsna şikayət üzrə icraatın xarakteri, əhatə dairəsi və konkret xüsusiyyətləri 6-cı maddənin 1-ci bəndinin bu icraata və həmin bənddə tərəflər üçün nəzərdə tutulmuş ədalətli məhkəmə araşdırması təminatlarına şamil olunmasına imkan verə bilər. Müvafiq olaraq, Məhkəmə hazırkı işdə nəzərdən keçirilən müstəsna şikayətin xarakterini, əhatə dairəsini və konkret xüsusiyyətlərini araşdırmalı idi.

Qüvvədə olan milli qanunvericilik bazası əvvəlki məhkəmə qərarlarının qüsuru olduğu barədə Avropa Məhkəməsinin qərarı ilə əlaqədar olaraq ərizəçinin mülki işinə Ali Məhkəmə tərəfindən yenidən baxılmasına imkan yaradan hüquqi müdafiə vasitəsi ilə ərizəçini təmin edirdi. Həmin qanunvericilikdə işə məhkəmə nəzarəti qaydasında yenidən baxılması nəzərdə tutulduğuna görə, ərizəçinin verdiyi müstəsna şikayət üzrə icraata, Ukrayna qanunvericiliyində müəyyən edilmiş kassasiya icraatında olduğu kimi, əvvəlki (xitam verilmiş) mülki icraatın davamı kimi baxmaq olardı. Baxmayaraq ki, bu halda kassasiya tipli icraatın xüsusi cəhətləri 6-cı maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulmuş prosesual təminatların hansı qaydada həyata keçiriləcəyinə təsir göstərə bilərdi, Məhkəmə bu fikirdədir ki, həmin təminatlar adətən mülki işlər üzrə kassasiya icraatında olduğu kimi tətbiq edilməlidir.

Ukraynanın qüvvədə olan qanunvericilik normaları əsasında gəlinən bu nəticəni ərizəçinin müstəsna şikayətini rədd edərək barəsində şikayət edilən

qərarları dəyişiklik etmədən saxlamazdan əvvəl Ali Məhkəmənin 14 mart 2008-ci ildə həyata keçirdiyi “araşdırmanın” əhatə dairəsi və xarakteri də təsdiqləyirdi. Ali Məhkəmə işin materiallarını və əvvəlki məhkəmə prosesində qəbul edilmiş məhkəmə qərarlarını ərizəçinin yeni arqumentlərinin işığında nəzərdən keçirmişdi, həmin arqumentlər əsasən Avropa Məhkəməsinin 3 may 2007-ci il tarixli qərarına əsaslanırdı.

Beləliklə, həm Ukrayna qanunvericiliyinin müvafiq müddəalarını, həm də Ali Məhkəmə tərəfindən ərizəçinin müstəsna şikayəti üzrə qəbul edilmiş və sonradan iyun 2008-ci il tarixli qərarla təsdiqlənmiş 14 mart 2008-ci il tarixli qərarla yekunlaşan icraatın xarakterini və əhatə dairəsini nəzərə alaraq, Məhkəmə hesab etdi ki, bu icraat ərizəçinin mülki hüquq və vəzifələrinin müəyyən edilməsi üçün həlledici əhəmiyyət daşıyırdı. Beləliklə, 6-cı maddənin 1-ci bəndində yer alan müvafiq təminatlar bu icraata şamil olunurdu.

Nəticə: Hökumətin ilkin etirazı rədd edildi (yekdilliklə).

c) 6-cı maddənin 1-ci bəndinə əməl olunmuşdumu?

Məhkəmə bir daha xatırlatdı ki, o, dördüncü instansiya qismində hərəkət etməməli və beləliklə milli məhkəmələrin qərarlarını 6-cı maddənin 1-ci bəndi əsasında şübhə altına almamalıdır, lakin milli məhkəmələrin gəldiyi nəticələrin qanunsuz və ya açıq-aydın əsassız hesab edilə biləcəyi hallar istisna təşkil edir.

Hazırkı işdə Məhkəmə qeyd etdi ki, mart 2008-ci il tarixli qərarında Ali Məhkəmə onun 3 may 2007-ci il tarixli qərarında gəldiyi nəticələri açıq-aydın yanlış şərh edib. Konkret olaraq, Ali Məhkəmə Avropa Məhkəməsinin bu qənaətə gəldiyini iddia edib ki, ərizəçinin işində daxili məhkəmələrin qərarları qanuni və əsaslı olub və “ağlabatan müddət” barədə təminat pozulduğuna görə ona ədalətli təzminat təyin olunub (ərizəçinin şikayəti faktiki olaraq açıq-aydın əsassız sayılaraq rədd edilmişdi). Bu mülahizələr açıq-aydın yanlış idi. Ali Məhkəmənin izahı sadəcə hüquqi mətnin fərqli şərh deyildi. Məhkəmənin rəyinə görə, bunu yalnız “açıq-aydın əsassız” və ya “ədalət mühakiməsini həyata keçirməkdən imtinaya” gətirib çıxaran şərh kimi qəbul etmək olardı, belə ki, 2007-ci il tarixli qərarın təhrif olunmuş şəkildə təqdim edilməsi ərizəçinin mülkiyyət iddiasının onun əvvəlki işi üzrə Məhkəmənin çıxardığı qərarın işığında daxili qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş kassasiya tipli prosedur çərçivəsində araşdırılmasına yönələn cəhdlərini heçə endirmişdi. Beləliklə, barəsində şikayət edilən məhkəmə icraatı Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-

ci bəndində nəzərdə tutulmuş “ədalətli məhkəmə” araşdırması tələbinə cavab verməyib.

Nəticə: pozuntu baş verib (yekdilliklə).

Maddə 41: mənəvi ziyana görə 10.000 avro təyin olundu.

≈ ≈ ≈

2. Avropa Məhkəməsinin “*Del Río Prada İspaniyaya qarşı*” (Böyük Palata) (*Ərizə № 42750/09*) iş üzrə 21 oktyabr 2013-cü il tarixli qərarından

Maddə 7

Maddə 7-1

Daha ağır cəza

Nulla poena sine lege prinsipi

Geriyə qüvvə

Ərizəçi məhkum olunduqdan sonra məhkəmə təcrübəsindəki dəyişikliyə görə onun azad edilmə tarixinin uzadılması: ***pozuntu***

Maddə 5

Maddə 5-1

Qanuni tutma və ya həbs

Ərizəçi məhkum olunduqdan sonra məhkəmə təcrübəsindəki dəyişikliyə görə onun azad edilmə tarixinin uzadılması: ***pozuntu***

Faktlar – 1988-2000-ci illər arasında, səkkiz cinayət prosesində ərizəçi terrorist hücumları ilə bağlı müxtəlif cinayətlərə görə bütünlüklə 3000 ildən çox müddətə həbs cəzası almışdı. 2000-ci ilin noyabrında, cinayətlər arasında hüquqi və xronoloji əlaqə səbəbindən, *Audiencia Nacional* ərizəçinin cəzalarını birləşdirdi və çəkilməli olan bütün müddəti həmin vaxt qüvvədə olan 1973-cü il Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulan maksimum müddət olan otuz il olaraq müəyyən etdi. 2008-ci ilin aprelində ərizəçinin olduğu həbsxananın müdiriyyəti onun 1987-ci ildən başlayan həbs müddətində həbsxanada gördüyü işlərə görə cəza azalması tətbiq edildikdən sonra azad edilmə tarixi olaraq 2008-ci ilin iyulunu müəyyən etdi. Bundan sonra, 2008-ci ilin mayında *Audiencia Nacional* həbsxana müdiriyyətindən xahiş etdi ki, ərizəçinin azad edilmə tarixini yenidən nəzərdən keçirsin və Ali Məhkəmənin 2006-cı ilin fevral qərarı ilə qəbul olunan və müvafiq cəza dəyişikliklərinin və azalmalarının hər bir cəzaya ayrılıqda tətbiq edilməli olduğunu, maksimum otuz illik müddətə tətbiq edilməli olmadığını nəzərdə tutan yeni yanaşmaya (“Parot doktrinası” kimi tanınan) əsasən yenidən

hesablasın. Bunun nəticəsində, ərizəçinin azaedilmə tarixi 27 iyun 2017-ci il olaraq müəyyən edildi. Onun apellyasiya şikayətləri uğursuzluqla nəticələndi.

10 iyul 2012-ci il qərarında Məhkəmənin bir Palatası yekdilliklə hesab etdi ki, ərizəçinin məhkum olduğu zaman cəza azalmasının yeni hesablanma metodu öngörülə bilən deyildi və ərizəçinin törətdiyi cinayətlərdən sonra baş verən dəyişikliyin ərizəçinin əleyhinə olaraq geriye tətbiq edilməsi səbəbi ilə, Konvensiyanın 5 və 7-ci maddələrinin pozuntusu baş vermişdir.

Hüquqi məsələlər – Maddə 7: Tərəflərin təqdimatları əsasən həm cəzaların birləşdirilməsi və maksimum həbs müddəti, həm də 1973-cü il Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulduğu kimi həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalması sistemi qaydalarına uyğun olaraq ərizəçinin çəkməli olduğu ümumi müddətin hesablanmasına aid idi.

(a) *Tətbiq edilən cəzanın əhatə dairəsi* – cinayətlərin törədildiyi zaman qüvvədə olan 1973-cü il Cinayət Məcəlləsinə əsasən, bir-biri ilə əlaqəli olan çoxsaylı cinayətlər halında, cinayətkarı məhkum edən müxtəlif qərarlarla tətbiq edilən və ya elan edilmiş “cəza”lar (*penas*) konsepsiyasından fərqli olaraq, çəkilməli olan maksimum müddət (*condena*) otuz illik maksimum həbs müddəti idi. Bundan əlavə, “tətbiq edilən” cəzanın azalması üçün məhbuslar həbsxanada işlədiyi hər iki günə görə bir gün cəza azalması hüququna malikdir. Bununla belə, cəmi üç min ildən artıq həbs cəzasının otuz ilə azalan ərizəçinin halındakı kimi, çox sayda cəzanın birləşdirilməsi və çəkilməli maksimum həbs müddətinin təyin edilməsi halında cəza azalmasının necə tətbiq edilməsinin heç bir spesifik qaydası yox idi. 1995-ci il Cinayət Məcəlləsi ilk dəfə olaraq nəzərdə tuturdu ki, bəzi istisna hallarda cəza dəyişiklikləri məqsədilə qanunla müəyyən olunmuş çəkilməli maksimum müddət olan otuz illik müddət deyil, tətbiq olunmuş cəzaların məcmusu nəzərə alın bilər.

Ali Məhkəmənin 2006-cı il qərarından əvvəl Məhkəmə təcrübəsi və 1973-cü il Cinayət Məcəlləsinin müvafiq müddələrinin şərh olunması təcrübəsi nəzərə alınaraq, bir məhbusun cəzaları birləşdiriləndə və ona çəkilməli olan maksimum həbs müddəti tətbiq olunanda həbsxana və məhkəmə orqanları həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalmasını çəkilməli maksimum həbs müddətinə tətbiq edirdi. Beləliklə, ərizəçinin həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalmasını hesablayarkən onlar bu azalmanı otuz illik qanuni maksimum həbs müddətinə tətbiq etmişdilər.

1994-cü ilin martında qəbul etdiyi bir qərarında Ali Məhkəmə bu maksimum həbs müddətinə qanunla nəzərdə tutulan cəza dəyişikliklərinin tətbiq edilməli olduğu “yeni, müstəqil cəza” kimi istinad etmişdi. Beləliklə, 1973-cü il Cinayət Məcəlləsinin müvafiq müddələrinin qeyri-dəqiqliyinə və Ali Məhkəmənin onlara 1994-cü ilədək aydınlıq gətirməməsinə baxmayaraq, otuz illik maksimum həddin nəticəsi olan çəkilməli maksimum həbsi (*condena*) yeni, müstəqil cəza hesab etmək və həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalmasını bu cəzaya tətbiq etmək, həbsxana və məhkəmə orqanlarının aydın təcrübəsi idi. Bu təcrübəyə əsasən, həbs müddətində ərizəçinin haqqı var idi ki, ona verilən cəza otuz illik maksimum həddin tətbiqindən nəticələnən cəza hesab edilsin və həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalması məhz bu müddətə tətbiq olunsun. Bundan əlavə, həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalması açıq şəkildə qanunda nəzərdə tutulmuşdu və bu müddəyə görə, həbsxanada görülən işlərə görə həbs müddətinin avtomatik olaraq azalmasını nəzərdə tuturdu. İki hal istisna təşkil edirdi: məhbus həbsxanadan qaçmışsa və ya qaçmağa cəhd etmişsə və davranışları qəbuledilməz olmuşdusa. Hətta bu iki halda belə hakim tərəfindən əvvəldən icazə verilmiş cəza azalması retro-aktiv qaydada geri götürülə bilməzdi, çünki cəza azalmasına uyğun gələn günlər artıq çəkilməmiş həbs günü hesab edilir və məhbusun artıq əldə etdiyi hüquqların tərkib hissəsi hesab edilirdi.

1995-ci il Cinayət Məcəlləsinin gələcəkdə məhkum olunacaq şəxslərə münasibətdə həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalmasını ləğv etməsinə baxmayaraq, onun keçid müddələri ərizəçi kimi 1973-cü il Cinayət Məcəlləsinə əsasən məhkum olunmuş şəxslərin cəza dəyişiklikləri onların xeyrinə olduğu halda onlardan yararlanmasına icazə verirdi. Bununla belə, qanun onun qüvvəyə minməsindən əvvəl məhkum olunmuş şəxslərin şərti azad edilməsinin şərtlərini ağırlaşdırmışdı. Məhkəmə bundan belə nəticəyə gəldi ki, keçid tədbiri olaraq həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalmasının təsirini saxlamaq və daha yüngül qanunun müəyyənləşdirilməsi məqsədləri üçün qanunverici bu müddələrin qanunvericiliyin bir hissəsi olduğunu, yəni cəzanın icrası qaydası deyil, cəzanın təyin edilməsinə təsir edən müddəə hesab etmişdir.

Yuxarıdakılara əsasən, ərizəçinin cinayət təqibinə səbəb olan cinayətləri törətdiyi və cəzaların birləşdirilməsi və maksimum həbs müddətinin müəyyən edildiyi zaman müvafiq İspan hüququ bütünlükdə götürüldüyündə, ərizəçinin 1973-cü il Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulan maksimum həbs dövrü və həbsxanada görülən işlərə görə cəzaların azalması barədəki müddəaları nəzərə alınmaqla, ona tətbiq edilən cəzanın mahiyyətini işin

hallarında ağlabatan dərəcədə anlaması üçün kifayət qədər aydın şəkildə ifadə olunmuşdu. Ərizəçiyə tətbiq edilmiş cəza, beləliklə, otuz illik maksimum azadlıqdan məhrumetmə idi və həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalması bu maksimum cəzadan çıxılmalı idi.

(b) *“Parot doktrinası”nın ərizəçiyə tətbiqinin cəzanın icrası vasitəsi və ya onun mahiyyətini dəyişdirməsi ilə bağlı* – 2008-ci ilin may ayında *Audiencia Nacional* ərizəçinin yekun azadolma tarixi olaraq 2 iyul 2008-ci il tarixini təyin etmək təklifini rədd etmişdir və əvəzində Ali Məhkəmənin 28 fevral 2006-cı ildə, yəni ərizəçinin məhkum olduğu cinayətlərin törədilməsindən, cəzaların birləşdirilməsi və maksimum azadlıqdan məhrumetmə müddətinin müəyyən olunmasından çox sonra, 197/2006 sayılı qərarı ilə qəbul edilmiş “Parot doktrinası”nı tətbiq etmişdir. O belə hesab etmişdir ki, həbsxanada görülən işlərə görə cəzaların azalmasının yeni qaydasına görə, azalmanın əvvəl olduğu kimi otuz illik maksimum müddətə deyil, hər bir cəzaya fərdi şəkildə tətbiq edilməsi “cəza” (*pena*) ilə “çəkilməli olan müddət”i (*condena*) bir-birindən fərqləndirən 1973-cü il Cinayət Məcəlləsinin müddəalarının ifadə formasına uyğundur. “Parot doktrinası”nın ərizəçinin vəziyyətinə tətbiqi onu, qanuna və cəzaların icrası hakimlərinin yekun qərarlarına əsasən ona verilən, həbsxanada görülən işlərə görə cəzaların azalması hüququnun səmərəli istifadəsindən məhrum etmişdir. Bunun nəticəsində, maksimum otuz illik azadlıqdan məhrumetmə müddəti həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalmasının tətbiq edildiyi müstəqil cəza olmaqdan çıxmış və heç bir azalmanın tətbiq edilmədiyi otuz illik cəzaya çevrilmişdir.

(c) *“Parot doktrinası”nın ağlabatan dərəcədə öngörülə bilənliyi barədə*– Cəza azalmasının tətbiqi sistemindəki bu dəyişiklik Ali Məhkəmənin, qanunvericilik dəyişikliyinə ardından əvvəlki məhkəmə təcrübəsini dəyişməsinin nəticəsi idi. 8 mart 1994-cü il tarixli qərarında Ali Məhkəmə əks yanaşma nümayiş etdirmiş və hesab etmişdi ki, otuz illik maksimum həbs müddəti “yeni, müstəqil cəza növü”dür və qanunla nəzərdə tutulan bütün cəza azalmaları ona tətbiq edilməlidir. Bütün hallarda “Parot doktrinası”ndan əvvəl həbsxana və məhkəmə orqanlarının təcrübəsi həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalmasını maksimum otuz illik azadlıqdan məhrumetmə müddətinə tətbiq etmək idi. Ali Məhkəmə öz əvvəlki təcrübəsindən yalnız 2006-cı ildə, həmin qanunun ləğvindən on il vaxt keçdikdən sonra imtina etmişdir. Beləliklə, Ali Məhkəmə, artıq qüvvədə olmayan qanunun, yəni 1995-ci il Cinayət Məcəlləsinin ləğv etdiyi 1973-cü il Cinayət Məcəlləsinin şərhini vermişdir. Bundan əlavə, 1995-ci il

Cinayət Məcəlləsinin keçid müddəaları xüsusən daha ağır cinayət qanununun geriyə qüvvəsinin qadağan edilməsi qaydasına riayət etmək üçün, 1973-cü il Cinayət Məcəlləsi əsasında məhkum olunmuş ərizəçi kimi şəxslərə münasibətdə həbsxanada görülən işlərə görə cəza azalması sisteminin saxlanması nəzərdə tuturdu. Bununla belə, Ali Məhkəmənin hər hansı artıq verilmiş cəza azalmasını səmərəsiz edən yeni təfsiri təcrübədə ərizəçi və onunla bənzər vəziyyətdə olan şəxslərin azalma sisteminin faydalarından məhrum olmasına gətirib çıxarmışdı.

Nəhayət, Məhkəmə qəbul edir ki, Ali Məhkəmə 1995-ci il Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edən 7/2003 sayılı qanunu geriyə tətbiq etməmişdir, lakin Ali Məhkəmənin əsaslandırmasından aydındır ki, onun məqsədi həmin qanunla eyni idi, yəni maksimum azadlıqdan məhrum etmə müddətinin uzun müddət həbs cəzası almış məhkumlar tərəfindən real olaraq çəkilməsini təmin etmək idi. Bununla bağlı, Dövlətlər öz cinayət siyasətlərini, məsələn, cinayətlərə tətbiq olunan cəzaları ağırlaşdırmaqla müəyyənləşdirməkdə sərbəstdirlər, lakin onlar bunu edərkən, təqsirləndirilən şəxsin əleyhinə olan cinayət qanununun geriyə qüvvəsini şərtsiz olaraq qadağan edən Maddə 7-nin tələblərinə riayət etməlidirlər.

Yuxarıdakılara əsaslanaraq, ərizəçi məhkum olunan və cəzalarının birləşdirilməsi və ona maksimum azadlıqdan məhrum etmə müddətinin tətbiq olunması qərarı barədə məlumatlandırıldığı zaman məhkəmə təcrübəsinin Ali Məhkəmənin 2006-cı il tarixli qərarına uyğun bir inkişaf xətti üzrə gedəcəyinə aid heç bir göstərici yox idi. Bu səbəbdən, ərizəçinin Ali Məhkəmənin əvvəlki təcrübəsini dəyişəcəyinə və bunun nəticəsi olaraq, *Audiencia Nacional*ın ona verilmiş cəza azalmasını ona tətbiq edilmiş maksimum otuz illik azadlıqdan məhrum etmə müddətinə deyil, ona verilmiş hər bir cəzaya ayrılıqda tətbiq edəcəyinə inanması üçün heç bir əsas yox idi. Məhkəmə təcrübəsinin bu cür dəyişməsi ərizəçiyə verilmiş cəzanın mahiyyətini onun əleyhinə olaraq dəyişmişdi.

Nəticə: pozuntu (on beş səsə qarşı iki səs).

Maddə 5 § 1: Ərizəçi səlahiyyətli məhkəmə tərəfindən qanunla nəzərdə tutulan qaydada məhkum olunmuş və cəmi 3 min ildən çox bir müddətə azadlıqdan məhrum edilmişdi. Bu qərarların çoxunda, həmçinin cəzaların birləşdirilməsi və maksimum azadlıqdan məhrum etmə müddətinin tətbiqi barədə 30 noyabr 2000-ci il qərarında *Audiencia Nacional* bildirmişdi ki, ərizəçinin real olaraq çəkməli olduğu müddət 1973-cü il Cinayət Məcəlləsinə əsasən otuz illik maksimum azadlıqdan məhrum etmə müddətidir. Ərizəçinin həbsi hələ maksimum həddə çatmamışdı. Ərizəçinin

təqsirliliyi barədəki hökmlərdən irəli gələn məhkum edilməsi və otuz illik maksimum azadlıqdan məhrumetmə müddətinin müəyyən edilməsi haqqındakı qərarlarından irəli gələn 2 iyul 2008-ci ildən sonrakı davamlı həbsi arasında aydın səbəbli əlaqə vardır.

Konvensiyanın 7-ci maddəsinin pozuntusunu elan etməsinə səbəb olan mülahizələrə əsaslanaraq, Məhkəmə hesab edir ki, ərizəçinin məhkum olduğu, həbsxanada işlədiyi və ərizəçinin cəzalarının birləşdirilməsi və maksimum azadlıqdan məhrumetmə müddətinin müəyyən olduğu zaman ərizəçi həbsxanada görülən işlərə görə cəzaların azalması metodunun Ali Məhkəmənin 2006-cı ildə öz yurisprudensiyasını dəyişməsilə dəyişəcəyini və bu yeni yanaşmanın ona tətbiq ediləcəyini ağılabatan dərəcədə öngörə bilməzdi. Bu, onun azadolunma tarixini doqquz il gecikdirmişdir. Bu səbəbdən, ərizəçinin azadlıqdan məhrumetmə müddəti, onun məhkum olduğu zaman qüvvədə olan qanuna əsasən və cəza azalmaları nəzərə alınaraq çəkməli olduğu vaxtdan daha uzun olmuşdur. Beləliklə, ərizəçinin 3 iyul 2008-ci ildən sonrakı həbsi “qanuni” olmamışdır.

Nəticə: pozuntu (yekdilliklə).

Maddə 46: İşin xüsusi halları və Konvensiyanın pozuntusuna son qoymaq ehtiyacı nəzərə alınaraq, ərizəçinin mümkün ən tez tarixdə azad edilməsini təmin etmək cavabdeh Dövlətin öhdəliyidir.

Maddə 41: mənəvi ziyana görə 30,000 avro

≈ ≈ ≈

3. Avropa Məhkəməsinin “*Mikallef Maltaya qarşı*” (Böyük Palata) (*Ərizə № 17056/06*) iş üzrə 15 oktyabr 2009-cu il tarixli qərarından

Maddə 6

Mülki proses

6-cı maddənin birinci bəndi - Mülki hüquq və vəzifələr

Məhkəmə qadağasının tətbiqi ilə bağlı icraat: 6-cı maddə bu hala tətbiq edilə bilər.

Qərəzsiz məhkəmə

İş üzrə tərəfin vəkili ilə ailə əlaqələri olan hakimin işə baxmasına etiraz etmək hüququnun qanunvericilikdə nəzərdə tutulmaması: *pozuntu baş verib*

Maddə 34

Qurban statusu

Ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnun pozulduğu barədə təqdim etdiyi konstitusiyaya şikayəti icraatda olduğu zaman vəfat etmiş bacısının adından ərizəçinin Avropa Məhkəməsinə şikayət ərizəsi verməsi: bu halda qurban statusu saxlanılır.

Faktlar – Ərizəçinin bacısının mülki mübahisəyə dair işdə öz mülki hüquqlarını müdafiə etməsinə imkan verilməmişdi, sonradan 1992-ci ildə həmin işin mahiyyəti üzrə qərar çıxarıldı. 1985-ci ildə ona məhkəmə qadağasının tətbiqi barədə qərar qəbul edildi və bundan sonra qonşusu ona qarşı substantiv (maddi-hüquqi) iddia qaldırdı. Ərizəçinin bacısı məhkəmə qadağasından şikayət verdi və məhkəmə həmin qadağanı etibarsız elan edərək müəyyən etdi ki, qadağanın tətbiqi barədə qərar çıxarırlarkən çəkişmə prinsipi pozulub. Amma bu qərar apellyasiya şikayəti əsasında ləğv edildi. 1993-cü ildə o, konstitusiyaya icraatı qaydasında şikayət verərək apellyasiya məhkəməsinin hakiminin obyektiv baxımdan qərəzsiz olmadığını əsas gətirdi, çünki həmin hakim qarşı tərəfin vəkili ilə ailə əlaqələrinə malik idi. 2002-ci ildə bacısının vəfatından sonra ərizəçi onun məhkəmə işinin davam etdirilməsini öz üzərinə götürdü. Yuxarıda qeyd edilən şikayət 2005-ci ildə rədd edildi. 2006-cı ildə ərizəçi Avropa Məhkəməsinə şikayət verdi. 15 yanvar 2008-ci il tarixli qərarında Məhkəmənin Palatası üç səsə qarşı dörd səslə qərara aldı ki, apellyasiya məhkəməsi qərəzsiz olmadığına görə Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndi pozulub.

Hüquqi məsələlər – a) İlk etirazlar: Cavabdeh Hökumət şikayətin qəbul edilməsinin mümkünliyinə üç səbəbə görə etiraz etdi: birincisi, ərizəçi prosesdə tərəf olmadığına görə qurban statusuna malik deyildi, ikincisi, ərizəçi daxili hüquqi müdafiə vasitələrini tükəndirməmişdi və üçüncüsü, 6-cı maddə məhkəmə qadağasının tətbiqinə aid məhkəmə proseslərinə şamil olunmur.

i) Qurban statusu – Bu işdə birbaşa zərərçəkmiş şəxs 10 ildən artıq eyni instansiyada davam edən konstitusiyaya icraatı zamanı vəfat etmişdi, bu icraat daxili hüquqi müdafiə vasitələrinin tükəndirilməsi üçün zəruri idi. Konstitusiyaya icraatı çərçivəsində iddiaçının qardaşı və varisi qismində prosesə qatılmaq üçün ərizəçinin verdiyi vəsatət rədd edilməmişdi, o, həmçinin şikayətinin müdafiəsindən də kənarlaşdırılmamışdı. Bundan başqa, bacısının qaldırdığı məhkəmə işi ilə bağlı xərcləri çəkmək vəzifəsi onun üzərinə qoyulmuşdu, buna görə də hesab etmək olar ki, o, varis kimi bu xərclərin əvəzinə ona ödənilməsində maraqlı idi. Üstəlik, bu işdə ədalət mühakiməsinin ədalətli şəkildə həyata keçirilməsi ilə bağlı mühüm məsələlər qaldırılmışdı, buna görə də işin davam etdirilməsi ictimai maraq

dairəsində olan məsələ idi. Buna görə də ərizəçi bu şikayət ərizəsini vermək hüququna malikdir.

ii) *Daxili hüquqi müdafiə vasitələrinin tükəndirilməsi məsələsi* – Bu işdə nəzərdən keçirilən dövrdə Malta qanunvericiliyində vəkil ilə əmi-qardaşoğlu münasibətlərində olan hakimin işdə iştirakına etiraz etməyin mümkünlüyü məsələsi barədə norma yox idi. Milli konstitusiya məhkəmələri qarşısında bu məsələni qaldırmaqla ərizəçi ixtiyarında olan hüquqi müdafiə vasitələrindən müəyyən olunmuş qaydada istifadə etmişdi, həmin məhkəmələr adi hüquqi müdafiə vasitələrinin tükəndirilmədiyini barədə Hökumətin etirazını rədd etmiş və şikayətə mahiyyəti üzrə baxmışdılar, şikayətin özü isə mahiyyət etibarilə barəsində Məhkəməyə şikayət edilmiş faktlarla əlaqədar idi.

iii) *6-cı maddənin 1-ci bəndinin bu işə tətbiqinin mümkünlüyü məsələsi* – Məhkəmə qadağasının təyin edildiyi icraat ilə sonradan onun ədalətliliyi məsələsinə etiraz edildiyi icraat hər ikisi birlikdə şikayətin mahiyyətinə aid olan vahid bir prosedurdur və onları ayrılıqda nəzərdən keçirmək olmaz. Konvensiyanın 6-cı maddəsində nəzərdə tutulmuş təminatlar adətən müəyyən tədbirlərin tətbiqinə aid olan ilkin məhkəmə icraatına şamil olunmasa da, Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, ilkin tədbirlərə, o cümlədən məhkəmə qadağasına aid məsələlərin araşdırıldığı bu cür məhkəmə icraatlarına 6-cı maddənin tətbiqinin mümkünlüyü məsələsində Avropa Şurasının iştirakçısı olan dövlətlər arasında konsensus yoxdur. Bu mövqə həmçinin Avropa İttifaqı Məhkəməsinin presedent hüququnda da qəbul edilib. Həddən artıq uzun sürən məhkəmə icraatlarında məhkəmə qadağası barədə hakimin ilkin qərarı çox vaxt iddia tələbinin mahiyyəti üzrə çıxarılmış qərara bərabər ola bilər, belə ki, onun qüvvəsi uzunmüddətli, yaxud müstəsna hallarda hətta daimi olur. Buradan belə nəticə çıxır ki, istər ilkin, istərsə də əsas məhkəmə icraatında çox zaman 6-cı maddədə nəzərdə tutulan mənada “*mülki və siyasi hüquqlar*” müəyyən olunur və ilkin icraat çox vaxt əsas icraatla eyni nəticələr doğurur. Belə olan halda Avropa Məhkəməsi məhkəmə qadağası barədə qərarın çıxarıldığı icraatı avtomatik olaraq mülki və siyasi hüquqların müəyyən olunmadığı icraat hesab etmək mövqeyini əsaslı saymır. O, həmçinin əmin deyil ki, bu cür icraatlarda yol verilən nöqsanlar işin mahiyyəti üzrə icraatda hökmən aradan qaldırılır, çünki belə nöqsanların vurduğu ziyanı sonradan buna real imkan olmadığına görə aradan qaldırmaq mümkün olmaya bilər (ziyanın əvəzinin maddi kompensasiya yolu ilə ödənilməsinin mümkün olduğu hallar istisna

olmaqla). Buna görə də Məhkəmə öz presedent hüququnda dəyişiklik edilməsini zəruri hesab etdi.

Əsas məhkəmə icraatında və məhkəmə qadağasının təyin edildiyi məhkəmə icraatında mübahisə predmeti olan hüquq 6-cı maddədə nəzərdə tutulan mənada “mülki” xarakter daşıyarsa və təyin olunmuş ilkin tədbiri həmin tədbirin qüvvədə olma müddətindən asılı olmayaraq faktiki olaraq mülki hüququ və ya vəzifəni müəyyən edən tədbir hesab etmək olarsa, bu halda 6-cı maddə tətbiq edilə bilər. Bununla belə, Məhkəmə qəbul etdi ki, müstəsna hallarda 6-cı maddənin bütün tələblərinə riayət edilməsi mümkün olmaya bilər. Məhkəmənin və ya hakimin müstəqilliyinin və qərəzsizliyinin təmin olunması bu cür məhkəmə araşdırmalarında vacib olsa da, ilkin tədbirin təyin olunması barədə qərar çıxarılan məhkəmə prosedurlarında digər prosesual təminatlar həmin prosedurun xarakterinə və məqsədinə uyğun olduğu dərəcədə tətbiq edilə bilər. Hazırkı işdə əsas məhkəmə araşdırmasının predmeti olan hüquqi qonşuların öz hüquqlarından istifadə etmələri ilə, yəni “mülki” xarakterli hüquqla əlaqədar idi. Məhkəmə qadağasının məqsədi əsas araşdırma çərçivəsində mübahisə predmeti olan eyni hüququn müəyyən edilməsindən ibarət idi və həmin qadağa dərhal qüvvəyə minmişdi. Buna görə də 6-cı maddə bu işə tətbiq edilə bilər.

Nəticə: ilkin etirazlar rədd edildi (altı səsə qarşı on bir səs).

b) Şikayətin mahiyyəti: Qərəzsizliyi şübhə altına alınan hakimin işdə iştirakdan avtomatik imtina etmək vəzifəsi həmin vaxt qüvvədə olan Malta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmamışdı. Hakimin prosesdə tərəflərdən birini təmsil edən vəkilin bacısı və ya qardaşı olması (hələ əmi-qardaşoğlu münasibəti bir kənara qalsın) digər tərəfin həmin hakimin prosesdə iştirakına etiraz etməsinə imkan vermirdi. O vaxtdan bəri Malta qanunvericiliyində dəyişiklik edildi və indi yaxın qohumluq əlaqələri hakimin prosesdən kənarlaşması üçün əsas təşkil edir. Ərizəçinin işinin əsasını təşkil edən bu məsələyə dair mübahisəyə gəlincə, Məhkəmənin rəyi ondan ibarət oldu ki, tərəflərdən birinin vəkili ilə hakimin yaxın ailə əlaqələrinə malik olması məhkəmə tərkibinin yetərincə qərəzsiz olmamasından ərizəçinin obyektiv olaraq ehtiyat etməsi üçün kifayət qədər əsaslı səbəbdir.

Nəticə: pozuntu baş verib (altı səsə qarşı on bir səs).

Maddə 41: Pozuntunun aşkar edilməsi faktı mənəvi ziyana görə kifayət qədər ədalətli kompensasiya təşkil edir.

≈ ≈ ≈

4. Avropa Məhkəməsinin “**Şatşaşvili Almaniyaya qarşı**” (Böyük Palata) (Ərizə № **9154/10**) iş üzrə 15 dekabr 2015-ci il tarixli qərarından

Maddə 6

6-cı maddənin 3 “d” bəndi

Şahidlərin dindirilməsi

Məhkəmədə iştirak etməyən, ifadələri ərizəçinin məhkum edilməsində əhəmiyyətli çəkiyə malik olan şahidləri dindirmək imkanının olmaması: *pozuntu baş verib*

Faktlar – Ərizəçi ağırlaşdırıcı hallarla pulqoparma ilə birlikdə ağırlaşdırıcı hallarla soyğunçuluqda təqsirli bilindi və doqquz il yarım müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum olundu. Cinayətlərdən biri ilə əlaqədar olaraq birinci instansiya məhkəməsi konkret olaraq cinayətdən zərərçəkmiş iki şəxsin məhkəməyəqədər araşdırma mərhələsində polisə verdikləri şahid ifadələrinə əsaslandı. Həmin ifadələr məhkəmə araşdırmasında oxundu, çünki bu iki şahid Latviyaya qayıtmış və cinayətin onlara yetirdiyi mənəvi əzab davam etdiyinə görə məhkəmədə ifadə verməkdən imtina etmişdilər.

17 aprel 2014-cü il tarixli qərarla Məhkəmənin Palatası iki səsə qarşı beş səslə bu qənaətə gəldi ki, Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 3 “d” bəndi ilə birlikdə götürülməklə, ərizəçinin 6-cı maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulmuş hüquqları pozulmayıb. 8 sentyabr 2014-cü ildə iş ərizəçinin vəsatəti əsasında Böyük Palataya göndərildi

Hüquqi məsələlər – 6-cı maddənin 3 “d” bəndi ilə birlikdə götürülməklə 6-cı maddənin 1-ci bəndi: Məhkəmədə iştirak etməyən şahidlərin öncə vermiş olduqları ifadələrin istifadəsinin ərizəçinin işi üzrə məhkəmə araşdırmasının bütövlükdə ədalətliliyinə zərər yetirib-yetirmədiyini qiymətləndirmək üçün Məhkəmə “*Əl-Havayya və Tahiri Birləşmiş Krallığa qarşı*” iş üzrə Böyük Palatanın qərarında müəyyən edilmiş yoxlamaları (testi) tətbiq etdi və əlavə olaraq ona aydınlıq gətirdi. Konkret olaraq, aydın məsələ idi ki, yoxlamaların üç pilləsinin hamısı o halda araşdırılmalı idi ki, birinci pillə ilə (“şahidin məhkəmədə iştirak etməməsi üçün əsaslı səbəb var idimi”) ikinci pillədəki sualların (“məhkəmədə iştirak etməyən şahidin ifadəsi müttəhimin məhkum edilməsi üçün yeganə və ya həlledici əsas idimi”) cavabı müsbət olsun, amma bu məsələ qeyri-müəyyən qalırdı ki, birinci və ya ikinci sualdan hər hansı birinin cavabı mənfi olduğu halda da yoxlamaların hər üç pilləsi araşdırılmalıdırmı və bu pillələr hansı ardıcılıqla araşdırılmalıdır?

Məhkəmə hesab etdi ki:

- Şahidin məhkəmədə iştirak etməməsi üçün əsaslı səbəbin olmaması özlüyündə məhkəmə araşdırmasının ədalətsiz olduğu qənaətinə gəlmək üçün əsas ola bilməz, amma bununla belə, ittiham tərəfinin şahidinin məhkəmədə iştirak etməməsi üçün əsaslı səbəbin olmaması bütövlükdə məhkəmə araşdırmasının ədalətliliyi qiymətləndirilərkən digər amillərlə balanslaşdırılmalı olan və balansı 6-cı maddənin 1 və 3 “d” bəndlərinin pozuntusuna doğru dəyişə bilən mühüm amildir.

- Məhkəmə yetərincə balanslaşdırıcı amillərin mövcudluğunu təkcə o işlərdə yoxlamalı deyil ki, həmin işlərdə məhkəmədə iştirak etməyən şahidin verdiyi ifadə ərizəçinin məhkum edilməsinin yeganə və ya həlledici əsasını təşkil edir, həm də o işlərdə yoxlamalıdır ki, həmin işlərdə bu cür ifadə əhəmiyyətli çəkiyə malik olub və onun qəbulu müdafiə tərəfinə çətinliklər yaradıb. Məhkəmə araşdırmasının ədalətli hesab edilməsi üçün zəruri olan balanslaşdırıcı amillərin səviyyəsi məhkəmədə iştirak etməyən şahidin verdiyi ifadənin çəkisindən asılıdır.

- Bir qayda olaraq, “*Əl-Havayya və Tahirinin işi*” üzrə qərarla müəyyən edilmiş yoxlamanın üç pilləsini həmin qərarla müəyyən edilmiş ardıcılıqla araşdırmaq məqsədəuyğundur. Lakin yoxlamanın hər üç pilləsi bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqəlidir və onlar birlikdə götürülmüş halda sözügedən cinayət prosesinin bütövlükdə ədalətli olub-olmadığını müəyyənləşdirməyə xidmət edir. Buna görə hər hansı konkret işdə bu pillələri fərqli ardıcılıqla yoxlamaq məqsədəuyğun ola bilər, bu xüsusən o hallara aiddir ki, pillələrdən biri prosesin ədalətliliyinin və ya ədalətsizliyinin müəyyənləşdirilməsində xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Daha sonra Məhkəmə “*Əl-Havayya və Tahirinin işi*” üzrə qərarla müəyyən edilmiş yoxlamanı ərizəçinin işinin faktlarına tətbiq etdi:

a) *Şahidin məhkəmədə iştirak etməməsi üçün əsaslı səbəb var idimi* – Məhkəmə öncə qeyd etdi ki, birinci instansiya məhkəməsi şahidlərin ifadə verməkdən imtina etmələrini yetərincə əsaslandırmadıqlarını hesab edib və onların sağlamlıq durumunu və ya qorxmalarını məhkəmədə iştirak etməmələri üçün üzrlü səbəb kimi qəbul etməyib. Şahidlərlə şəxsən əlaqə yaratdıqdan və onlara müxtəlif variantlar təklif etdikdən sonra birinci instansiya məhkəməsi həmçinin Latviya məhkəmələrindən təkrar-təkrar xahiş etdi ki, ya şahidlərin sağlamlıq durumu və ifadə vermək iqtidarında olub-olmamaları dövlət səhiyyə sisteminin həkimi tərəfindən yoxlanılsın, ya da onlar Latviyadakı dinləmədə iştirak etməyə məcbur edilsinlər. Bu cəhdləri boşa çıxdığına görə birinci instansiya məhkəməsi istintaq

mərhələsində şahidlərin verdikləri ifadələrin protokollarındakı qeydləri məhkəmə prosesində sübut qismində qəbul etdi. Beləliklə, şahidlərin məhkəmədə iştirak etməməsində birinci instansiya məhkəməsi təqsirkar deyildi. Müvafiq olaraq, birinci instansiya məhkəməsinin nöqtəyi-nəzərinə görə, şahidlərin məhkəmə araşdırmasında iştirak etməmələri üçün və məhkəməyəqədər araşdırma mərhələsində onların verdikləri ifadəni sübut qismində qəbul etmək üçün əsaslı səbəb var idi.

b) Məhkəmədə iştirak etməyən şahidlərin verdiyi ifadə ərizəçinin məhkum edilməsi üçün yeganə və ya həlledici əsas idimi – Daxili məhkəmələr aydın şəkildə göstərməmişdilər ki, sözügedən şahid ifadələrini “həlledici”, yəni işin nəticəsini həll edə biləcək əhəmiyyətə malik sübut hesab edirlərmi? Daxili məhkəmələrin sərəncamında olan bütün sübutları qiymətləndirdikdən sonra Məhkəmə qeyd etdi ki, cinayətin iki qurbanı sözügedən cinayətin yeganə birbaşa şahidləri idi. Öldə olan sübutlar ya başqalarının sözlərinə əsaslanan ifadələrdən, ya da sadəcə dolayı sübutlardan və digər sübutlardan ibarət idi ki, onlar da həlledici əhəmiyyət daşıyırdı. Belə olan halda Məhkəmə hesab etdi ki, məhkəmədə iştirak etməyən şahidlərin ifadəsi ərizəçinin məhkum edilməsində “həlledici”, yəni aparıcı sübut idi.

c) Müdafiə tərəfinin öz işində üzlaşdığı çətinliklərin kompensasiya edilməsi üçün yetərinə balanslaşdırıcı amillər var idimi?

- Əsaslandırılmış qərarında regional məhkəmə aydınlıq gətirdi ki, yoxlanıla bilməyən şahid ifadələrinin sübutedici dəyərinin azalması faktından xəbərdardır. O, istintaq mərhələsində zərərçəkənlərin verdikləri ifadələrin məzmununu müqayisə etdi və bu qənaətə gəldi ki, şahidlər cinayətin hallarını ətraflı və ziddiyyətsiz şəkildə təsvir ediblər. O, daha sonra qeyd etdi ki, şahidlərin ərizəçini tanıya bilməmələri göstərirdi ki, onlar ifadələrini verərkən ərizəçini qəsdən ittiham etmək niyyətində deyildilər. Bundan başqa, şahidlərin ifadələrinin etibarlılığını qiymətləndirərkən regional məhkəmə həmçinin onların ifadələri ilə əlaqədar davranışlarının müxtəlif aspektlərini nəzərdən keçirdi. Beləliklə, birinci instansiya məhkəməsi məhkəmədə iştirak etməyən şahidlərə güvənməyin mümkünlüyünü və onların ifadələrinin etibarlılığını diqqətlə araşdırmışdı.

Bundan başqa, onun əlində başqasının məlumatına əsaslanan ittihamedici ifadələr və dolayı sübutlar vardı ki, onlar da şahidlərin ifadələrini təsdiqləyirdi. Bundan əlavə, məhkəmə araşdırması zamanı ərizəçiyə hadisələrə dair öz versiyasını təqdim etmək və başqasının məlumatı əsasında ifadə vermiş şahidləri çarpaz dindirməklə onların ifadələrinin etibarlılığını

şübhə altına almaq imkanı verilmişdi. Bununla belə, onun iki şahidi dolayı yolla dindirməsinə və ya istintaq mərhələsində onlara suallar verməsinə imkan yaradılmamışdı.

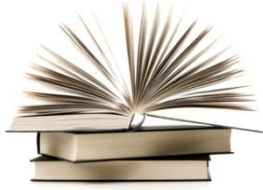
Baxmayaraq ki, işin istintaqını aparan hakimin keçirdiyi dinləmədə vəkilin iştirak etməsi üçün cinayət təqibi orqanları ərizəçiyə vəkil təyin edə bilərdilər, əslində ərizəçinin işində bu prosessual təminatlardan istifadə edilməmişdi. Bununla əlaqədar olaraq Məhkəmə ərizəçi ilə razılaşıdı ki, şahidlər işin istintaqını aparan hakim tərəfindən ona görə dindirilmişdilər ki, onların dərhal Latviyaya qayıdacaqları ilə əlaqədar olaraq cinayət təqibi orqanları onların ifadələrinin alına bilməyəcəyi təhlükəsini nəzərə almışdılar. Bu kontekstdə daxili qanunvericiliyə əsasən öncə işin istintaqını aparan hakim tərəfindən dindirilmiş şahidin dindirilməsinə dair protokoldakı qeydlərin polis tərəfindən aparılmış dindirmələrə nisbətən daha yumşaq şərtlər altında məhkəmə araşdırmasında oxuna biləcəyini nəzərə alaraq, hakimiyyət orqanları öncədən görülməsi mümkün olan riski öz üzərlərinə götürmüşdülər və sonradan bu risk gerçəkləşmişdi, belə ki, nə təqsirləndirilən şəxs, nə də onun vəkili prosesin hər hansı mərhələsində həmin şahidləri dindirmək imkanına malik olmamışdılar.

Bununla belə, ərizəçinin məhkum edildiyi cinayətin yeganə birbaşa şahidləri olmuş şəxslərin ifadələrinin mühümlüyünü nəzərə alsaq, daxili məhkəmə tərəfindən görülmüş balanslaşdırıcı tədbirlər yoxlanıla bilməyən ifadələrin etibarlılığının ədalətli və düzgün şəkildə qiymətləndirilməsinə imkan yaratmaq üçün yetərli deyildi. Beləliklə, ərizəçinin prosesin hər hansı mərhələsində iki şahidi dindirmək və ya dindirilmələrinə nail olmaq imkanına malik olmaması bütövlükdə məhkəmə araşdırmasının ədalətsiz olmasına gətirib çıxarmışdı.

Nəticə: pozuntu baş verib (səkkiz səsə qarşı doqquz səs).

Maddə 41: heç bir kompensasiya təyin edilmədi.

Mənbə: *Avropa Məhkəməsinin Hudoc məlumat bazasının rəsmi internet sahifəsinin (<http://hudoc.echr.coe.int/>) materialları əsasında hazırlanmışdır.*

NƏZƏRİYYƏ VƏ HÜQUQTƏTBİQETMƏ PROBLEMLƏRİ

Mülki və inzibati məhkəmə icraatında prosesual qənaət prinsipi məhkəmə təcrübəsi və qanunvericilik müstəvisində

Müasir dövrümüzdə mülki və inzibati məhkəmə icraatında prosesual qənaət prinsipinin tətbiqi getdikcə daha çox aktuallaşmaqdadır. Bunun əsas səbəblərindən biri bütün dünya ölkələrində, o cümlədən ölkəmizdə məhkəmə işlərinin sayının ildən ilə artmasıdır. Bir faktı qeyd etmək yerinə düşər ki, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsində işlərin çoxluğu ilə əlaqədar ərizəçilər yekun qərarın qəbul edilməsi üçün illərlə gözləməli olurlar.

Məhkəmələrdə iş yükünün artmasının səbəbləri insanların hüquq düşüncəsinin zaman keçdikcə daha da inkişaf etməsi, mübahisələri daha sivil və qanun çərçivəsində həll etmək istəyi, ədalət mühakiməsinə inamın artması ilə bağlı müraciətlərin çoxalması, habelə iqtisadi münasibətlərin daha mürəkkəb xarakter alması, texnoloji inkişaf əlaqədar yeni mülki hüquq münasibətlərinin yaranması və s. kimi amilləri göstərmək mümkündür.

Mülki işlərlə bağlı məhkəmələrin iş yükünün artımı bir tərəfdən ədalət mühakiməsinə inamın artması baxımından müsbət qiymətləndirilsə də digər tərəfdən işlərə baxılmasının müddətləri və keyfiyyəti baxımından ciddi çətinliklər yaradır. Yəni məhkəmələr tərəfindən ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı operativlik ilə işin hərtərəfli araşdırılması prinsipi arasında ədalətli balansın gözlənilməsi, işlərə ağılabatan müddətlərdə baxılması tələbləri önə çıxır.

Bəs bu çətinliklər üçün hansı həll yolları axtarılır?

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi bu global bir tendensiya olduğundan əksər inkişaf etmiş ölkələr, habelə beynəlxalq və regional təşkilatlar da bu sahədə müxtəlif islahatlar həyata keçirməkdədir.

Avropa Şurasının Ədalət Mühakiməsinin Səmərəliliyi üzrə Komissiyası (CEPEJ) tərəfindən başadılan üzv ölkələrdə “Məhkəmə prosesləri zamanı vaxtın idarə edilməsi üzrə” (SATURN) layihənin də məqsədi məhz

məhkəmədə işlərə əqlabatan müddətlərdə baxılmasında dövlətlərlə əməkdaşlıq etməkdir.¹

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi də məhkəməyə ünvanlanan şikayətlərin sayının həddən artıq çoxalması ilə bağlı 1990-cı illərin sonlarından etibarən davamlı islahatlar mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Əsas məqsəd hakimlərin fundamental konstitusion hüquqlara toxunan işlər üzrə qərarlara ayıracaq kifayət qədər vaxta malik olmasının təmin edilməsi olmuşdur. Lakin o zaman belə qərarların verilməsinə mane olan müxtəlif problem mövcud idi. Bu problemlərdən ən mühümü bir-birini təkrar edən oxşar müraciətləri daha asan və sürətli bir formada nəticələndirmənin proseduru tapmaqla bağlı idi. Bu problemin məhkəmənin verdiyi qərarların təqribən 60%-nə təsir etdiyi bildirilirdi².

Bu problem üçün isə qismən həll yolu 14 sayılı Protokolla Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasının 28-ci maddəsində edilən dəyişiklik oldu. Qeyd edilən maddəyə əsasən 34-cü maddəyə müvafiq olaraq təqdim olunan ərizəyə münasibətdə *komitə* yekdil səsə ... *işin mahiyyətinə uyğun qərar çıxara bilər*, bu şərtlə ki, işin Konvensiyanın və ya ona dair Protokolların təsiri və ya tətbiqi ilə bağlı olan əsas məsələsi *artıq Məhkəmənin qəti müəyyən edilmiş presedent hüququnun predmeti olsun*. Bununla da üç hakimdən ibarət komitələrin qəbul edilməzliliklə yanaşı, təkrar müraciətlər zamanı da qərar vermək səlahiyyəti təsbit edilmiş oldu.

Problemə digər həll yolu *“Pilot qərar”* proseduru idi. Bu prosedurun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, eyni məsələdən irəli gələn çoxsaylı şikayətlər Məhkəməyə daxil olduqda AİHM onlardan birini və ya bir çoxunu prioritet baxılma üçün seçə bilər. Analoji şikayətlər üzrə iş və ya işləri seçərkən o, eyni məsələdən qaynaqlanan bütün oxşar işləri əhatə etmə meyarını rəhbər tutur. Pilot qərar proseduru ilə bağlı bülletenin əvvəlki nömrəsində³ geniş söhbət açdığımızdan bu məsələyə toxunmayacağıq.

Ölkəmizdə də ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı şəffaflığın, operativliyin və bununla da insan və vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının səmərəli müdafiəsinin təmin edilməsi məqsədi ilə *“Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin yaradılması haqqında* Azərbaycan Respublikasının Prezidenti 13 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncam imzalamış,

¹ https://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/Delais/default_en.asp

² Explanatory Report to Protocol No. 14 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, paragraph 7.

³ Naxçıvan MR Ali Məhkəməsinin Bülleteni. N1, 2014-cü il

həmin Sərəncama uyğun olaraq “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin yaradılması prosesinə başlanılmışdır.

Sərəncama əsasən hazırda yaradılmaqda olan “Elektron məhkəmə” informasiya sistemi müraciətlərin elektron formada qəbulu, məhkəmə icraatının elektron qaydada aparılması, işlərin hakimlər arasında avtomatlaşdırılmış qaydada bölgüsü, proses iştirakçılarının məlumatların elektron qaydada çatdırılması, məhkəmə proseslərinin qeydə alınması və onları onlayn rejimdə müşahidə etmək imkanının yaradılması kimi mütərəqqi funksiyalara malikdir.

Qeyd etdiyimiz kimi hazırda ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı ortaya çıxan çətinliklərdən biri məhz müddətlər və müddətlərə nəzarət edilməsi ilə bağlıdır. “Elektron məhkəmə” sisteminin yaradılması bu sahədə köklü dəyişikliklər nəzərdə tutur. Belə ki, elektron məhkəmə sistemi prosesual müddətlərə nəzarət edilməsini və müddətlərin bitməsi ilə bağlı xəbərdaredici funksiyaların tətbiqini, icra prosesinin izlənməsini, proseslərin gedişi, çıxarılan qərarlar, onların icra vəziyyəti, onlardan verilən şikayət və ya protestlər barədə məlumat almaq imkanlarına malik “şəxsi kabinet”in yaradılmasını da nəzərdə tutur.

Lakin qeyd etmək lazımdır ki, elektron məhkəmə sisteminin təyinatı ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində qaydalar dəyişikliyi deyil, üsullar dəyişikliyi nəzərdə tutur. Belə ki, ənənəvi üsullarla tərəflər məhkəmədə iddia qaldırarkən bunu kağız daşıyıcılarda tərtib edib poçt vasitəsilə və ya bilavasitə məhkəməyə təqdim edirlərsə, artıq elektron məhkəmə sistemi istifadəçi rahatlığı, operativlik və iqtisadi cəhətdən daha səmərəli olan elektron ərizə üsulundan istifadə edir. Və yaxud, ənənəvi qaydada məhkəmə iclaslarının vaxtı və yeri barədə məlumatlar tərəflərə kağız daşıyıcıda poçt vasitəsilə çatdırılırsa, elektron məhkəmə sistemi bu məlumatların daha operativ şəkildə çatdırılmasını təmin edən elektron məlumatlandırma (SMS, E-mail və s.) üsulundan istifadə edir.

Ölkəmizdə məhkəmələrin iş yükünün azaldılması istiqamətində tətbiq olunan həll yollarından biri kimi ixtisaslaşdırılmış məhkəmələrin yaradılması, apellyasiya və ixtisaslaşdırılmış məhkəmələrin sayının, habelə hakimlərin ştat sayının 2 dəfə artırılmasını göstərmək olar.

Bütün bu yuxarıda qeyd edilən institusional islahatlarla yanaşı məhkəmələr tərəfindən *prosesual qənaət prinsipinin tətbiqi* də olduqca mühüm əhəmiyyətə malikdir. Prosesual qənaət prinsipi məhkəmə tərəfindən işin maksimum az vaxt və maliyyə resursları sərf etməklə, lakin hərtərəfli araşdırılmasını və müvafiq qərar qəbul olunmasını nəzərdə tutur. Prosesual

qənaət prinsipinə riayət olunmaması hallarına təcrübədə həm iddianın mümkünlüyünün yoxlanılması mərhələsində, həm də iddianın əsaslılığının yoxlanılması mərhələsində rast gəlinir.

İddianın mümkünlüyünün yoxlanılması mərhələsində prosessual qənaət prinsipinin gözlənilməməsinə misal olaraq özü-özünə etiraz institutundan düzgün istifadə edilməməsi, məhkəmə və ərazi aidiyyəti qaydalarının pozulması, icraat növünün (iddia, əmr, xüsusi) düzgün müəyyən olunmaması, iddia ərizəsini qəbul etməkdən imtina və iddia ərizəsinin geri qaytarılması üçün əsasların vaxtında yoxlanılmaması və ya ümumiyyətlə mümkünlüyü yoxlamadan iddianın əsaslılığının araşdırılması və s. kimi halları göstərmək olar.

İddianın əsaslılığının yoxlanılması mərhələsində prosessual qənaət prinsipinin pozulmasına işin mübahisəsiz, yəni tərəflərin mübahisələndirmədiyi hallarla bağlı sübutların lüzumsuz yerə araşdırılması və ekspertizaların təyin olunması, sübutetmə yükünün, yəni məhkəmədə sübut edilməli halın iddiaçı, yoxsa cavabdeh tərəfindən sübut edilməli olmasının düzgün müəyyən olunmaması, qanunda birbaşa göstərilmədiyi halda iddia tələbindən kənara çıxma kimi halları göstərmək olar.

Qeyd olunan hallardan başqa prosessual qənaət prinsipinin pozulmasına və nəticədə mülki işin lüzumsuz uzadılmasına ***tərəflərin mülki prosesin qaydalarından sui-istifadə etməsi*** hallarını da misal göstərmək olar. Belə ki, bəzi hallarda tərəflər subyektiv səbəblərdən, şəxsi mənafeləri üçün prosesi uzatmaq məqsədilə əsassız vəsatətlər verir, məhkəmənin işi mahiyyəti üzrə həll etməyən qəraradlarından açıq-aşkar əsassız şikayətlər verirlər ki, bu da məhkəmə proseslərinin zərurət olmadan uzanmasına, vaxt və maliyyə itkilərinə səbəb olur.

Bəs bu qeyd edilən halların qarşısının alınması və prosessual qənaət prinsipini necə tətbiq etməli?

Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual qanunvericiliyində qeyd olunan məsələ ilə bağlı müxtəlif tənzimləmələr mövcuddur. Bunlara işin məhkəmədə baxılmağa hazırlanması mərhələsi ilə bağlı müddəaları, ayrı-ayrı kateqoriyadan olan işlər üzrə işə baxılma müddətlərinin müəyyən edilməsini, sui-istifadə hallarına qarşı mübarizə üçün prosessual imkanların mövcudluğunu, sübutlar və sübutetmə ilə bağlı normaları misal göstərmək olar.

“Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 372.5-ci maddəsinin həmin Məcəllənin 155, 156 və 372.4-cü maddələri ilə müqayisəli şəkildə şərh edilməsinə dair” ***Azərbaycan Respublikası***

Konstitusiya Məhkəməsinin 27 avqust 2012-ci il tarixli qərarına görə ədalət mühakiməsinin bərabərlik, çəkişmə və dispoitivlik prinsipləri əsasında həyata keçirilməsi proses tərəflərindən hər hansı birinə imtiyazların və ya üstünlüklərin verilməsini istisna edir. Bununla yanaşı, prosesual qənaət prinsipi məhkəmə proseslərinin uzadılmasının aradan qaldırılmasına, bir sıra prosesual institutların münasib hala gətirilməsinə, onların qanunvericiliklə daha dəqiq tənzimlənməsinə yönəlmişdir.

Hesab edirik ki, prosesual qənaət prinsipinin daha səmərəli tətbiqi məhkəmələrin iş yükünün əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına, ədalət mühakiməsinin daha səmərəli həyata keçirilməsinə, büdcə xərclərinə qənaət edilməsinə olduqca mühüm təsir etmiş olar. Bunun üçün mülki işlər üzrə iddiaların mümkünlüyünün və əsaslılığının yoxlanılması zamanı müvafiq məntiqi ardıcılığa riayət olunması əsas şərtlərdən biridir. Fikirlərimizi ümumiləşdirib iddianın mümkünlüyünün və əsaslılığının yoxlanılması üçün aşağıdakı araşdırma nümunəsini təklif edirik.

İddianın **mümkünlüyünün yoxlanılması mərhələsində** (icraata qəbul və məhkəmə baxışına hazırlıq mərhələsində) aşağıdakı suallar ardıcılığı ilə yoxlama aparmaq fikrimizcə daha mütənasibdir:

- Hakimin işə baxmasını istisna edən hallar varmı? (MPM-in 19.1, 19.2-ci maddələri)
- Əmr icraatı və ya xüsusi icraat qaydasında işə baxılması üçün əsaslar varmı? (MPM-in 275-276, 305.1-ci maddələri)
- İddia ərizəsini aidiyyəti üzrə göndərmək üçün əsaslar varmı? (MPM-in 24-32, 44, 45-ci maddələri)
- İddia ərizəsini qəbul etməkdən imtina və ya ərizəsinin geri qaytarılması üçün əsaslar varmı? (MPM-in 153.2, 152.1.1, 170.1-ci maddələri)
- Məhkəmə baxışına hazırlığın icraatını dayandırmaq və ya hazırlığın icraatına xitam vermək üçün əsaslar varmı? (MPM, maddə 170.1)

İddianın **əsaslılığının yoxlanılması mərhələsində** hər bir iddia tələbi üzrə aşağıdakı suallar ardıcılığı ilə araşdırma aparmaq fikrimizcə daha məqsədmüvafiqdir:

- Yalnız iddiaçının bildirdiyi faktiki hallar sübut olunarsa, iddia təmin oluna bilərmə? *Əgər bu suala "Xeyr" cavabı verilsə əlavə araşdırma aparılmadan iddia rədd olunmalıdır, "Bəli" cavabı verilsə növbəti suala cavab axtarılmalıdır.*
- Cavabdeh iddiaçının bildirdiyi halları mübahisələndirirmə və ya iddiaya mane olan, aradan qaldıran, qarşısını alan etirazları (məs,

öhdəliyin icrası, iddia müddətinin keçməsi və s.) varmı? Əgər bu suala “Xeyr” cavabı verilsə əlavə araşdırma aparmadan iddia təmin olunmalıdır, “Bəli” cavabı verilsə növbəti suala keçilməlidir.

- Cavabdehin mübahisələndirdiyi hallar və ya iddiaya dair etirazları nəzərə alınarsa iddia rədd oluna bilərmi? Əgər bu suala “Xeyr” cavabı verilsə əlavə araşdırma aparmadan iddia təmin olunmalıdır, “Bəli” cavabı verilsə növbəti suala keçilməlidir.
- İddiaçının bildirdiyi, lakin cavabdeh tərəfindən mübahisələndirilən halları iddiaçı sübut edə bilərmi? Əgər bu suala “Xeyr” cavabı verilsə iddia rədd olunmalıdır, “Bəli” cavabı verilsə növbəti suala keçilməlidir.
- Cavabdeh iddiaya mane olan, aradan qaldıran, qarşısını alan etirazlarını əsaslandırıdığı halları sübut edə bilərmi? Əgər bu suala “Xeyr” cavabı verilsə iddia təmin olunmalıdır, “Bəli” cavabı verilsə iddia rədd olunmalıdır.

Bu sualların tərtibi zamanı prosessal qənaət prinsipi ilə yanaşı, işin hərtərəfli araşdırılması, tərəflərin bərabərliyi, çəkişmə, sübutetmə yükü ilə bağlı mülki prosessual qanunvericiliyin prinsip və şərtləri nəzərə alınmışdır. Ümid edirik ki, yuxarıda qeyd olunan araşdırma metodu sadə mülki işlərin təhlili zamanı aktual olmasa da, mürəkkəb işlərin təhlili zamanı əsas fundamental prinsiplərin tətbiqi baxımından hakimlər və hüquq tətbiqetmə və təhlil fəaliyyəti ilə məşğul olan digər hüquqşünaslar üçün faydalı olacaqdır.

İstifadə olunmuş normativ-hüquqi aktların və ədəbiyyatın siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsi. Bakı, Qanun, 2017.
2. “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 13 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncamı.
3. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsinin 27 avqust 2012-ci il tarixli qərarı.
4. “Mülki prosesdə tətbiq ediləcək hüququn tapılması”. T.Herrman, Bakı, 2013.
5. www.coe.int internet resursu.

HAKİMLƏRİN MİLLİ VƏ BEYNƏLXALQ QURUMLARINDA

Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı Məhkəmə-Hüquq Şurasının 2017-ci ilin birinci yarısında baxdığı bir sıra işlər haqqında

Bülletenin bu sərlovhəsinin əsas məqsədlərindən biri hakimləri Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə çıxarılmış qərarları ilə mün-təzəm olaraq tanış etməkdən ibarətdir. Hakimlərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunmaları ilə bağlı qərarların digər hakimlərin nəzərinə çatdırılmasının zəruriliyi, xüsusilə intizam tənbehlərinə səbəb olan pozuntular barədə hakim korpusunun məlumatlandırılmasının vacibliyi hakimlərin statusuna aid beynəlxalq hüquqi sənədlərdə də öz əksini tapmışdır. Hesab edirik ki, bu yolla həm hakimlərin özünüidarəsi sahəsində şəffaflıq prinsipi təmin olunur, həm də eyni pozuntuların digər hakimlər tərəfindən törədilməsi hallarının qarşısı alınmış olur. Bu məqsədlərdən çıxış edərək Bülletenin hazırkı buraxılışında 2017-ci ilin birinci yarısında Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qəbul etdiyi bir sıra qərarlar barəsində ümumiləşdirilmiş məlumatları və buna dair müvafiq təhlili muxtar respublika hakimlərinin diqqətinə çatdırmaq istərdik.

2017-ci ilin birinci yarısında Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən 7 hakim barəsində intizam icraatı başlanılmış, həmin intizam icraatları üzrə 7 hakimin intizam məsuliyyətinə cəlb olunması haqqında qərar qəbul edilmişdir. Bu qərarlar Məhkəmə-Hüquq Şurasının 07 fevral 2017-ci il tarixli iclaslarında qəbul olunmuşdur. Həmin qərarlar əsasında intizam icraatı başlanılan hakimlərdən 1 nəfər Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakiminə töhmət verilmiş və 1 nəfər Gəncə şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsinin hakiminin iş yerinin dəyişdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə müraciət olunmuşdur. Barələrində intizam icraatı başlanılmış 1 nəfər İmişli Rayon Məhkəməsinin, 1 nəfər Masallı Rayon Məhkəməsinin, 2 nəfər Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin və 1 nəfər Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimlərinə irad tutulmuşdur.

İntizam icraatının başlanmasına 2 halda Azərbaycan Respublikası Ədliyə Nazirliyinin, 3 halda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin, 1

halda Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin və 1 halda Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin müraciətləri əsas olmuşdur.

5 halda intizam icraatının başlanmasına səbəb işlərə baxılarkən qanunvericiliyin tələblərinin dəfələrlə və kobudcasına pozulması və 2 halda isə işlərə baxılarkən əmək və icra intizamı haqqında qanunvericiliyin tələblərinin pozulması olmuşdur.

Məhkəmə-Hüquq Şurasının çıxardığı 07 fevral 2017-ci il tarixli qərarından görünür ki, iddiaçı R.Nəbiyev cavabdeh S.Behbudovaya qarşı iddia ərizəsi ilə Gəncə şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsinə müraciət edərək, yetkinlik yaşına çatmayan və cavabdehlə birgə nikahdan doğulmuş övladı Ə.Nəbiyevin cavabdehin razılığı olmadan onunla birlikdə sərbəst şəkildə xarici ölkəyə gedib-gəlməsi barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

İddia ərizəsi 11.02.2016-cı il tarixdə məhkəməyə daxil olmuş və baxılması üçün hakim M.Niftəliyevin icraatına verilmişdir.

İşin faktiki hallarına görə iddiaçı R.Nəbiyev cavabdeh S.Behbudova ilə 2005-ci ildə evlənmiş və 15 noyabr 2008-ci il tarixdə onların nikahları rəsmiləşdirilmişdir. Birgə nikahdan onların 10 dekabr 2009-cu il tarixdə Əli adlı uşaqları anadan olmuşdur. Gəncə şəhəri Kəpəz Rayon Məhkəməsinin 30 yanvar 2014-cü il tarixli qətnaməsi ilə tərəflər arasında olan nikah pozulmuş və həmin qətnamə ilə azyaşlı uşaqları Ə.Nəbiyevin anası S.Behbudovanın yanında saxlanması qərara alınmışdır.

Bundan sonra uşağın ölkə hüduddlarından sərbəst şəkildə kənara çıxarılması hüququnun təmin edilməsi tələbinə dair Gəncə şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsinə ünvanladığı iddia ərizəsində R.Nəbiyev cavabdeh S.Behbudovanın yaşayış yeri kimi Gəncə şəhəri, Gülüstan qəsəbəsi, bina 15, mənzil 17 ünvanını göstərmiş və bunun sübutu olaraq Mənzil-Kommunal Təsərrüfatı Birliyi Kooperativ binalar üzrə xidmət sahəsi tərəfindən verilmiş arayışı iddia ərizəsinə əlavə etmişdir. Həmin arayışda da S.Behbudovanın Gəncə şəhəri, Gülüstan qəsəbəsi, bina 15, mənzil 17-də yaşaması göstərilmişdir. Qeyd edilən məlumatlara əsasən hakim M.Niftəliyev həm mülki işi məhkəmədə baxılmağa hazırlayarkən, həm də işin məhkəmə baxışına təyin edilməsi zamanı məhkəmə bildirişlərini, iddia ərizəsinin surətini və ona əlavə edilmiş sənədləri S.Behbudovaya çatdırılması üçün rəsmi qaydada deyil, sadə poçt vasitəsilə qeyd olunan ünvana göndərsə də, həmin bildirişlər onlara əlavə edilmiş sənədlərlə birlikdə poçt xidməti tərəfindən S.Behbudovanın həmin ünvanda yaşamaması səbəbindən məhkəməyə qaytarılmışdır. Yalnız işin apellyasiya baxışı zamanı müəyyən edilmişdir ki, cavabdeh S.Behbudova faktiki olaraq Gəncə şəhəri, Nizami

rayonu, Zərrabi küçəsi, ev 106-da qeydiyyatdadır və həmin ünvanda da yaşayır.

Göründüyü kimi, hakim M.Niftəliyev ilk növbədə işi məhkəmədə baxılmağa hazırlayarkən cavabdehin məlumatlandırılması, ona hüquqlarının izah edilməsi və digər hərəkətlərin edilməsinə dair Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin 167 və 168-ci maddələrinin tələblərinə əməl etməmişdir.

Qanunvericiliyin tələblərinə əməl etməyən hakim M.Niftəliyev qeyd edilən mülki işə baxarkən iddia ərizəsinin məhkəməyə daxil olması, həmin ərizədə irəli sürülmüş tələb barədə faktiki olaraq cavabdehi məlumatlandırmamış, ona həmin tələbə etiraz etmək və digər hüquqlarını izah etməmiş, 11.02.2016-cı il tarixdə işin məhkəmə iclasından kənar prosesual hərəkətin aparılmasına dair iclası və 23.02.2016-cı il tarixdə hazırlıq iclasını iddiaçının və cavabdehin iştirakları olmadan keçirərək iş mahiyyəti üzrə baxılmasını 10.03.2016-cı il tarixə, saat 12:00-a təyin etmiş, bu haqda məhkəmə bildirişini cavabdeh S.Behbudovanın faktiki yaşamadığı ünvana göndərməsinə, həmin bildirişin poçt xidmətinin qeydi ilə (S.Behbudovanın Gülüstan qəsəbəsi, bina 15, mənzil 17-də yaşamaması barədə) məhkəməyə qaytarılmasına baxmayaraq, 10.03.2016-cı il tarixdə işə baxılmasını 01.04.2016-cı il tarixədək təxirə salmış, lakin yenə də məhkəmə bildirişini göstərilən ünvana göndərmişdir. Sonuncu bildirişin də poçt xidmətinin eyni qeydi ilə məhkəməyə qaytarılmasına əhəmiyyət verməyən hakim M.Niftəliyev MPM-in 147-ci maddəsinə əsaslanmaqla 01.04.2016-cı il tarixdə yalnız iddiaçının nümayəndəsi E.Osmanovun iştirakı ilə işə baxaraq həmin tarixdə R.Z.Nəbiyevin iddiasının təmin edilməsi haqqında qətnamə qəbul etmişdir.

Halbuki, Mülki Prosesual Məcəllənin 147-ci maddəsinə əsasən cavabdehin faktiki olduğu yer məlum olmadıqda, məhkəmə cavabdehin məlum olan axırıncı yaşayış yeri üzrə yerli özünüidarə orqanının, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının və ya cavabdehin məlum olan axırıncı iş yeri üzrə müdiriyyətin məhkəmə bildirişini aldığı təsdiq edən qeyd yazılmış məhkəmə bildirişi məhkəməyə daxil olduqdan sonra işə baxmağa başlayır. Lakin iş materiallarında müvafiq qeyd aparılmış bildiriş aşkar edilməmişdir.

Belə olan halda hakim M.Niftəliyev işə baxılmasını təxirə salmalı, cavabdehin rəsmi qeydə alındığı yer barəsində məlumatları dəqiqləşdirməklə əldə etməli (şəxsiyyət vəsiqəsini əldə etməyə cəhd etməli, bu mümkün olmadıqda isə Azərbaycan Respublikası DİN MAPS xidmətinə sorğu göndərməli) olduğu halda, bunu etməmiş, bu halları araşdırmadan,

cavabdehin işdə iştirakının təmin edilməsi baxımından heç bir tədbir görmədən yekun məhkəmə aktı qəbul etmişdir.

Hakimin belə kobud prosessual pozuntusu nəticəsində cavabdeh S.Behbudovanın himayəsində olan azyaşlı uşağının müqəddəratı ilə bağlı mübahisədən və bu mübahisənin həll edilməsi barədə aparılmış məhkəmə prosesindən heç bir məlumatı olmadığından və sonuncu həmin məhkəmə iclasında iştirak etmədiyindən tərəflərin bərabərliyi, çəkişməsi prinsipləri və ədalət mühakiməsinin faktlar əsasında keçirilməli olması haqda Mülki Prosessual Məcəlləsinin 9-cu maddəsinin tələbləri pozulmuşdur.

Göründüyü kimi, hakim M.Ş.Niftəliyev iddiaçı R.Nəbiyevin iddia ərizəsinə çəkişmə prinsipi əsasında baxılmasını təmin etməmiş və öz qərarını yalnız həmin prinsipə əsasən müzakirə etdiyi dəlillərlə, onların verdiyi izahatlarla, sənədlərlə əsaslandırılmalı olmalı olduğu halda bunu etməmişdir.

Bununla yanaşı o da qeyd edilməlidir ki, ananın himayəsində olan 7 yaşlı uşağın taleyi həll olunan məhkəmə iclasında hakim heç kimin izahatını almadan, heç bir sübut araşdırmadan, tərəflərə öz dəlillərini məhkəməyə təqdim etmələri üçün müvafiq imkanlar yaratmadan qətnamə qəbul etmiş, nəticədə azyaşlı uşağın anasından xəbərsiz xarici ölkəyə aparılmasına şərait yaratmışdır.

Belə ki, iş üzrə qətnamənin qəbul edildiyi 01.04.2016-cı il tarixdə tərtib edilmiş məhkəmə iclas protokolundan görünür ki, hakim M.Niftəliyev həmin iclasda iştirak etmiş yalnız iddiaçının nümayəndəsi E.O.Osmanovun iddia tələbinin təmin edilməsi haqda bir cümlədən ibarət izahatını almaqla kifayətlənərək başqa heç bir araşdırma aparmamışdır.

Halbuki, qanunun tələbinə görə, məhkəmə iclas protokolu sadə və anlaşıl-
lan dildə tərtib olunmaqla məhkəmə iclasında baş verən bütün prosessual hərəkətləri əks etdirən prosessual sənəddir. Protokolda göstərilmiş bütün xüsusiyyətlər (o cümlədən proses iştirakçılarının izahatları) məhkəmə qətnaməsində öz əksini tapmalı və həmin sənəd əsasında qətnamə tərtib edilməlidir. Bununla bağlı mülki prosessual qanunvericiliyin tələbi ondan ibarətdir ki, məhkəmə iclasının protokolu işə baxmanın bütün mühüm anlarını əks etdirməlidir.

Hakim M.Ş.Niftəliyevin növbəti kobud qanun pozuntusu azyaşlı Ə.Nəbiyevin üstün mənafeyinin nəzərə alınması baxımından qəyyumluq və himayə orqanını işə cəlb etməməsi olmuşdur.

Belə ki, Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 73.1-ci maddəsinin tələbinə görə, uşaqların tərbiyəsi ilə əlaqədar mübahisələrə məhkəmələrdə

baxılarkən, uşağın müdafiəsi üçün iddianın kim tərəfindən qaldırılmasından asılı olmayaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanı (yerli icra hakimiyyətinin qəyyumuq və himayə orqanları) işə cəlb edilir. İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin analoji işlərlə bağlı qərarlarında formalaşdırdığı hüquqi mövqeyə görə, məhkəmələr tərəfindən bu növ işlərə baxılarkən uşaqların hüquqlarının müdafiəsi baxımından bu işi həyata keçirən aidiyyəti qurumun nümayəndələri işə cəlb edilməlidirlər.

İş materiallarından görüldüyü kimi, R.Nəbiyevin iddiasının təmin edilməsi haqqında 01.04.2016-cı il tarixli qətnaməsindən narazı qalan cavabdeh S.Behbudovanın nümayəndəsi F.İskəndərov apellyasiya şikayəti verərək həmin qətnamənin ləğv edilməsini və iddia tələbinin təmin edilməməsi barədə yeni qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir. Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki kollegiyasının 19 iyul 2016-cı il tarixli qətnaməsi ilə apellyasiya şikayəti təmin edilmiş, iş üzrə birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsi ləğv edilmiş, iddiaçı R.Nəbiyevin iddiası isə təmin edilməmişdir. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi Gəncə şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsinin 01.04.2016-cı il tarixli qətnaməsinin ləğv edilməsinin əsası kimi hakim M.Niftəliyev tərəfindən R.Nəbiyevin iddiası üzrə mülki işə baxılarkən yuxarıda göstərilən prosessual hüquq normalarının tələblərinin kobud şəkildə pozulması ilə yanaşı azyaşlı uşağın mənafeyinin qorunmasına dair milli və beynəlxalq qanunvericiliyin tələblərinə də əməl edilməməsini qeyd etmişdir.

Göstərilənlərlə əlaqədar hakim Niftəliyev Mahir Şamil oğlu qeyd olunan mülki işə baxarkən şərh edilən hərəkətləri ilə qanunvericiliyin tələblərini kobudcasına pozmuşdur.

Beləliklə, Məhkəmə-Hüquq Şurasının təhlil edilən qərarlarında qeyd edilən pozuntular maddi və prosessual hüquq normalarının pozulmasında ifadə edilmişdir.

Hesab edirik ki, Məhkəmə-Hüquq Şurasının intizam icraatı üzrə qəbul etdiyi qərarların, həmin qərarlarda intizam məsuliyyətinə səbəb olan əsaslar kimi müəyyən edilən halların öyrənilməsi faydalı olacaq.

Ümid edirik ki, muxtar respublika məhkəmələrinin hakimləri tərəfindən işlərə baxılması zamanı belə hallara yol verilməyəcəkdir.

**“Ədalət mühakiməsinin büllur tərəzisi” mükafatı uğrunda
2017-ci ildə keçirilmiş beynəlxalq müsabiqə haqqında**

Bülletenimizin bundan əvvəlki nömrələrində¹ Avropa Mülki Ədalət Mühakiməsi Günü münasibətlə keçirilən “Ədalət mühakiməsinin Büllur tərəzisi” mükafatı haqqında söhbət açmışdıq. Avropa Mülki Ədalət Mühakiməsi Günü Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinin və Avropa Komissiyasının birgə layihəsi kimi 05 iyun 2003-cü ildə, “Ədalət Mühakiməsinin Büllur Tərəzisi” mükafatı isə 2005-ci ildə Avropa Mülki Ədalət Mühakiməsi Günüə həsr olunmuş tədbirlər çərçivəsində təsis edilmişdir.

Müsabiqənin keçirilməsində əsas məqsəd Avropa Mülki Ədalət Mühakiməsi Günüə diqqəti daha da artırmaq, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi sahəsində Avropa ölkələrinin məhkəmələrində tətbiq olunan və digər ölkələr üçün də maraq kəsb edən innovativ layihələri müəyyən edib mükafatlandırmaq və bu yolla səmərəlilik və keyfiyyət baxımından fərqlənən mütərəqqi təcrübənin bütün Avropa Şurası ölkələrinə yayılmasına nail olmaq, habelə müxtəlif ölkələrin məhkəmə hakimiyyəti orqanları arasında əlaqələrin inkişafına, təcrübə mübadiləsinin genişlənməsinə kömək göstərməkdir.

2010-cu ilədək təşkil olunan 4 müsabiqədən üçü (2005, 2006, 2008-ci illər) mülki mühakimə, 2009-cu ildə təşkil olunan müsabiqə isə cinayət mühakiməsi sahəsini əhatə edirdi. İlk dəfə olaraq 2010-cu ildə keçirilən müsabiqədə həm mülki, həm də cinayət mühakiməsi ilə bağlı layihələr qiymətləndirildi.

Müsabiqə çərçivəsində ədliyyə və məhkəmə sistemlərinin fəaliyyəti ilə bağlı Avropa Şurasının 47 üzv dövləti tərəfindən təqdim olunan layihələr sırasından dörd ən qabaqcıl və səmərəli təcrübə müəyyən olunur. Bu zaman beş əsas meyar üzrə qiymətləndirmə aparılır: səmərəlilik, yenilik, davamlılıq, gələcək inkişaf imkanı və digər üzv dövlətlərdə tətbiqinin mümkünlüyü.

Müsabiqəyə təqdim olunan layihələr içərisindən Avropa Şurası Münsiflər Heyəti tərəfindən gizli səsvermə yolu ilə ilkin olaraq 10 layihə qısa siyahıya daxil edilir. Növbəti mərhələdə mükafatlandırmaq üçün həmin layihələrdən 4-ü ən mütərəqqi və qabaqcıl layihə kimi seçilir. Qalib gələn hər 4 dövlətin

¹ Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Bülleteni. 2007-ci il, № 1, səh.116-126; 2009-cu il, № 1, səh.87-97; 2009-cu il, № 2, səh.97-104; 2011-ci il, № 1, səh.87-89; 2013, № 1, səh.79-81

nümayəndəsi mükafatlandırma mərasiminə dəvət olunur. “Ədalət Mühakiməsinin Büllur Tərəzisi” müsabiqəsi çərçivəsində hər dörd layihə təltif olunur, onlardan birinə mükafat, digər üçünə isə “Xüsusi Diqqətəlayiq Layihə” mükafatı təqdim olunur.

2017-ci ildə Avropa Şurasının 18 üzv dövlətindən və iki beynəlxalq təşkilatdan 37 layihə “Ədalət Mühakiməsinin Büllur Tərəzisi” müsabiqəsinə təqdim olunmuşdur.

Avropa Şurası Münsiflər Heyətinin 22 sentyabr 2017-ci il tarixdə Paris şəhərində keçirilmiş iclasının Qərarına əsasən təqdim edilən layihələr içərisindən seçilən **4 layihə -Azərbaycandan** Məhkəmə-Hüquq Şurası və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Fəlsəfə və Hüquq İnstitutu tərəfindən təqdim edilən “*Məhkəmənin nəbzi – İdarəetmədə İnqilab*” adlı layihə, **İtaliyadan** Kataniya Məhkəməsi tərəfindən təqdim edilən “*Miqrantlar – Kataniya məhkəmələri və Beynəlxalq Mühafizə üzrə Ərazi Komissiyaları tərəfindən qəbul olunan qərarlardan verilən şikayətlərin həlli*” adlı layihə, **Norveçdən** Məhkəmə Administrasiyası tərəfindən təqdim olunan “*Norveç məhkəmələrində şahid xidməti*” adlı layihə və **Bolqarıstandan** Ali Məhkəmə Şurası tərəfindən təqdim edilən “*Təhsil Proqramı “Məhkəmə sistemi – Məlumatlandırma və ictimaiyyətin inamı. Açıq məhkəmələr və prokurorluq orqanları*” adlı layihələr mükafata təqdim edilmişdir.

18 ölkədən və iki beynəlxalq təşkilatdan ədliyyə sahəsində çalışan 37 ekspertdən ibarət münsiflər heyəti 27 oktyabr 2017-ci il tarixdə Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Edinburq şəhərində Parlament binasında keçirilən mükafatlandırma mərasimində təqdim edilən 4 layihədən Norveç Məhkəmə Administrasiyası tərəfindən təqdim edilən “Norveç məhkəmələrində şahid xidməti” adlı layihəni mükafata layiq görmüşdür. Layihənin mükafata layiq görülməsinin əsas səbəbi onun səmərəlilik, innovativlik, davamlılıq və.s kriteriyalara cavab verməsidir. Norveç Məhkəmələri Administrasiyası tərəfindən təqdim edilən “Norveç məhkəmələrində şahidlik xidməti” adlı layihə Norveç məhkəmələri ilə Norveç Qızıl Xaç Komitəsi arasındakı razılaşmanın nəticəsidir. Layihəyə əsasən əvvəlcədən təlim keçmiş qırmızı xaç könüllüləri məhkəmələrdə şahidlərə yardım göstərir. Bu yardım şahidlərin özünə inamını artırır və nəticə olaraq şahidlərin məhkəmədə verdikləri ifadələrin keyfiyyəti və etibarlılığı yüksəlir.

Bu il keçirilən müsabiqə Azərbaycan üçün də əlamətdar olmuşdur. Belə ki, Məhkəmə-Hüquq Şurası və Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Hüquq

və Fəlsəfə İnstitutu tərəfindən təqdim edilən “***Məhkəmənin Nəbzi - İdarəetmədə İnqilab***” adlı layihə də mükafata layiq görülmüşdür. Azərbaycanın qalib gəldiyi “***Məhkəmənin Nəbzi - İdarəetmədə İnqilab***” layihəsi “AZEMİS” elektron məhkəmə informasiya sisteminin hesabat modulu kimi yaradılmış və əsas mahiyyəti məhkəmə sistemində mütərəqqi elektron idarəetmənin tətbiq olunmasını əhatə edir (İntellektual İdarəetmə). Bu sistem toplanan elektron statistik məlumatlar əsasında müxtəlif növ elektron analitik hesabatların hazırlanmasını mümkün edir. Bununla məhkəmə sistemində strateji idarəetmənin və planlaşdırmanın səmərəliliyi əhəmiyyətli dərəcədə artırılır, daha geniş məlumat göstəriciləri üzrə qərar vermək imkanları yaradılır.

Ənənəvi illik statistik hesabatlarda göstərilən məlumatların əksəriyyəti həddindən artıq geniş olmaqla, bəzən də istifadə olunmayan məlumatları özündə əks etdirir və bu səbəbdən məhkəmə fəaliyyətində yaranan problemin səbəbinin müəyyənləşdirilməsi və onun qarşısının qabaqcadan alınması mümkün olmur. Bununla əlaqədar olaraq qabaqcıl beynəlxalq təcrübələr üzrə aparılan tədqiqat nəticəsində elektron idarəetmə üç ölçü (vaxt, keyfiyyət və xərclərin səmərəliliyi/məhsuldarlıq) üzərində yaradılmış, 12 əsas qiymətləndirmə göstəricisi müəyyən olunmuş və hesablama düsturları tətbiq edilmişdir.

Tədbirdə məhkəmə sisteminin elektron idarə olunması sahəsində Azərbaycanın təcrübəsi Avropada ən mütərəqqi layihə kimi qiymətləndirilib və müvafiq mükafat təntənəli surətdə Azərbaycan tərəfinə təqdim olunub.

Bu yüksək mükafat dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyevin siyasi iradəsi ilə son illər həyata keçirilən çoxşaxəli islahatlara verilən növbəti qiymətdir.

Materialın hazırlanmasında Avropa Şurasının Ədalət Mühakiməsinin Səmərəliliyi Uğrunda Komissiyasının (www.coe.int/CEPEJ) rəsmi internet sahifəsindəki məlumatlara istinad olunmuşdur.

“Distant dindirmə” institutu: beynəlxalq müstəvidə və dünya dövlətlərində tətbiqi təcrübəsi, mövcud problemlər və gələcək perspektivlər

Müasir dövrdə informasiya-kommunikasiya texnologiyaları insan fəaliyyətinin demək olar ki, bütün sahələrinə nüfuz etməklə dövlətin və cəmiyyətin inkişafına ciddi təsir göstərən əsas meyarlardan birinə çevrilmişdir. Təsadüfi deyil ki, bu gün elmi-texniki tərəqqinin təsir dairəsi nəinki dövlət hakimiyyəti orqanlarını, vətəndaş cəmiyyəti institutlarını, iqtisadi-siyasi, sosial-mədəni, elm və təhsil sahələrini əhatə etməkdədir. Hətta o, insanların gündəlik həyatının ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilmişdir.

Dünya dövlətlərində bütün sahələrdə olduğu kimi məhkəmə sistemində də müasir informasiya texnologiyalarının nailiyyətlərindən geniş istifadə olunur.

Məqələmizdə məhkəmələrin fəaliyyətində informasiya texnologiyalarının tətbiqi nəticəsində meydana çıxmış maraqlı bir institut olan distant dindirmə barədə söhbət açacaq, onun beynəlxalq-hüquqi aktlarda və dünya dövlətlərinin cinayət prosessual qanunvericiliyində yeri və əhəmiyyəti barədə oxuculara məlumat verəcəyik.

İlk olaraq distant dindirmənin nə olduğunu izah edək. Beynəlxalq-hüquqi sənədlərdə və Avropa Məhkəməsinin təcrübəsində “videokonfrans vasitəsilə dindirmə” termini ilə ifadə olunan bu institutun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, dindirmənin həyata keçirildiyi orqan (ibtidai istintaq orqanı və ya məhkəmə) bir yerdə, dindirilən şəxs (şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxs, zərərçəkmiş şəxs, şahid) isə başqa bir yerdə (evində, başqa şəhərdə və hətta başqa ölkədə) olur, video kameralar vasitəsilə onların arasında görüntülü və səsli canlı əlaqə yaradılaraq dindirmə həyata keçirilir. Elə dindirmə formasının adındakı “distant” sözü də “uzaq məsafədən həyata keçirilən” mənasını ifadə edir.

Bu institut qlobal sürətli internet şəbəkəsinin və bunun sayəsində keyfiyyətli görüntülü danışmaq imkanının yaranması nəticəsində meydana çıxmış, tədricən inkişaf edərək yeni dindirmə metodu kimi beynəlxalq konvensiyalarda tanınmış, ayrı-ayrı dövlətlərin qanunvericiliyinə salınmışdır.

Distant dindirmənin meydana çıxmasına zəmin hazırlayan ilk beynəlxalq aktlardan biri 1984-cü il tarixli “İşgəncə və digər qəddar, qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftar və ya cəza əleyhinə Konvensiya” olmuşdur. Belə ki, həmin konvensiyanın 11-ci maddəsində deyilir: “Hər bir İştirakçı Dövlət öz suverenliyi altındakı bir ölkədə hər hansı bir işgəncə hadisəsinin meydana gəlməsinin qarşısını almaq məqsədilə dindirməyə dair qaydalar, təlimatlar, üsullar və tətbiqlər ilə hər hansı bir şəkildə tutulan və ya həbs edilən şəxslərin nəzarəti və islah olunmasına dair tənzimləmələrini də sistemətik olaraq yoxlayır”.

Göründüyü kimi işgəncənin qarşısının alınması məqsədinə nail olmaq üçün sözügedən maddədə dindirmə metodlarına və tətbiqinə nəzarət etmək dövlətin üzərinə vəzifə olaraq qoyulmuşdur.

İnsan həyatının və sağlamlığının qorunmasında əhəmiyyətli rol oynayan distant dindirmə metodu məhz yuxarıda adı çəkilən konvensiyanın sözügedən müddəasından qaynaqlanaraq beynəlxalq məhkəmələrin təcrübəsində istifadə olunmağa, habelə bir sıra dövlətlərin cinayət prosesual qanunvericiliyində tanınmağa başlamışdır.

Avropa İttifaqının üzvü olan dövlətlər arasında cinayət işləri üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım haqqında 29 may 2000-ci il tarixli Konvensiyanın 10-cu maddəsi bütövlüklə “videokonfrans vasitəsilə dinlənmə”yə (“Hearing by videoconference”) həsr olunmuşdur. Hətta sözügedən konvensiyanın 11-ci maddəsində daha maraqlı bir instituta – “Telekonfrans vasitəsilə şahidlərin və ekspertlərin dinlənməsi” (“Hearing of witnesses and experts by telephone conference”) məsələsinə dair müddəalar təsbit edilmişdir.

Konvensiyanın 10-cu maddəsində bütün detalları ilə tənzimlənən distant dindirmə ilə bağlı deyilir: “Şəxs Üzv Dövlətin ərazisindəndirsə və digər Üzv Dövlətin məhkəmə orqanları tərəfindən şahid və ya ekspert qismində dinlənilməlidirsə, şəxsin dinlənmə üçün ərazidə şəxsən iştirak etməsi arzuolunan və ya mümkün olmadıqda 2-8-ci bəndlərdə verildiyi kimi sonuncu, dinlənmənin videokonfrans vasitəsilə keçirilməsini tələb edə bilər” (birinci hissə).

“Tələb irəli sürülən Üzv Dövlət videokonfransa o şərtlə razılaşmalıdır ki, videokonfransdan istifadə onun qanunlarının fundamental prinsiplərinə zidd deyildir və dinlənməni aparmaq üçün onun texniki vasitələri vardır. Tələb irəli sürülən Üzv Dövlətin videokonfrans aparmaq üçün texniki vasitələri yoxdursa, bu cür vasitələr qarşılıqlı razılaşma ilə tələbi irəli sürən Üzv Dövlətdən əldə edilə bilər” (ikinci hissə).

“Qarşılıqlı Yardım haqqında Avropa Konvensiyasının 14-cü maddəsində və Benilüks Sazişinin 37-ci maddəsində olan məlumatlardan əlavə, videokonfransla dinləmə üçün sorğularda şahid və ya ekspertin şəxsən iştirak etməməsinin səbəbi, məhkəmə orqanının adı və dinləməni aparacaq şəxslərin adı olmalıdır” (üçüncü hissə).

“Tələb irəli sürülən Üzv Dövlətin məhkəmə orqanı qanunlarının qoyduğu formalarda əlaqədar şəxsi iştirak etməyə çağırılmalıdır” (dördüncü hissə).

“Videokonfrans vasitəsilə dinləmə zamanı aşağıdakı qaydalar tətbiq olunmalıdır:

(a) Tələb irəli sürülən Üzv Dövlətin məhkəmə orqanı dinləmə zamanı iştirak etməlidir, lazım olan yerdə ona tərcüməçi kömək etməlidir və həm dinləniləcək şəxsin şəxsiyyətinin müəyyənləşdirilməsi, həm də tələb irəli sürülən Üzv Dövlətin qanunlarının fundamental prinsiplərinə əməl etmək üzrə cavabdeh olmalıdır. Üzv Dövlətin məhkəmə orqanı dinləmə zamanı qanunun fundamental prinsiplərinin pozulduğu fikrindədirsə, o, dinləmənin sözügedən prinsiplər əsasında davam etməsi üçün lazımi tədbirləri görməlidir;

(b) lazım gəldikdə dinləniləcək şəxsin müdafiəsi üçün tədbirlər tələbi irəli sürülən və irəli sürən Üzv Dövlətlərin səlahiyyətli orqanları arasında razılaşdırılmalıdır;

(c) dinləmə tələbi irəli sürən Üzv dövlətin qanunlarına əsasən onun məhkəmə orqanı tərəfindən və ya onun istiqaməti ilə birbaşa olaraq aparılmalıdır;

(d) tələb irəli sürən Üzv Dövlətin və ya dinləniləcək şəxsin sorğusu ilə tələb irəli sürülən Üzv Dövlət təmin etməlidir ki, lazım gəldikdə dinləniləcək şəxsə tərcüməçi kömək etsin.

(e) dinləniləcək şəxs tələb irəli sürülən və ya irəli sürən Üzv Dövlətin qanunlarına əsasən ona məxsus şahidlik etmək hüququna iddia etməyə bilər” (beşinci hissə).

“Şəxslərin müdafiəsi üçün razılaşdırılan tədbirlərə baxmayaraq, tələb irəli sürülən Üzv Dövlətin məhkəmə orqanı dinləmə bitdikdə dinləmənin tarixi və yerini, tələb irəli sürülən Üzv Dövlətdə dinləmədə iştirak edən bütün digər şəxslərin identifikasiya məlumatları və vəzifələrini, verilmiş hər hansı and və dinləmənin baş tutduğu texniki şəraiti göstərən protokol hazırlamalıdır. Sənəd tələb irəli sürülən Üzv Dövlətin səlahiyyətli orqanı tərəfindən tələb irəli sürən Üzv dövlətin səlahiyyətli orqanına göndərilməlidir” (altıncı hissə).

“Videokanal yaratmaq xərci, videokanalın tələb irəli sürülən Üzv dövlətdə xidmət göstərməsi ilə bağlı xərclər, təmin edilən tərcüməçilərin əmək haqqı və şahidlərə və ekspertlərə müavinətlər, onların səyahət xərcləri tələb irəli sürən Üzv Dövlət tərəfindən tələb irəli sürülən Üzv dövlətə, sonuncu bu xərclərin hamısını və ya bir hissəsini ödəməkdən imtina etmədikcə, ödənilməlidir” (yeddiinci hissə).

“Şahidlər və ekspertlər bu maddəyə əsasən öz ərazisində dinlənildikdə və şahidlik etmək öhdəliyi ilə şahidlik etməkdən imtina etdikdə və ya doğru şahidlik etmədikdə, hər bir Üzv Dövlət dinləmənin yerli prosedurla baş tutduğunu zənn edərək özünün yerli qanunlarının eyni üsulla tətbiq olunduğundan əmin olmaq üçün lazımı tədbirləri görməlidir” (səkkizinci hissə).

“Üzv Dövlətlər də öz ixtiyarı ilə, lazım gəldikdə və müvafiq məhkəmə orqanlarının razılığı ilə bu maddənin təqsirləndirilən şəxsin videokonfrans vasitəsilə dinlənməsi barədə olan müddəalarını tətbiq edə bilərlər.

Bu halda, videokonfrans keçirmək qərarı və videokonfransın aparılma tərzini əlaqədar Üzv Dövlətlər arasında onların yerli qanunları və müvafiq beynəlxalq sənədlər (İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi haqqında 1950-ci il tarixli Avropa Konvensiyası daxil olmaqla) əsasında razılaşdırılmalıdır.

İstənilən Üzv Dövlət Maddə 27(2)-ə uyğun olaraq öz bildirişini təqdim etdikdə birinci yarımbəndin tətbiq olunmayacağını bildirə bilər. Bu cür bəyannamə istənilən vaxt ləğv edilə bilər.

Dinləmə yalnız təqsirləndirilən şəxsin razılığı ilə keçirilə bilər. Təqsirləndirilən şəxslərin hüquqlarının qorunması üçün lazımlı olduğu sübut edilən bu qaydalar hüquqi sənəddə Şura tərəfindən qəbul olunmalıdır” (doqquzuncu hissə).

Qeyd edək ki, hazırda Avropa Məhkəməsinin təcrübəsində işlərə baxılarkən distant dindirmə metodundan geniş şəkildə istifadə edilir.

Dünya dövlətlərində də distant dindirmə məhkəmə proseslərində uğurla tətbiq olunmaqdadır. Nümunə üçün qeyd edək ki, İsveçrədə tutulan rus biznesmen Sergey Mixaylovun 1997-ci ildə Cenevrə məhkəməsində gedən prosesinə Federal Təhqiqat Bürosunun əməkdaşı Robert Levinson şahid qismində Mayamidən videokonfrans vasitəsilə qoşularaq İsveç qanunlarına uyğun olaraq dindirilmişdir.

Hazırda Türkiyədə “səs və görüntü informasiya sistemi” (“Ses ve görüntü bilişim sistemi” – “SEGBİS”) fəaliyyət göstərir ki, bu sistem başqa

məkanda olan şəxslərin videokonfrans vasitəsilə məhkəmədə dindirilməsi və ifadələrinin video çəkilişinin aparılmasına xidmət edir.

“Distant dindirmə”yə dair normalar Rusiya, Ukrayna, Qazaxıstan, İtaliya, ABŞ və bir sıra digər dövlətlərin cinayət prosesual qanunvericiliyinə daxil edilmişdir.

Rusiya Cinayət Prosesual Məcəlləsinin bir sıra maddələrində sözügedən instituta dair münasibətlər tənzimlənmişdir. Belə ki, həmin məcəllənin 35.6-cı maddəsində təsbit edilmişdir ki, məhkəmənin qərarı ilə təqsirləndirilən şəxs video konfrans rabitə sistemindən istifadə edilərək məhkəmənin iclasında iştirak edir.

Məcəllənin 240.4-cü maddəsinə görə videokonfrans sistemindən istifadə olunaraq məhkəmə tərəfindən şahid və şikayətçi dindirilə bilər.

Rusiyada nəinki birinci instansiya, habelə apellyasiya və kassasiya instansiya mərhələlərində də proseslərin distant dindirmə rejimində aparılması həyata keçirilməkdədir. Bununla bağlı olaraq Rusiyanın CPM-in 389.13-cü maddəsində deyilir: “Apellyasiya instansiyası məhkəməsi videokonfrans sistemindən istifadə etməklə sübut yoxlamaq hüququna malikdir”. Rusiyada kassasiya instansiyası mərhələsində məhkəmənin məhkəmə zalına gətirilmədən distant dindirməsi təcrübəsi daha geniş yayılmışdır.

Ukraynanın Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 232, 336, 351, 354-cü və digər maddələrində distant dindirmə ilə bağlı münasibətlər daha geniş və ətraflı şəkildə nizama salınmışdır. Özü də qeyd edək ki, Ukraynada distant dindirmə cinayət təqibinin xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla iki hissəyə bölünmüşdür: 1) distant ibtidai istinaq; 2) distant məhkəmə baxışı.

Ukrayna CPM-in 232-ci maddəsinə görə distant ibtidai istinaq zamanı şəxslərin dindirilməsi, insanların və ya obyektlərin tanınması istintaq hərəkətləri video konfrans rejimində aşağıdakı hallarda aparıla bilər:

1. Səhhətinə və ya digər üzrlü səbəblərə görə şəxsin məhkəməyədək icraat zamanı birbaşa iştirak etməsi mümkün deyildirsə;
2. Şəxslərin təhlükəsizliyini təmin etmək zəruridirsə;
3. Azyaşlı və yetkinlik yaşına çatmayan şahid və ya zərərçəkmiş şəxslər dindirilirsə;
4. İbtidai istintaq zamanı belə tədbirləri sürətli şəkildə təmin etmək zərurəti vardırsa;
5. Müstəntiq, prokuror, hakim tərəfindən kifayətedici hesab edilən digər əsaslar vardırsa.

Ukrayna CPM-in 336-cı maddəsindən isə aydın olur ki, yuxarıdakı analoji əsaslar mövcud olarsa, məhkəmə icraatı da videokonfrans vasitəsilə həyata keçirilə bilər.

Qazaxıstanın Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 56, 98 və 213-cü maddələrində distant dindirməyə dair normalar təsbit edilmişdir. Belə ki, həmin məcəllənin 56-cı maddəsinə görə məhkəmə istintaqı aparən hakimın qərarı ilə məhkəmə iclası videokonfrans vasitəsilə keçirilə bilər.

Məcəllənin 98-ci maddəsində məhkəmə prosesində iştirak edən şəxslərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədilə digər şəxsin iştirakçılar tərəfindən vizual müşahidəsi olmadan videokonfrans vasitəsilə dindirilməsi imkanı nəzərdə tutulmuşdur.

Məcəllənin 213-cü maddəsində isə “elmi və texnoloji vasitələrdən istifadə edərək video rabitə rejimində dindirmənin xüsusiyyətləri (uzaqdan dindirmə)” ətraflı şəkildə tənzimlənmişdir.

İtaliyada da əsasən şahidlərin və zərərçəkmiş şəxslərin dindirilməsi zamanı onların təhlükəsizliyinin təmin olunması məqsədilə distant dindirmədən istifadə olunur. Hazırda bu ölkədə videokonfrans sisteminin daha da genişləndirilməsi məqsədilə bir çox məntəqələrdə, hətta məxfi ərazilərdə və təhlükəli cinayətkarların saxlanıldığı Asinara və Pyanosa adalarındakı həbsxanalarda analoji telekommunikasiya terminalları quraşdırılmışdır.

Onu da qeyd edək ki, təhlükəsizlik tədbirlərinin daha da gücləndirilməsi məqsədilə son dövrlərdə İtaliyada distant dindirmə zamanı yeni bir taktiki üsuldan da istifadə edilir. Belə ki, bu taktiki üsulun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, təhlükəsizlik tədbirləri tətbiq olunan şahidlərin distant dindirilməsi zamanı onların üzünü yalnız hakim görə bilər. Prosesin digər iştirakçıları isə şahidi arxa tərəfdən, özü də onun qurşağdan aşağı olan hissəsini görürlər. Bu zaman hətta dindirilən şahidin təhlükəsizliyini daha da artırmaq üçün xüsusi işıqlandırma üsulu da tətbiq olunur.

ABŞ-a gəlincə, bu ölkədə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə o həddə çatmışdır ki, hətta “distant ədalət mühakiməsi” adlı yeni konsepsiya irəli sürülmüşdür. Bu konsepsiyanın mahiyyəti isə ondan ibarətdir ki, nəinki proses iştirakçılarının dindirilməsi, bütövlükdə məhkəmə icraatında distant həyata keçirilməsi mümkün olan bütün prosesual hərəkətlərə sözügedən institut tətbiq olunmalıdır və bu sahədə dünya dövlətlərinin hüquq-mühafizə və məhkəmə orqanları videokonfrans vasitəsilə əməkdaşlıqlar etməlidirlər. Buna İtaliyada Amerika hüquq-mühafizə və məhkəmə orqanlarının qarşılıqlı əməkdaşlığı və iştirakı

ilə baş tutan Floridada vergi məmurunu öldürmüş İtaliya vətəndaşı barəsində olan cinayət işinə baxılmasını nümunə olaraq göstərmək olar. Belə ki, ABŞ-da törətdiyi cinayət əməlinə görə ölüm cəzası nəzərdə tutulduğu üçün İtaliya həmin şəxsi ABŞ-a verməkdən imtina edərək öz qanunvericiliyinə uyğun olaraq cinayət işi başlamışdı. Qətlə yetirilən şəxsin arvadı cinayət işində əsas şahidlərdən biri olmasına baxmayaraq, xəstəliyi üzündən onun İtaliyaya getməsi mümkün olmamış və buna görə də distant dindirmədən istifadə edilmiş, qadın Mayami federal məhkəməsində videokonfrans vasitəsilə ifadə vermişdir.

Ümumilikdə götürüldükdə, distant dindirmənin müsbət tərəfləri ilə yanaşı, onun tətbiqi təcrübəsində müəyyən çətinliklər də vardır.

İlk olaraq bu institutun tətbiqinin müsbət tərəflərini aşağıdakı kimi qruplaşdırma bilərik:

1. Proses iştirakçılarında (xüsusən də şahidlərə) təsir və təzyiqin qarşısının alınması ilə obyektiv məhkəmə prosesinin aparılması;
2. İnsan sağlamlığının maksimum səviyyədə qorunması;
3. Üzrlü səbəblərə görə şəxsin məhkəmədə birbaşa iştirak etməsinin mümkün olmaması halında məhkəmə iclaslarının gecikdirilməməsi;
4. Məhkəmə araşdırmasının hərtərəfli və operativ aparılması;
5. Məhkəmə xərcləri və məsrəflərinə qənaət edilməsi və s.

Distant dindirmənin təcrübədə tətbiqi ilə bağlı meydana çıxan problemlər və onlara dair həll yollarını isə belə təsnif etmək olar:

1. Bir dövlətin məhkəmə orqanında başqa dövlətdə yaşayan şəxsin distant dindirilməsi həyata keçirilərkən hansı dövlətin qanunlarının tətbiq olunması təcrübədə çətinliklər yarada bilər. Düzdür, bir qədər əvvəl qeyd olunduğu kimi Avropa İttifaqının üzvü olan dövlətlər arasında cinayət işləri üzrə qarşılıqlı hüquqi yardım haqqında 29 may 2000-ci il tarixli Konvensiyanın 10-cu maddəsinin beşinci hissəsinin “c” bəndində birbaşa olaraq təsbit edilmişdir ki, videokonfrans vasitəsilə dindirmə dinləmə tələbi irəli sürən Üzv dövlətin qanunlarına əsasən onun məhkəmə orqanı tərəfindən və ya onun istiqaməti ilə birbaşa olaraq aparılmalıdır.

Hər bir halda çalışılmalıdır ki, videokonfrans vasitəsilə dindirmə dövlətlərin səmərəli qarşılıqlı əməkdaşlıqları nəticəsində həyata keçirilsin. Konkret bir misalla fikrimizə aydınlıq gətirək. Məlum olduğu kimi dövlətlərin qanunvericiliyində ümumi qəbul olunmuş qaydaya görə məhkəmədə şahid dindirilməmişdən əvvəl məhkəmə iclasında sədrlik edən tərəfindən məhkəmədə baxılan ittihamla əlaqədar ona məlum olan bütün halları düzgün danışmağın məhkəmədə ifadə verən şahidin vəzifəsi

olmasını, eləcə də ifadə verməkdən imtina etməyə və ya bilə-bilə yalan ifadə verməyə görə məsuliyyətini izah edir. Bu izah şahid tərəfindən yazılı surətdə təsdiq olunur və həmin iltizam məhkəmə iclasının protokoluna əlavə edilir.

Hesab edirik ki, videokonfrans vasitəsilə dindirmə həyata keçirilərsə, belə bir iltizam dindirilən şəxsin olduğu dövlətdə çap olunmalı, dindirilən şəxs onu imzalamalı və imzalı iltizam skan edilərək dindirmənin həyata keçirildiyi məhkəməyə göndərilməlidir. Dindirilən şəxsin imzasının həqiqiliyinə gəldikdə isə, bu, o zaman keçərliliyi sayılmalıdır ki, ifadə verənin şəxsiyyətinin müəyyən edilməsinə cavabdeh olan dövlətin səlahiyyətli orqanı həmin imzanı təsdiq etmiş olsun. Yaxud da bu prosedur hər iki dövlətin birgə fəaliyyəti ilə şəxsin elektron imzadan istifadə etməsi ilə də həyata keçirilə bilər.

2. Bir qrup mütəxəssisin fikrincə, distant dindirmə zamanı şəxslə birbaşa canlı kontakt qurulmadığı üçün onun davranışları və psixoloji vəziyyəti düzgün qiymətləndirilə bilmir. Nümunə üçün qeyd edək ki, İtaliyanın keçmiş baş naziri Giulio Andreottinin işi ilə bağlı məhkəmə istintaqı zamanı bir sıra şahidlər videokonfrans vasitəsilə ifadə vermiş, lakin Giulio Andreottinin vəkilləri distant dindirmənin ölkə konstitusiyasına zidd olduğunu iddia etmişdilər. Onların fikrincə, qiymətli yolla ifadə alınan zaman canlı ünsiyyətdən fərqli olaraq, məhkəmə həmin şəxslərin davranışlarının incəliklərini nəzərə ala və qiymətləndirə bilmir. Lakin məhkəmə müdafiəçilərin bu iddiasını əsassız hesab edərək etirazlarını qəbul etməmişdir.

Bu problemlə əlaqədar onu deyə bilərik ki, hazırda qlobal internetin sürətinin artması və informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının gün keçdikcə təkmilləşməsi videokonfrans vasitəsilə dindirmənin keyfiyyətini yüksək səviyyədə artırmışdır. Bu gün modern texniki avadanlığın sayəsində səs və görüntü keyfiyyəti canlı olaraq insan gözü və qulağı ilə qəbul edilən informasiyanın keyfiyyət göstəricisinə demək olar ki, bərabər səviyyədədir. Belə bir müasir inkişaf dövründə yaşadığımız bir vaxtda şəxslə birbaşa canlı ünsiyyətə daxil olunmamasına görə distant dindirmənin onun davranışları və psixoloji vəziyyətinin düzgün qiymətləndirilə bilməsinə mənfi təsir göstərməsi iddiası artıq inandırıcı görünür.

3. Distant dindirməyə dair problemlərdən biri də bu yolla əldə olunmuş məlumatların sübut kimi qəbul edilən olub-olmaması məsələsidir. Belə ki, bir qrup mütəxəssis hesab edir ki, distant dindirmə zamanı bilavasitəlik prinsipi pozulduğu üçün bu zaman əldə edilən məlumatlar sübut kimi istifadə edilə bilməz.

Fikrimizcə, bu mövqə qəbuledilməzdir. Çünki distant dindirmə zamanı dindirilən şəxs sadəcə olaraq məhkəmə iclas zalında olmur. O, həm dindirən şəxs, həm də prosesin digər iştirakçıları üçün əlçatandır və iş üçün əhəmiyyəti olan bütün hallarla bağlı dindirilə bilər.

Digər tərəfdən qiyabi məhkəmə icraatının dünyanın bir sıra dövlətləri tərəfindən tanındığını və bu icraat zamanı əldə olunan məlumatların sübut kimi qiymətləndirilməsinin yol verilən olduğunu nəzərə alsaq, o zaman distant dindirmə zamanı da dindirilən şəxsin ifadəsinin və digər məlumatların sübut kimi qəbul edilməsinin heç bir mübahisəyə yol açmadığını etiraf etməliyik.

4. Distant dindirmənin səbəb olduğu çətinliklərdən biri informasiya təhlükəsizliyinin təmin olunması ilə bağlıdır. Məlum olduğu kimi bu gün informasiya təhlükəsizliyi məsələsi nəinki dövlətdaxili, hətta beynəlxalq səviyyəli bir problemə çevrilmişdir. Haker hücumları və dünya miqyaslı bir sıra neqativ hallar dünya dövlətlərini informasiya təhlükəsizliyinə dair sərt profilaktik tədbirlər görməyə, qanunvericiliklərini təkmilləşdirməyə və bu sahəyə dair mübarizələrini daha da gücləndirməyə təşviq etmişdir. Məsələyə bu prizmadan yanaşsaq, distant dindirmə zamanı ötürülən informasiyanın da təhrif edilmə, pozulma, bloka salınma, kənar şəxslərə sızma kimi ehtimallarının olduğunu görə bilərik.

Bundan başqa, distant dindirmə zamanı şəxsi, ailə və dövlət sirri ilə bağlı danışıqlar gedə bilər ki, təcrübədə həmin sirlərin yayılması kimi neqativ halların da baş verməsi mümkündür.

Bu cür təhlükəli halların qarşısını almaq dövlətlər tərəfindən profilaktik tədbirlər görmək, qanunvericiliklərini təkmilləşdirmək zərurətlərini meydana çıxarır.

5. Distant dindirmə ilə bağlı hərtərəfli və ətraflı tənzimlənmənin dövlətlərin qanunvericiliyində tanınması da mühüm məsələlərdən biridir. Başqa sözlə, dövlətlər qanunvericiliklərində sadəcə distant dindirməni tanımaqla ona dair bir neçə norma müəyyən etməməli, bu institutla bağlı təcrübədə meydana çıxan biləcək bütün halları ən incə detallarınadək tənzimləyən müddəaları qanunlarında təsbit etməlidirlər. Fikrimizə bir qədər də aydınlıq gətirək. Məsələn, distant dindirmənin taktiki tətbiqinə dair məsələlərə önəm verilməlidir. Tutaq ki, məhkəmə iclasında proses iştirakçıları ilə yanaşı, video əlaqənin keyfiyyətinə, eləcə də texniki avadanlığa nəzarət edən və işin nəticəsində marağı olmayan cavabdeh şəxslərin də iştirakı nəzərdə tutulmalıdır. Eyni zamanda distant dindirməyə başlamadan əvvəl dindirilən şəxsdən səs və görüntünün keyfiyyətinə

etirazının olub-olmamasının aydınlaşdırılmasına, etiraz olarsa, qüsurun aradan qaldırılmasınadək dindirmənin təxirə salınmasına dair normalar qanunvericiliyə salınmalıdır.

Ümumilikdə götürdükdə, distant dindirmə dünya dövlətlərinin təcrübəsində yeni institut olduğundan bu məsələ ilə bağlı qanunvericiliklərdə boşluqlar və təcrübədə problemlər meydana çıxacaq və tədricən onların aradan qaldırılması da mümkün olacaqdır.

Ölkəmizə gəldikdə, qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin formalaşdırılması üzrə fəaliyyətin özülü Ulu öndər Heydər Əliyevin imzaladığı “Azərbaycan Respublikasının inkişafı naminə informasiya-kommunikasiya texnologiyaları üzrə Milli Strategiya (2003-2012-ci illər)”nin təsdiq edilməsi haqqında 17 fevral 2003-cü il tarixli Sərəncamla qoyulmuşdur.

Milli Strategiyadan irəli gələn vəzifələrin həyata keçirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən imzalanan sərəncamlar əsasında təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2005-2008-ci və 2010-2012-ci illər üçün Dövlət Proqramları (Elektron Azərbaycan), həmçinin Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üzrə Milli Strategiya, Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair Milli Strategiyanın həyata keçirilməsi üzrə 2016-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramı, habelə informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı ilə əlaqədar qəbul olunan digər normativ aktlar əsasında dövlət orqanlarının əhaliyə beynəlxalq standartlara uyğun elektron xidmətlər göstərməsi sahəsində hüquqi baza formalaşmış, 2012-ci ilin aprel ayında dövlət orqanlarının elektron xidmətlərindən “bir pəncərə” prinsipi əsasında istifadəni təmin edən “Elektron hökumət” portalı istifadəyə verilmişdir.

Ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı şəffaflığın, insan və vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının səmərəli müdafiəsinin təmin edilməsi, müasir informasiya texnologiyalarının məhkəmələrin fəaliyyətində tətbiqi prosesinin sürətləndirilməsi məqsədi ilə “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin yaradılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Prezidenti 13 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncam imzalamış, həmin sərəncama uyğun olaraq “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin yaradılması prosesinə başlanılmış və ölkəmizdə bu sahədə işlər davam etdirilməkdədir.

Qeyd edək ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasında da dövlət orqanlarının, eləcə də məhkəmə hakimiyyəti orqanlarının fəaliyyətində informasiya

təminatının həyata keçirilməsinin təkmilləşdirilməsi, eləcə də yeni informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının geniş tətbiqi istiqamətində mühüm işlər görülmüşdür. Belə ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri cənab Vasif Talıbov tərəfindən imzalanan 15 iyul 2011-ci il tarixli “Naxçıvan Muxtar Respublikasında dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili haqqında” Fərmana uyğun olaraq bu sahədə böyük nailiyyətlər əldə olunmuş, əhalinin dövlət orqanlarına müraciət etmək hüququnun daha da asanlaşdırılması məqsədilə informativ və interaktiv elektron xidmətlər göstərilməsini təmin edən portal və saytlar yaradılmışdır.

Şübhə yoxdur ki, ölkəmizin elektron informasiya məkanına inteqrasiyasının sürətləndiyi bir vaxtda dünya dövlətlərində mütərəqqi model hesab edilən cinayət prosesual təsisatı kimi distant dindirmə institutu yaxın gələcəkdə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə də daxil ediləcəkdir.

İstifadə olunmuş normativ-hüquqi aktların və ədəbiyyatın siyahısı:

1. “Azərbaycan Respublikasının inkişafı naminə informasiya və kommunikasiya texnologiyaları üzrə Milli Strategiya (2003-2012-ci illər)”nin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 fevral 2003-cü il tarixli Sərəncamı

2. “Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2005-2008-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın (Elektron Azərbaycan)” təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 21 oktyabr tarixli Sərəncamı

3. “Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2010 - 2012-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın (Elektron Azərbaycan)” təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2010-cu il 11 avqust tarixli Sərəncamı

4. “Elektron hökumət” portalı haqqında Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi və elektron xidmətlərin genişləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 fevral 2013-cü il tarixli Fərmanı

5. “Elektron məhkəmə” informasiya sisteminin yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 13 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncamı

6. Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üzrə Milli Strategiyanın təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2 aprel 2014-cü il tarixli Sərəncamı

7. Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair Milli Strategiyanın həyata keçirilməsi üzrə 2016-2020-ci illər üçün Dövlət Proqramının təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 20 sentyabr 2016-cı il tarixli Sərəncamı

8. “Naxçıvan Muxtar Respublikasında dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədrinin 15 iyul 2011-ci il tarixli Fərmanı

9. <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CAT.aspx>

10. <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITs%20framework/2000%20EU%20Mutual%20Legal%20Assistance%20Convention/CAonMLA-2000-05-29-EN.pdf>

11. <https://www.uyap.gov.tr/MSayfalar.aspx?Git=Yargida-teknolojik-devrim-SEGBIS>

12. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/

13. <http://kodeksy.com.ua/ka/upku-2012.htm>

14. http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575852#pos=73;-230

15. <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>

16. <https://www.pacer.gov/>

17. <http://www.uscourts.gov/courtrecords/electronic-filing-cmecf>

18. https://az.wikipedia.org/wiki/Elektron_h%C3%B6kum%C9%99t_portal%C4%B1

ALİ MƏHKƏMƏNİN MƏTBUAT XİDMƏTİNDƏN

2017-ci ilin iyul ayında keçirilən tədbirin xülasəsi

İyul ayının 28-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Rəyasət Heyətinin iclası keçirilmiş, iclasda 2017-ci ilin birinci yarısında muxtar respublika məhkəmələrinin fəaliyyətinin yekunları müzakirə olunmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Süleymanov 2017-ci ilin birinci yarısında da muxtar respublika məhkəmələri tərəfindən ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının təmin olunması sahəsində, habelə əhalinin hüquqi maarifləndirilməsi istiqamətində görülən işlər barədə məlumat vermişdir.

Qeyd olunmuşdur ki, əvvəlki illərdə olduğu kimi cari ilin birinci yarısında da Naxçıvan Muxtar Respublikasında hüquq institutlarının inkişaf etdirilməsi, məhkəmə orqanlarının fəaliyyətinin müasirləşdirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmış, məhkəmələrin fəaliyyətində yeni informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiq olunması ilə bağlı bir sıra zəruri işlər görülmüşdür.

Sonra muxtar respublikanın ixtisaslaşdırılmış, şəhər və rayon məhkəmələrinin sədr və hakimlərinin 2017-ci ilin birinci yarısında həyata keçirdikləri işlərə dair məlumatları dinlənilmişdir.